

Dien nacht was het onweêr na een zwoel loomen, zwaar looden scirocco-dag, kort tragiesch, een katastrofe gelijk, verdonderd over de vallei van de Lima, en de morgen, onwetend van het wreede geweld, klaarde als de dageraad van een weêr nieuwe en loutere toekomst, de zomerzon triomfantelijk stijgend in een oneindigen hemel van diep, heel diep azuur.

Aldo Ardo verliet het hôtel, dat nog sluimerde, langs zijn eigen balkonterras, was met twee, drie treden in den tuin, ging langs de Engelsche kerk, het dorpje door; achter het Casino bereikte hij de rivier, en de houten planken, die hêt gezwollene water wrakjes en wankel overbrugden, liep hij luchtigjes over. Hij liep als of hij een doel had, maar doel had hij niet; het was hem hier onbekend; alleen wist hij de rivier en de brug, en dat het wilde-kastanjewoud aan den overkant lag, en nu liep hij den straatweg dwars over en klom de helling der heuvelen op. Het woud heuvelde vochtig groen op, naar boven, naar verdere hoogte, naar hooger berg, aan dien heuvelvoet der Appenijnen; de varens, droppelend van regen nog, waadde hij klimmende door, schond blijde het geheim van haar maagdelijkheid, de waaiersbladeren knakkende onder zijn wreed krachtig zich drukkenden voet. Een ruwe stok in zijne hand, klom hij op, klom hij op en de stok zwaaide dan soms in zijn vuist en sloeg de varens neêr, doelloos, maar luchtig en blij.

Aldo Ardo was blij; hij voelde zich krachtig, klimmende zóo krachtig, dat het op zweven geleck. Hij was blij, hij was vrij, eindelijk vrij. Nu bonden hem niet meer banden. Nu was hij geen officier meer, geen dokter; nu had hij niet meer te doen met ande-

ren, met superieuren, met zieke soldaten in hospitalen; nu was hij zichzelf, geworden op eens, en, de roeping van vroeger verdoofd, riepen hem nieuwe stemmen, hij wist niet welke, en hij wist niet waar heen... Maar denkelijk naar groote vreugde... In een illuzie had hij dat zoo altijd bedacht: ééns toch te komen tot gróote vreugde... Nu voelde hij nog maar, als een jongen, de nieuwe vrijheid blij. Het leven was als een school geweest, nu plotseling scheen het vacantie. Nu was er niets dan die blijde vreugde en het woud en de zon en hijzelf, en de stemmen, die riepen, waren niet duidelijker dan die van de ver verre faunen, welke in die groene hoogte daar ginds moesten schuilen.

Het was voorbij, het was alles voorbij. Jongelingsjaren en mannelijke jaren, kameraden, patiënten en vrouwen, een enkele vriend; steden van garnizoen, de oorlog in Abyssinië, het nieuwe leven terug in Italië; alles wat lief en wat wreed was geweest, wat beminnelijk en wat gruwelijk en bloederig; het slagveld en het boudoir van een meid; de militaire-club en de restaurants; de provincie-bals en de jonge vrouw van zijn kolonel, het was alles, alles voorbij en verzonken en niet als van hem. Hij zag er op neêr, op terug, één oogenblik, met een verbaasden blik, sedert hij den moed had gehad zichzelf blij en vrij te erkennen, zich te beken-nen, dat hij geen dokter was en geen officier, dat de vrienden, patiënten, de vrouwen in zijn leven niet hadden geteld; dat hij egoïst zichzelf was en niet meer. Alle banden geslaakt in eerlijkheid en de maatschappij, wat ironiesch, van ter zij aangekeken, zonder te veroordeelen, zelfs te oordeelen. Nageteld of hij, aan den rand van die maatschappij, leven kon, omdat geld altijd noodig was, en zich bekend, dat het moeilijk zou gaan, maar het toch aangedurfd, omdat dat van zoo weinig belang was, als er geen club meer was en geen speeltafel, geen vrouwen, en vrienden, die vroegen te leen.

Eigenlijk was hij niet veranderd, meende hij, de varens ran-selend wreed met zijn stok, en klimmende, klimmende, de vochte groene schaduw in van het woud. Was hij altijd zoo geweest, van kind af aan, van jongen. Hij had zich slechts laten medeslepen

door een stroom, om te zijn en te doen, als hij gedaan had en was geweest, en eerst nu had hij zich schrap in dien stroom kunnen zetten, eerst nu had hij kracht gevoeld zich uit die onweêrstaanbaarheid te bevrijden, aan wal te klimmen... en zijn weg te gaan. Er was niets in of aan hem veranderd. Hij was altijd zoo geweest, eerst eenvoudig zoo zijnde, toen onbewust zich verbergend, zich pogend te geven aan de omgeving, die hem geheel wilde hebben... tot hij zich, op een heilig oogenblik, had durven afvragen: waarom? Dát was het niet WATER WAS. Er waren geheel andere dingen, en zoo niet nu, zou nooit het oogenblik komen ze te zien, ze te roepen, ze te zoeken, ze tot zich te dwingen, te veroveren...

Het was niet zoo vreemd, als het scheen. Hij had jaren lang het leven van een ander geleefd, zoo als rondom hem heen honderden zichzelf niet waren; hij had meêgedaan, nu deed hij niet meê meer. Er was blijde verwondering in hem, omdat het zoo vreemd niet was als het scheen. Wat was er toe noodig geweest om zichzelf te zijn? Een stijgende onwil in hem, enkele dagen lui nadenken, droomen eigenlijk, en toen zien, dat het zoo niet behoefde vervolgd te worden, want dat er niemand en niets hem dwong. Misplaatst tusschen hen allen was hij niet, maar hij was niet noodig; hij was vooral niet zichzelf...

Dit was het woud, bijna wild, al was het nabij een zomerplaats. Hier was een eenzaam kapelletje, aan San Marcello gewijd en bij die bron zeker woonde een najade; de goden waren hier bevriend met de heiligen, en de nymfen hadden den Bambino lief. Zoo dreef het in de atmosfeer van het land, zoo voelde het aan, zelfs zonder heel groote gevoeligheid van hem, die ondervond. Hij was geen dweper, hij was zelfs geen dichter; hij was gewoon weg een vrij man nu, sterk en gezond en nog jong, en zoo voelde het aan: religieus, paganistiesch, van zelve in dat woud, als een tastbare atmosfeer, niet ontkenbaar. Het deed hem verlangen zich uit te kleeden, zich te baden in dat bruischende water, zich uit te strekken op het vochtige mos en dan te luisteren naar vrome klokjes, die ver, uit een dorpje, de mis luiden zouden. Maar hij liep door, hij klom hooger—hooger en hooger, niet begripende,

waarom hij niet deed als hij wenschte, omdat hij toch vrij was, geheel en al.

Het was geen weemoed terug te keeren. Er waren altijd zoo heel gewone dingen en hij was toch altijd een heel gewoon man geweest, en was het nog — al was hij vrij. Het was heel eenvoudig terug te zijn voor het dejeuner, zich even frisch te verkleeden en de eetzaal binnen te komen, waar Carlo hem zijn tafeltje aanwees.

Daar zaten, aan aparte tafeltjes, Engelsche dames, oude en jonge; een Oostenrijksch echtpaar, ook Italianen. Het dejeuner was heel goed; de spaghetti waren goed bereid en zijn wandeling had Aldo Ardo eetlust gegeven; hij at er een groote portie van, handig de slangetjes op de vork wikkelen in de lepelholte, zoo als zij in Napels doen. Na het dejeuner boog hij, verliet de zaal, vroeg om koffie op het terras. Een van zijn landgenooten sprak hem aan:

— Pardon; uw naam is Ardo... zag ik op de vreemdelingenlijst...

— Aldo Ardo, prezenteerde hij zich, en uit gewoonte richtte hij zich militair beleeft, de hiel en een gesloten, recht, en stond, een mooie kerel.

— U is de broër van Pietro?

— Juist.

— Ik heb uw broër gekend te Pieve di Cadore. Mag ik mij voorstellen: mijn naam is De Sanctis, kapitein van de Alpini... Uw broër was mijn tenente, met de laatste manoeuvres.

— Ja juist, zeker... ik herinner mij uw naam. Ik was tenente-medico...

Carlo prezenteerde de koffie. Zij zetten zich neêr; in den tuin dwaalden de Engelsche dames: de witte blouses dropen van hare smalle schouders met lange lijnen neêr.

— Ik heb nu mijn ontslag genomen, zei Aldo Ardo.

— U is toch niet ziek?

— Neen... Maar ik had er genoeg van.

Hij zeide het trotsch en kort, als duldde hij verder geen informatie. Maar niet onblijde te kunnen praten, te praten met een sympathiek man, die officier was, sprak hij verder door over andere dingen, onbewust doende of ze hem ook belang inboezemden, met een natuurlijke huichelarij. Sprak hij over steden van garnizoenen, die zij beiden kenden; over officieren, die zij beiden kenden; zelfs over een vrouw, en zij lachten vertrouwelijk, verast, blij elkaar te hebben gevonden; in het café van het dorp speelden zij toen samen een partij billart.

Terug, zei de kapitein tot zijn vrouw:

— Die Ardo is een vroolijke kerel — un matto allegro —; jammer, dat hij niet meer in dienst is.

— Waarom is hij niet meer in dienst? vroeg mevrouw De Sanctis.

— Ik geloof, omdat hij lui is, een beetje vreemd, geen roeping voor militair-geneesheer, hoewel hij toch knap is, een knap chirurg, maar hij heeft geld...

— Waarom zou hij er dan nog mee voortgaan...

— Ik meen gehoord te hebben, dat hij heeft geërfd...

— Hij moest trouwen...

— Hij wil niet trouwen.

— Peccato... Zoo een mooie kerel...

— Hij is bijna een te mooie kerel...

Aldo Ardo had met plezier de partij billart gespeeld, had gewonnen, en was daar kinderlijk blij om. Fluitende, na den kapitein de hand te hebben gedrukt, was hij het bosch ingegaan. De fellere middagzon stooft de wilde-kastanjes. Belletjes klinken, van schapen, die een herdersjongen de helling op weidde. Aldo Ardo waadde de schapen door, steeg luchtig, veerkrachtig, vlug de varengroene, steile heuvelen omhoog... Beneden deinde breeder en breeder de vallei van de Lima, lagen de huizen, hôtels van Villa, en achter de heel groen weelderige hellingen verschooten de verre toppen der Appenijnen als blauw wazig ijs, scherp silhouetterend in trilling van middaggloed. Een gevoelige weekte werd Aldo Ardo meester, een lieve teederheid om zich neêr in het mos te gooien tegen den heel schuinen stam van een boom...

Groene agrgrond gontde weg aan zijn voet, die de steentjes deelen rinkelen omlaag: de zee van de varens verzwoeg daar ginds de belletjes klingelende, rustig weidende schapen. Rondom verwrongen zich de fluweelige wilde-kastanje-boomstammen, als in Dantesk woud: eeuwoude boomen zwaar dik met mossen bekleed, gespleten door bliksem in tweeën, soms niet meer dan een eeuwoude, oersterke bast, die hol zich verwrong naar de hoogte... en toch nog leefde en uitschoot onsterfelijk... Maar sedert eeuwen ook schenen geslachten van houthakkers hier te hebben gekapt: de forsch stammige boomen waren geheel soms van den ouden kruin beroofd al jaren geleden, en nieuwe takken waren uitgegroeid, nieuwe twijgen waren steeds uitgeschoten, en zoo schenen jeugdige boomgeslachten, daar hoog in de lucht, uit den steeds door de hakkers geëerbiedigden stam ontsproten: geslacht uit geslacht, wortelend in één zelfden oorsprong. Geheel holle boomstammen, maar reuzig rond, breidden dan hoog in de lucht versche takken uit, en ook lager aan hun verweerde tronken waren dit voorjaar de allerteerste twijgen ontleefd. Het was wemeling van oude en jongere tot heel jonge geslachten toe: verleden en toekomst in één oogenblik...

Aldo Ardo, tegen zijn boom aan, droomde, de oogen verloren in de hoogste en heel jonge twijgjes, met teêr-, teërgroene blaadjes... Het hôtél, de spaghetti, de kapitein, hun gesprek, de partij billart... Dat was het gewone leven... Er was eigenlijk niets veranderd... Het was alles zoo van zelve geworden, zoo van zelve gegaan... Nu was hij vrij en lag hier... Rekenschap te geven aan niemand... Geen vrouwen en vrienden, die bonden... Wat was het heerlijk alleen zoo te liggen, na die klimming en klimming omhoog, en droomende van de boom-eeuwen te staren in dat groene bladergewelf... Wat een tempel van schaduw... Hoor, daar klepte een vesperklokje: was het zóo laat al...? De menschen hadden altijd kerken en tempels gebouwd, en toch was dat alles al tempel en kerk... Zoo groen, zoo groen, en zoo rustig... Geen land was als het zijne, zoo mooi... Dit was de zomer, dit was zijn land: waar was een zomer als in Italië... Waar was deze lucht ijl en frisch,

zoning... Het woud leefde, de oude boomen trilden van leven, de krekelen zagesnerpten van wellustig genot... Het leven trilde in de lucht, sidderde in het licht; overal scheen een wezen te ademen... Overal hijgelden die ademen: heel in de verte schaterde een blijdschap, gedempt, achter een rotsblok: was het een bron, die hij eensklaps hoorde... was het waarlijk een lach...? Was dit bosch niet bewoond door allerlei wezens, die blijde waren te lachen, te leven, elkander lief te hebben...? Hij luisterde; een weekte werd over hem meester. Hij sloot de oogen, sliep in, zalig gestrekt tegen den schuinen wilde-kastanjestam.

De armen achterover, zijn hoofd in de geklampte handen. Zijn groote lichaam, in grijs flanel, los breed over het zilvergrijze mos. Het hemd los geknoopt aan zijn hals. Een streep striemde dadelijk tusschen het geschroeiende brons van zijn nek en de blankere kleur, die roomde weg naar zijn even bloote borst. Donkere haren krulden glimmend, kort, en heel dik, nog zweetgeplakt op het heel nauwe voorhoofd, de slapen weggevlaakt naar ter zijde. Een zware lijn, bijna recht, van wenkbrauwen, trok boven de dichte, grootgevormde oogen een staaf. De neus heftigde recht vooruit, met in den slaap trillende vleugels; de wreede mond zinnelijke onder een jongenssnor, die onder zijn kroezen de lippen heel bloot liet, volrood, als waren zij geverfd, gloeiend purper gefarveerd in zijn lichtbrons en breed gezicht.

Zuidwestenwind, die opstak, blies hem over het voorhoofd en maakte hem wakker.

Hij wist niet hoe lang hij geslapen had, zocht naar zijn horloge, maar scheen het thuis te hebben gelaten, en de onverschilligheid voor het uur van den dag volgde dadelijk zijn spontane begeerte om te weten. Hij geeuwde en wentelde om. Om zijne beweging verschrikt, vlood snel een hagedisje weg, dat zich onwetend heel dicht bij die reuzige menscheijkheid had gewaagd. Met kloppen-de flankjes bleef het daar, wat verder, naar achter toespieden...

In Aldo Ardo's oogen kwam een heel zachte blik en over de wreedheid om zijn gloeienden mond trok, wat schuin hoog, een

glimlach. Heel zacht smakte hij met de lippen, als ware het met het geluid van een zoen—het zoenegeluid, waarmee zacht het hagedismannetje lokt zijn wijfje—; bewoog zich verder niet. Het hagedisje, dat al verder wilde vluchten, bleef na twee glippertjes stil... Het luisterde naar dat vreemde smakken... Het was zeker een wijfje; fijn was het koppetje, fijn waren de hijgende flankjes, fijn was het sidderend staartje... Het kopje draaide zich zenuwachtig; de kraaloogen staarden nieuwsgierig, zonder te zien... Het ontroerde beestje begreep niet...

—Ppp! Ppp! smakten Aldo Ardo's lippen zacht, en het beestje draaide met het staartje. Kom, kom, mijn mooi hagedisje! Bella lucértola mia, kom, kom! Pppp! Wat heb je een mooi smaragd-groene lijfje! Wat heb je een paar aardige oogjes! Kom dan... ppp!... Ik zal je geen kwaad doen... kom dan hier op mijn hand, dat ik je til aan mijn mond! Mooi beestje, bellezza mia! Tesoruccio mio, mijn schatje! Kom hier! Kom hier!

Hij strekte zijn hand uit, de palm aanbiedend open, en hij zoenesmakte, hartstochtelijk. Het beestje trilde, van verlangen; de flankjes bliezen op en neêr, op en neêr, het staartje zwiepte, de oogen puilden, sloten zich, puilden weêr... Plotseling zag het de hand, en zag het, dat het geen hagedisje was... Wêg was het, onder een steen... Maar de verleider smakte zijn zoenen hartstochtelijk, smakte ze tusschen verleidelijke woordjes:

—Lucértola mia, wees toch niet bang! Een zoentje wil ik je geven! Un bacio, un dolce bacio! Dolce, dolce, dolcissimo...

Van onder den steen zat het beestje, ontroerd, te staren... en begreep niet de stem, die met liefde geroepen had... Aldo Ardo lachte, stond op—wêg vluchtte het hagedisje in onzichtbaarheid en de varens met zijn ruwen stok knakkend, daalde Aldo met wilde sprongen de heuvelen af, hier zich schrap zettende op zijn stok, daar een boomstam in het voorbijgaan tot steun omhelzend, of zich een grashelling af latende glijden, als een schooljongen, dronken van de lucht en het woud.

Hij betreurde één ding: dat hij, met zijn horloge, zijn fluitje had thuis gelaten, waarmee hij zeker het hagedisje had dichter gelokt...

Het hôtél lag in een park, lommerdicht van oude boomen en was villino van de vroegere villa, buitenverblijf der Toskaansche her-togen: een adem van vroegere vorstelijkheid, van verledene opulentie dreef tusschen de groene schaduwen om van dit dorpje 'Villa' genaamd: een der drie dorpjes der Baden van Lucca. Een paar hôtels, kleine huisjes, een winkelstraat, een Engelsche kerk, het kleine Casino, en om dat alles—zomerverblijf voor veel Engelschen en enkele Italianen—de groene schaduwen der eeuw-oude boomen; de boomen, die vorstelijkheid en opulentie hadden gezien, en wier groene schaduwen wisselden naar mate de zuidelijke zon steeg en daalde, de bries van de bergen met ze spelende in een spel van limpide donker en laatste licht onder het bewegelijk gewuif van takken en twijgen. Vochte avondwazingen vielen, toen Aldo Ardo de Lima op de wrakwankle planken brug overging; nevele sluiers, mousseline sjerpen van nymfen, geweven van laatste glanzingen en dauwigen adem dier bergbosschen: de sluiers sleepten daar langs de wijnbergen over de ronde heuvelklingen en dreven even over de forteresachtige dorpjes, grauwwierkant gevlaakt tegen den avondtrans, waar de huizenklomp arendnest-stoer-sterk afstak, terwijl als toren van slot of ruïne de campanile van het kerkje vierkant Toskaansch zich verhief.

Aldo Ardo verkleedde zich vlug; hij kwam in de eetzaal, waar het diner zoo juist was begonnen. Militair, de hielen aan een gesloten, boog hij, voor hij zich zette, tegen den kapitein De Sanctis en zijn vrouw. Aan aparte tafeltjes de gasten: de Oostenrijkers, de Engelsche dames, met de lange lijnen langs de schouders druipende, in zwart of wit even avond-toilet. Een bescheiden getictac van lepels en vorken; een stil gemurmur van conversatie. Van af hunne tafeltjes zagen de gasten elkaâr aan, namen elkaâr kritiesch op, spraken elkander vriendelijk toe: dat waren meest alle lang hier verblijvenden, die kennis hadden gemaakt. Een gemoedelijkheid was als een discrete band, toch los gestrikt, omdat geen lange hôtél-tafel stijfte gaf. Aldo Ardo had als steeds goeden honger. Hij

raadpleegde studieus het menu, vond het te Engelsch, niet Italiaansch genoeg. Maar de soep was goed en de visch was forel van de Lima, de fijnste forel van Italië.

—De fijnste forel van Italië, zei Carlo, de zoon van den hôtelhóuder, die hem bediende: 'Pazienza' noemde men hem, omdat hij nooit haast had.

—Io so, io so! zei Aldo Ardo; hij koos met zorg zijn visch uit, bestelde goede Chianti. Hij at rustig en tevreden, voelde lust om te fluiten of een muziekje te tikken tegen zijn glazen, maar hield zich in en zag naar de tafeltjes.

—Er is geen enkele 'vrouw' bij, dacht hij minachtend.

Het stemde hem wel droef: een plotse melancholie, die aan- en voorbij dreef. Hij wist niet waarom, maar hij dacht aan het hagedisje. Mevrouw De Sanctis scheen een lieve vrouw, maar ze was leelijk. Hij zou straks toch wat met hen praten... met den kapitein misschien een partij billart... Het waren de avonden, die drukken zouden... Het woud was dan heel somber, nu de maan nog niet rees... Voor de avonden miste hij nu wel een vrouw... Wát was hij ook hier gekomen, vroeg hij zich plotseling af... Wel, Livorno was zijn laatste plaats geweest; na zijn ontslag had hij hier wat willen verzomeren... Wat was het eenzaam om hem: geen familie... De kennissen, de kameraden afgeschreven... Ach, er waren toch goede jongens bij... Brave kerels... Maar het leven was geweest een dwang van dingen, tegen zijn eigen wil in... Nu deed hij zijn eigen wil, nu wilde hij leven gaan zijn leven... Er zou wat komen, er zou wat komen... O, zoo iets moois, zoo iets moois... Zie je, de menschen wisten het niet, dat er zoo mooie dingen konden bestaan als hem wachtte... Een vrije, blijde weg; aan het einde van dien weg dàt wat hem wachtte: o, zéker een groote Vreugde... Hij wilde haar nu te gemoet gaan, haar zoenen, haar plukken, haar omhelzen, die Vreugde... zoo als een mooie vrouw! Als je vrij je mooie leven wil zoeken, dan kàn je niet officier zijn, niet militair-geneesheer, die operaties verrichtte, ook al deed je ze zoó goed als hij—hij was beroemd om zijn amputaties!... arme kerels... daar ginds... in Abyssinië... Dan kòn je niet in Livorno

zitten... Er was nog zoo veel, zóo veel... en nooit zou je dat bereiken, als je bleef in je hospitalen, en alleen leefde voor je patiënten en voor je promotie...: een vies en een duf bestaan...

Maar er was geen vrouw: dat was droef... Je kon toch niet zoo, zonder vrouw, bestaan... Zoo leelijk, mevrouw De Sanctis... Zoo leelijk die Engelsche meisjes... En dan zoo heel veel oude dames... Tel eens: vijf, zes... zéven oude dames... Brave zielen, maar allen zoo oud... Dat ééne oudje was mooi geweest... Wat een fijne trekken in een nog lief oud gezichtje... Zoo een grootmama had hij willen hebben... Verteederd zag hij naar de oude Engelsche dame en hij zag, dat zij met het jonge meisje, dat bij haar zat, over hèm sprak...

Hij wendde beleefd en natuurlijk zijn oogen af. Zijn gebaar en zijn blik waren gemakkelijk, sympathiek en natuurlijk beiden in de soldateske stramheid van zijn stevige bewegelijkheid. Hij was daar, in die eetzaal, heel mooi en heel gezond. Hij was treffend mooi en tusschen die ziekachtige oude, te dikke, te magere, te gele, te bleke gasten, die de in onbruik geraakte baden wel niet veel bezochten, maar hier toch verzomerden voor lucht en voor lommer en koelte, was hij treffend gezond! Dat trof uit zijn bronsroze kleur, uit den helderen blik van zijn heel groote, diep donkere oogen, uit den lach, wat schuin, om zijn heel kleinen, wreedrooden mond, de lippen als purper gefarveerd onder zijn jongenssnor; dat trof om die gemakkelijke bewegelijkheid, dat zekere van kort gebaar, sympathiek blijvende omdat het niet brusk was en stootend, maar precies zoo als het wezen moest van een grooten en sterken man. Oogen gingen blijde naar hem toe. Sympathieën zagen hem doorzoekende aan. Verlangens sidderden zachtjes, met een weemoed na. Zijn rustige blikken, zijn even schuine glimlach beantwoordde dat alles natuurlijk-weg, onbewust, zonder fatuïteit. Het was dat zelfde, wat hem bemind had doen zijn door zijn zieke soldaten—ook door zijn superieuren, en door alle kennissen, die nooit goed begrepen waarom hij zijn ontslag, plots, had genomen.

—Er is geen enkele vrouw bij, herhaalde hij bij zich, droef.

Hij dacht morgen weg te gaan, maar waar heen... langs den vrijen weg...? Herinneringen aan Abyssinië wekten in hem het verlangen te reizen, ver naar het Oosten, te doorkruisen onbekende landen, in onbekende steden met gouden koepels en minaretten slank misschien te ontmoeten, dat wat hem wachtte... Maar het was nog te vroeg en te warm: eerst in het najaar zou hij naar Britsch-Indië gaan... Tijgerjacht, en mooie vrouwen... Hindoe-tempels met half ontsluitte priesteressen, die dansten... Wouden van oer-geheim, en daarin te zoeken, te zoeken dat...

Na het diner zocht hij den kapitein, om hem voor te stellen in het café—l'Antico Caffè dei Cacciatori—een partij billart te spelen, maar hij vond den kapitein niet... In den salon zaten de Engelsche dames: de piano klonk pijnlijk en hard... Aldo Ardo keek in den salon, wipte dadelijk weg door de open verandah-deur, stille smachtingen achter zich latend... Hij dwaalde het park door, het oude park der hertogelijke villa... De avond donkerde onder de boomen; scirocco-wolken dreven zwaar en laag aan den drukenden, starloozen hemel. Maar een allee van bloeiende hortensia's onder heel hoge platanen verschoot recht vóór Aldo Ardo als een pad naar iets, dat op zou klaren... Want honderde glimvliegjes dansten, en weefden een webbe van glans... Voor hem uit, boven zijn hoofd, rondom hem heen, onder zijn voet... Het spon als een lichtend tooverweefsel, verder golfde het weg als een fosforizerende zee. In die lichtende toovere golving doken ter zijde telkens de heel groote roze, ronde hortensia's op; een hooë haag van toovere bloemen...

—È bello, è bello, è bello! zong Aldo Ardo zachtjes bij zich, en de vonk van zijn cigarette glom tusschen de glimvliegjes, die als met feeëlampjes dicht hem omringden. Hij was als een god, die groot voortging triomfantelijk door de kleine, lichtende hulde, hem ter eere ontstoken. De feeën dansten met haar lampjes rondom hem heen, weefden het lichtende wonder rondom hem heen, van af de roze hortensia's over en weêr. Stil, stil geluideloos... Nauwlijks knerpte zijn voet het kiezel... Het was wonderlijk reëel, als een droom.

Plotseling schrikte hij, in die glorie, verrast. Hem te gemoet kwam een gestalte in het wit... Ook háár, tusschen de roze hortensia's, omweefden de elven met een webbe van licht; ook haar omdansten de feeën en hielden de heel kleine lampjes omhoog... — Een van de Engelsche dames... dacht hij, prozaïscher, na.

De witte gestalte naderde; even sleepte het witte kleed met een lange lijn, dwars door de glimvliegjes heen. Zij ging hem voorbij; hij week ter zijde—militair, beleefd.

— Scusi, murmelde hij.

De gestalte antwoordde niet, boog het hoofd. Hij zag haar na. Zij ging in de richting van het hôtél, als gedragen daarheen door de fosforgolven der verijlende lichtzee, verdween...

— Zat zij aan tafel? vroeg hij zich af.

Hij stond stil, staarde nog; de feeëlampjes duizelden sneller en sneller om.

— Zij was niet een der Engelsche dames, bedacht hij verder. Neen, zij zat niet aan tafel... Zij was gracieus, heel gracieus... en jong... Ik heb niet gezien of zij een 'vrouw' was... Zou zij een 'vrouw' zijn... Ze was jong en héél gracieus... Het was een weke lijn... in al dat dansende licht... Een vizioen...

Hij keerde zich om, licht aangetrokken... Hij haastte zich stil, haar achterna... Uit den salon klonk pijnlijk en hard de piano... Maar zij was niet in den salon gegaan... Nu zag hij haar: zij liep langzaam, het hôtél om... Daar was een pavillioen, waar ook enkele kamers werden verhuurd... Zie, zij klom een paar trappen op... Week golfde de lijn van haar witte kleed... Nu was zij op een balkon... opende de jaloezieën van een deur... Zij trad binnen, verdween...

Haar tred was die van een éven kwijnende vrouw... Wat was zij gracieus gebroken... Zij was eer groot dan klein, niet te groot... Tender... Was zij mooi?... Misschien was zij héél leelijk... en mager... Maar zij had gratie... Zij was aan tafel niet geweest... Kijk, het pavillioen, waar zij woonde, lag tegenover zijn eigen kamer, in het hoofdgebouw zelve... At zij apart... Wie was zij?... Hij ging naar binnen, in de vestibule. Carlo sliep er in een stoel.

— Carlo! Carlino! wekte hij. Pazienza!

De hôtelhouderszoon, oogen wrijvend, rees op, toen hij zijn bijnaam hoorde.

— Zeg eens, Pazienza... Veel Engelsche dames, hè? vroeg Aldo Ardo met een blik op de vreemdelingenlijst aan den wand.

— Veel, zeide Carlo, Carlino. Iederen zomer véel Engelsche dames.

— Dât zijn de Oostenrijkers, zei Aldo Ardo en wees op een nummer.

— Een graaf uit Weenen, met de gravin, en een dochter.

— Wie verder?

— Kapitein De Sanctis, en mevrouw.

— Wie dan nog?

— Niemand meer.

— Niemand meer?

— Ja... één dame nog.

— Nog één dame?

— Pas aangekomen.

— Wanneer?

— Van middag, om vijf uur.

— Ze zat niet aan tafel?

— Neen. Ze was moê. Heeft op haar kamer gegeten.

— E bella...?

— Hm, zoo... Simpatica...

— Engelsch?

— Non credo...

— Fransch?

— Ik weet niet. Ze heeft haar naam nog niet geschreven.

— Ze heeft een kamer in het pavillioen?

— In het pavillioen, zei Carlo en lachte.

Ook Aldo Ardo lachte.

— Die Engelsche dames zijn leelijk, zei Aldo Ardo. Zijn hier 'vrouwen' in de Bagni?

— Jawel, jawel...

— Meisjes van Villa?

— Jawel, maar oppassen, signor tenente. De meesten hebben een fidanzato. Eenige meisjes van de papierfabriek, misschien... Maar niet mooi. Morgen komt er een circus achter het Casino, bij de rivier...

— Bij het houten bruggetje?

— Ja. Er is een koorddanseres bij, zestien jaar... una bellezza...

— Zoo — zoo...??

— Maar ook fidanzata... met den jockey...

Aldo Ardo gaf Carlo een stoot in zijn rib.

— Waarom vertel je me dat dan, cattivo ragazz'? Ik wil geen fidanzato ongelukkig maken... Er zijn vrouwen genoeg, al is er geen vrouw in Villa... Geen enkele vrouw! Niente! Niente!

Hij wendde zich om, balde de vuisten. Carlo lachte en riep:

— 'Pazienza', signor tenente!

— Pazienza, pazienza! riep Aldo Ardo razend tegen. Jij pazienza, jij pazienza! En moge je geen vrouw met je pazienza hebben!!

Carlino schaterde het uit.

Aldo Ardo ging naar zijn kamer. Hij voelde zich warm als een jonge jongen. Neen, hij hield het niet uit, hier. Het was onmogelijk, het was onmogelijk. Zij...? Was ze mooi? Hij had haar immers niet gezien. Ze zou leelijk zijn en mager: dat wist hij zeker...

Hij gooide boos de jalouzie wijd open. Buiten waren de scirocco-wolken weg drijvende: klare nacht verschoot eindeloos diep tusschen ze door: een star twinkelde hier en daar... Hàre jalouzieën waren gesloten. Haar kamer was donker.

Aldo Ardo zette in zijn raampost zich en keek. Hij kòn niet slapen. Zijn bloed golfde, zijn slapen klopten. Zijn tong was droog en hij was heel boos in zich, een boosheid gemengd met droefheid.

— Ik kan niet slapen, mompelde hij in zich. Ik zal HAAR ook uit den slaap houden... Wacht...

Hij greep, van waar hij zat, op de tafel bij het venster een klein eenvoudig houten fluitje, en zette zich gemakkelijk in de raampost. In den lichter en nacht verbleekt, danste hier en daar een enkel glimvliegje.

Plotseling klonk zacht een stijgende gamma... Heldere staccato volgde... Het was als water, dat na een kan vol te hebben gevuld, dropte met groote druppelen... Kristalzuiver tinkelde het nu, en zong een melodie... Een herinnering aan zeker veel gehoorde wijze, uit een nieuwe opera, zeer bekend... In den lichter en nacht floot Aldo Ardo... Zijn fluitje was een houten fluitje, met een paar gaatjes: een ocarina, zoo als de straatmuzikanten hebben, die rondgaan door een dorp... Hel floot hij, heller en heller, en toen met schelzuivere, heel hooge kreten van heet verlangen, die kletterden door den nacht... De eerste vage melodie werd een lied. Kom, kom, scheen het lied te smeeken nu, te gebieden dan, en het werd razend van onbevredigden hartstocht, van nooit te verzoeenen wellust. Het kreunde van woeste smart en het smeekte om wild plezier, en dan gebod het, als met het bevel van een meester, die slaaf is...

Plotseling, daar, in het pavillioen werd een jalouzie-deur zacht geopend. Een witte gestalte werd half zichtbaar; een vrouw luissterde uit naar het nu wilde, dan weeke gefluit, dat kristal dropte door de nacht nu vol starren, dat snerpde daarna en krijschte... De vrouw zag uit langs de deur, trad op het balkon... Maar Aldo Ardo, onzichtbaar, zag zij niet... Hij floot door, en zij... hoorde toe. Hij zag haar, wit, slank, daar staan...

Toen staakte hij plots, sprong van de raampost op zijn balkon...

Had zij hem gezien... Hem, donkere schaduw, zien bewegen daar ginds...?

Zij was verdwenen... de jalouzie was dicht...

De starren twinkelden ironiesch hel.

Aldo Ardo wierp zich op zijn bed, de vuisten gebald, de tanden geklemd. Hij droomde van het hagedisje...

De vroege morgen sleepte den heel teëren nevel van dauw de bosschige heuvelen op, en kronkelde dien, nauwlijks wolkje, weg

in de lucht. Een nymfegordel, een sluier van fee, die verijlde...

Aldo Ardo was heel vroeg opgestaan, na onrustigen nacht.

Hij belde voor zijn ontbijt; hij ontbeet op zijn balkon.

Er hing een teër roze licht tusschen de platanen van het park, en de cypressen, als fluweelen bezems, roerloos, groenden donker, bijna zwart. De atmosfeer van den morgen was als limpide kristal, dat zou kunnen breken door fellen glans, hel geluid. Maar de zon, triomfantelijke god, rees al boven de heuvelen in glorie van goud, en de vogelen zongen: er vedelde al een krekel...

Het teërroze kristallijnen licht huiverde één oogenblik, en de maagdelijke morgen gaf aan de zon zich als dag...

Van zijn balkon keek Aldo Ardo telkens naar het pavillioen daar ginds...

Stond zij laat op?

Wat kon het hem schelen! Hij ging weg; hij ging van daag naar Livorno terug...

De deuren van het kleine terras openden zich, maar het was het kamermeisje, dat hij even zag: Rosina...

Hij zou wandelen gaan, in het woud... Of er liever een plek zoeken en slapen... Slapen, in het mos...

Maar hij bleef.

Er was een nieuwsgierigheid in hem en toch een sceptiesch weifelen, om niet te veel ontgoocheling te zullen voelen. Zij was zeker oud, zeker leelijk...

En in afwachting van hij wist niet wat, ging hij naar het park, nam een rieten stoel, vroeg de morgencouranten, rookte cigarette na cigarette... Zou zij den heelen morgen in haar kamer blijven... Was zij misschien al uit? Het pavillioen had een deur aan den weg; zij behoefde het park niet door... Hij stond op, wipte de vestibule door met twee, drie passen van zijn lange beenen, keek op den weg... was weer terug in zijn stoel, en rookte weer, en rookte weer. Nu werd het een groot belang, om haar eindelijk te zullen zien... Misschien zag hij haar niet, was zij ziek... Wat kon het hem dan ook schelen... Hij ging weg, terug naar Livorno...

De Engelsche dames, vroeg, waren al zeker aan het wandelen:

hij bleef alleen in het park, vóór den salon; de zon speelde met schaduw en licht door de groote bladeren heen der platanen.

Hij las juist met interest een lijst van officieren-promotie in de Tribuna, toen hij aan zijn voet iets zag bewegen. Hij keek: het was een groen hagedisje, zich heffende op de voorvoetjes en het kopje nieuwsgierig naar Aldo's witten schoen gerekt.

— Ppp! Ppp! lokte Aldo met den zoen van zijn lippen, de courant nog in zijn hand.

Het hagedisje bewoog het koppetje.

— Lucertola mia, kòm! fluisterde hij heél zacht, en floot, en smakte heel vlug kleine kusjes.

Onbewegelijk bleef het hagedisje, vol belang in den witten schoen.

— Mooi smaragdgroene beestje! Pracht van een hagedisje! Kom, kòm dan, lucertola mia!

En onderwijl liet Aldo ter zijde van zijn stoel de courant vallen, en wierp hij zijn cigarette weg. Toen, voorzichtig, héel voorzichtig, zocht hij in zijn zak... naar zijn fluitje...

Hij floot... twee, drie tonen, die smeekten, zoo zacht, zoo gedempt teêr en hartstochtelijk, dat het hagedisje wel niet anders kòn denken, dan dat het een mannetje was, dat haar riep... ook al was de roep zoo heel anders, zoo veel vreemd ontroerender dan die van de hagedisjes: de roep van de liefde der goden, die heer-schen over het woud, en de vogels, de krekels, alle insecten en beesten...! Want het hagedisje kon niet besluiten den witten schoen, dien zij aanbad, op te glippen, hoewel toch hare flankjes klopten, en hare oogen puilden van heet verlangen...

Hij floot, hij floot heél zacht...

Plots zag hij haar staan in de open terras-deur van den salon.

Hij schrikte in zich, verrast...

Maar het hagedisje had die ontroering van den god, die zoo groot was, in het geheel niet gezien en was niet verschrikt en trilsidderde verliefd met het staartje.

Hij floot door...

Zij, aan de deur, had een beweging.

Wèg was het hagedisje in het gras...

En Aldo Ardo stopte het fluitje in zijn zak en nam de Tribuna weêr op, tevreden.

Maar zijn gezicht was zonder uitdrukking, terwijl hij de promotiekolom overzag.

Zij naderde over het terras, daalde in het park, ging langs hem, een kwijnende, even gebroken vrouw. Zijn blik, onder-op, bestudeerde... Zij was nog geen dertig: zes-, zeven-en-twintig... Zij was blond... Zij was jong... Zij leek slank, maar niet mager...

Zij was in het wit, maar niet in de lange, roomige lijnen wit van den vorigen avond. Zij droeg een linnen rok, een blouse. Zij was niet meer vizioen, maar zeer, in die kortere lijnen, verwerkelijkt... En toch ging zij, als gisteren avond, langs de roze hortensia's van de allee... De zon, door de platanenbladeren, regende goud over haar neêr.

— Een 'vrouw', dacht hij.

Zijn wreedroode mond glimlachte schuiner; hij verademde. Hij voelde iets als een bevrediging, als een schalke tevredenheid: er effende zich iets in zijn verlangen... Hij zag haar achterna met ondeugende blijdschap en bewoog zijn schedel, zijn ooren, zoo als hij, grappig, doen kon, wanneer hij tevreden was. Die ooren spitsten als die van een faun.

Zij ging tot het einde der hortensia-laan. Hij had de courant weêr laten vallen en deed of hij aandachtig zocht, over den grond. Toen zij hem weêr naderde, gebroken, kwijnend, zat hij zoo, starende over het kiezel.

Toen, plots, keek hij snel op en ontmoette haar blik. Zij kreeg een kleur, maar zij bleef hem aanzien, als kòn zij haar blik niet snel genoeg wenden. En hij zeide, in zijn eigen taal, even verwijtend:

— U heeft haar weggejaagd...

— Wie? vroeg zij verbaasd.

— Mijn hagedisje... Het kroop al bijna op mijn voet.

— Maakt u het tam...?

— Ja... Door te fluiten... En zachtjes te smakken, zoo als het mannetje doet, als hij roept...

Madonna! Wat was zij mooi, omdat zij zoo blond was! Een glimlach was, om zijn woorden, opgeglansd over haar wel treurig gezichtje, en zij was héel bekoorlijk blond. Zij had dat blonde, waarvan hij hield, en eigenlijk... was zij niet mooi. Hij zag dat alles heel gauw, en dat de vorm van hare handen heel zuiver was: klein, weifelend en heel teêr blank.

—Het spijt me, zei ze nu in het Fransch.

Zij stond voor hem, waar hij zitten bleef, nog doende of hij zocht over het kiesel.

—Is u een Fransche? vroeg hij, in zijn eigen taal, en keek op.

—Neen.

—U sprak zoo even heel goed Italiaansch.

—O... ik spreek het heel weinig... en slecht.

—Het is lief, zoo als u het uitspreekt.

—Ik zou het heusch niet durven spreken.

—U sprak het heel goed, heusch heel goed... 'Maakt u het tam?' zeide u... en héel goed.

—U spreekt het niet uit, als ze doen in Toskane?

—Ik ben toch van Livorno, maar ik aspireer niet heel sterk de c.

—Aqua halda, zegt mijn kamermeisje, als ze mij warm water brengt.

—Neen, dat is niet mooi.

—Roept u niet meer uw hagedisje?

—Ze is nu bang.

—Heeft u haar van nacht geffoten...?

—U heeft mij gehoord? Neen, neen... Ik floot... zoo maar. Ik dacht van nacht NIET aan mijn hagedisje.

—U fluit heel aardig.

—O, het is maar op een fluitje van een paar soldi.

Hij toonde het.

—Is u muzikaal?

—Absoluut niet...

—En u fluit...

—Ik fluit... van zelf... Ik weet niets van muziek.

Zij had op haar lippen Wagner, Puccini. Zij vroeg echter niets.

Steeus stond zij nog voor hem, en zij wist niet, dat hare oogen hem steeds toestaarden, staarden zonder zich één oogenblik te hebben afgewend. Zij staarde hem in zijn diep donkere groote oogen, opgeslagen onder den staaf zijner brauwen, en toen zij staarde op zijn mond, klein en als bloedrood geverfd, wreed en schuin-op glimlachend, werd zij heel bleek en wist niet waarom. Zij voelde zich flauw, leêg van hoofd.

—Kom, zei ze zacht in het Fransch weêr. Ik ga naar binnen. Ik zal u niet meer storen... met uw hagedisje.

—Waarom gaat u naar binnen?

Hij sprak door in het Italiaansch. Zij, weifelend, in beide talen:

—Het is te warm... in den tuin...

—Het is niet te warm. De lucht is zuiver. De zon is heerlijk.

—Het is MIJ te warm...

Hij zag haar bleek worden, en het was in hem nu plots de dokter, die sprak:

—Is u niet wel?

—Neen, ik ben niet wel.

—Wat heeft u?

—Ik ben niet heel wel. Ik ben lijdende...

—En ik laat u maar staan...

Hij stond op, greep naar een rieten stoel.

—Neen, dank u, ik ga naar binnen.

—De lucht zal u goed doen. Wees niet bang voor de lucht.

Zij liet zich bijna vallen in den rieten stoel, dien hij met een luchtigen zwaai voor haar zette. Hare oogen sloten.

—Wat is ze aanbiddelijk lief... zoo bleek en zoo blond! dacht hij verteederd. En hij vroeg:

—Komt u hier voor de baden?

—Neen... voor de lucht...

—Blijft u eenigen tijd?

—Mijn dokter wil het.

—Wie is uw dokter?

—Professor Lurazzi, van Florence.

—Ik kèn hem. Een Italiaansche beroemdheid...

—U kent hem...

—Ja, ja, persoonlijk. Ik ben ook dokter. Maar ik ben maar militair-geneesheer... Tenente-medico. Geweest...

—Niet meer...?

—Neen... De lucht zal u hier veel goed doen. De lucht is hier licht en vol zuurstof.

—Dit is een lief hôtél. De tuin is zoo vol schaduw. Ik moet maar stil zitten, hier in die schaduw...

—Geheel de Bagni di Lucca, de geheele 'Villa', is omringd van schaduw. Er zijn hier prachtige, oude bosschen. Maar... heeft professor Lurazzi gezegd, dat u maar stil moest zitten, in schaduw...?

Zijn stem werd innig teêr. Ze was diep klinkend, viriel beslist, en kon daarbij soms, vooral bij een vraag, teêr, innig klinken, als de stem van een grooten, sterken kerel, die zich klein maakt, om een zieke, een zwakke, een kind niet al te veel te verschrikken. In de hospitalen hadden zijn soldaten zijn stem zoo gehoord, als zij heel ziek waren.

—Neen, dat heeft de professor zoo niet gezegd, maar...

—U moest eer loopen, en, zoo niet in de zon, toch in het licht...

Zij zag hem, een beetje hoog, aan, verrast, even beleedigd, bekoord, en vroeg:

—Waarom?

—Omdat het licht gezonder is dan de schaduw, al is de zon zelve wel eens te fel.

—Het licht... murmelde zij glimlachend. Bedoelt u dat... filosofiesch?

—Filozofiesch...??

—Ja, ik meen... symboliesch?

—Diavolo mai! riep hij uit. Ik bedoel het zoo eenvoudig en waarachtig mogelijk.

—O... eindigde zij, teleurgesteld, en sloot de oogen. Zoo was zij doorschijnend blank, geheel blond, en hij vond haar wel heel bekoorlijk.

—Ja, herhaalde hij, en innig teêr was zijn stem, viriël. Ik meen het. Zitten in schaduw is niet zoo goed als loopen in licht... in zon.

—Wat weet u... zei zij minachtend, hoog. Al is u dokter, tenente-medico, u doorziet toch zoo niet... wat goed voor MIJ is. Ik ben heel ziek geweest. Ik ben nog ziek. Ik voel, dat ik rust moet hebben... en... en...

—En wat...?

—Niets, zeide zij.

Zij had tranen in de oogen. Zij had willen zeggen... 'en medegevoel...' maar zij had niet gekund.

—U is heel nerveus, zeide hij.

—Ja, bekende zij. Ik ben ziek. Ik ben nerveus.

—Laat u niet ontstemmen, als ik een raad heb gegeven, die u niet aanstond...

—Neen, dat niet... maar...

Zij zocht naar wat zij zeggen wilde, maar hij stond op.

—Ik laat u alleen... Vergeef mij... Permesso?

Hij boog voor haar, militair, de hielen gesloten. Zij zag tot hem bijna smeekend op. En zij kòn niet nalaten te vragen:

—Waar gaat u heen...?

—Ik... ik ga wandelen... het woud in... met mijn fluitje.

—Hagedisjes tam maken...

—Misschien...

Zij vouwde de handen, die, zoo mooi zuiver van vorm, steeds als een weifeling uitdrukten.

—Adieu dan... murmelde zij, sloot de oogen.

—Is u heusch niet wel?

—Ik voel mij flauw. En heel nerveus. En dan, als ik nerveus ben, dat zware gevoel hier... in mijn knieën... aan mijn voeten... Of ik niet op kan staan... Vergeef me... U is zoo vriendelijk... En u is dokter... Ik ben heel ziek geweest... Ik heb veel verdriet gehad... Ik kàn me soms niet inhouden... Het overvalt me dan... Het overmeestert me... Het is sterker dan ik... In de spoor... in een kamer vol mensen... aan de table-d'hôte... Dan huil ik... dan huil ik... zoo als nu...

—...Amore mio... dacht hij in zich, verliefd. En hij vroeg:

—Heeft u hier kennissen?

—Niemand...

—Weet professor Lurazzi dat?

—Hij vroeg er niet naar... Hij dacht, dat de lucht...

—Zeker... Maar is u niet hier héel alleen?

Hare lippen trilden. Zij glimlachte smartelijk.

—Wat doet het er toe... Ik ben niet vroolijk. Kennissen zoû ik vervelen... Gezondheid zoek ik eigenlijk... voor mijzelve... om vèrder verdriet te hebben... Als ik héel ziek ben... voel ik niet zoo mijn verdriet... Vergeef mij... Ik weet niet waarom ik u dat zeg... U is dokter en...

—Zeker... Ik begrijp...

Hare oogen stonden vol tranen.

—U is een Fransche? herhaalde hij.

—Neen.

—Geen Duitsche... Geen Engelsche... Geen Russische... Een vrouw van het Noorden?

—Ja...

Zij glimlachte en zeide:

—Ik ben een Hollandsche...

Hij glimlachte, verteederd, en die verteedering om den wreedten mond deed haar innig liefaan. Hém verscheen het kleine land daar ginds in het Noorden éven met een vizioen van verre, ongekende, koele mistigheid, sympathiek, omdat zij uit dat vizioen was nader getreden, zoo blond als hij blond beminde, 'vrouw', al was zij vrouw van het Noorden en voor hem, dokter, teêr en bleek en gebroken, heel belangwekkend...

Hij ging langzaam weêr zitten, kon niet weg.

—Kent u Italië? vroeg hij.

—Een beetje...

—Houdt u van mijn land?

—Soms wel... Wil u mij een plezier doen?

—Zeg. Zeg...

—Fluit nog eens...

—Mijn hagedisje?

—Neen... Fluit nog eens... zoo als van nacht.

—Ik heb u wakker gehouden?

—Ja...

—Poverina!... Heeft u niet kunnen slapen?

—Later heb ik geslapen...

—Zal ik fluiten?

—Ja...

—Ik fluit zoo maar... Een deuntje...

—Een deuntje...

—Te dicht bij uw oor zal het u te veel doortrillen... Het is soms schel... Ik ga in de hortensia-laan...

Hij ging. Zij was zich plotseling, om zijn gaan, bewust, dat zij hem steeds had aangestaard in zijn oogen, en op zijn mond. Nu hij ging, was het haar, als brak er een weefsel tusschen hem en haar... Ginds floot hij: Kom! kom! schenen de hoog kristallijnen kreten te smeeken; en zij smeekten eerst, kreunden na, tot de melodie duidelijk gebood als met een onweêrstaanbaar bevel...

—Wat fluit hij lief! dacht zij. En hij weet niets van muziek... Wat is hij naïef: wat een naïve ziel... Hij zegt zoo maar dingen... Hij heeft nooit nagedacht... Wat een primitieve, eenvoudige ziel... Zoo heel anders dan onze zielen... dan de mijne... dan die van Hugo... Ik ben ziek... en ik ben, o zoo verdrietig... Wat fluit hij mooi, die Italiaansche officier... die tenente-medico... Hij is het niet meer, zeide hij. Waarom zoû hij het niet meer zijn...? Wat fluit hij mooi... en wat is hij mooi!! Wat heeft hij mooie oogen... en een mond als van een kind en een mán tegelijk... Zoo heel anders alles dan... Hoor! Hoe is het mogelijk, dat hij zoo fluit... als hij nooit muziek heeft geleerd... Op een fluitje... van een paar soldi...

De tonen vielen in haar, als met koele druppels. Het was of zij ze dronk, of ze een dorst in haar koelden...

Zij stond op, onweêrstaanbaar geroepen, onbewust bevolen...

Zij bewoog naar hem toe, door de lanen der hortensia's, die roze bloeiden met immense bollen, in het goud van de door plata-ne-loover licht neêrregende zon...

De bel van de table-d'hôte luidde...

Zij had kennis gemaakt met de andere, daar verzomerende, gasten, de Oostenrijkers, de Engelsche dames, kapitein De Sanctis en zijn vrouw, maar zij was toch dien avond vroeg naar haar kamer gegaan.

Hij had haar beloofd niet te fluiten, opdat zij dadelijk zoû kunnen slapen, en toen zij zich te bed legde, hoorde zij uit naar den stillen nacht, en sliep in, teleurgesteld, dat zij de hooge kristallen kreten niet hoorde...

Zij zat den volgenden morgen in den tuin, geheel alleen.

De volzomer zonnigde door de platanen, en als met de lanen van een fecëntuin verschoten de hortensia's naar het einde van het park toe. Haar boek was op den grond gevallen, hare handen hingen slap. Er was eene zoo groote troosteloosheid in haar, dat zij zich afvroeg of verder leven wel mogelijk was. Zij was nog jong, en zij voelde zich oud. Zij was ziek. De nuttelosheid van haar bestaan voort te sleepen omduizelde haar zwart, als een flauwte, in dat van zonnelicht ruizelende park. Zij dacht aan haar huwelijk: haar ouden man, getrouwd om hare behoefte één, die haar lief had, op te passen, te verzorgen, voor hem te leven... De romaneske taak was haar jeugd te zwaar geweest en in de ziekekamer van haar echtgenoot, die haar nauwelijks een man was geweest, was haar zenuwgestel misschien voor goed geknakt, langzaam aan, jaren, jaren lang. Gedurende die grauwe jaren was Hugo in haar leven gekomen en had zij hem wél lief gehad met geheel haar ziel... Zij dacht aan hem met een innige ontroering...

Zóo had zij geleefd met haar geest, met haar ziel, en na dat leven bleef zij achter, alleen, nutteloos, doelloos en ziek.

Zij hing in haar stoel, smartelijk en lusteloos. Zij had zich eigenlijk nog niet gekleed, was in haar roomwitten peignoir in den tuin gegaan, was in een rieten stoel gezonken en bleef zoo, denkende aan dingen van vroeger. Haar man was nu dood; Hugo schreef niet... Het was béter, dat hij niet schreef. Die brieven wonden hem op en haar. En toch waren twee jaren lang die brie-

ven geheel haar leven geweest, dat waar haar ziel van leefde...

Uit de kanten mouwen hingen de handen slap, en hare oogen treurigden uit naar de in guldene dommeling verschietende laan der roze hortensia's...

Aldo Ardo kwam de roze laan af. Zijn tred veerde en zijn stok zwaaide brutaal tegen de bloemen aan. Zijn los grauwe flanellen pak hing verkreukeld om zijn leden; zijn bruine laarzen waren grauw van stof en zijn witte viltten hoed, achter-op gezet, was van groen vochtig mos bezoeid.

—Ik durf u niet begroeten! riep hij van verre. Ik zie er schandalig uit.

Hij stond voor haar stil, bekoord. De gebroken lijnen van die vrouw verliefden hem zóo, dat hij haar op had kunnen nemen, wegdragen... Zijn oogen gleden over haar blonde haren, over haar blanke gezicht, over haar meisjesbuste, den leest omsnoerd door wit lint; hij moest zich inhouden hare mooie handen, die hingen in weifeling, niet te grijpen en ze te drukken in de zijne.

In hare troosteloze treurigheid zag zij hem voor zich staan. Hij kwam uit het woud, van zijn wandeling. Zijn bronzen gezicht gloeide bezweet, zijn oogen tintelden en zijn mond was wreeder en rooder nog onder zijn jongenssnor, en glimlachte zóo schüin hoog op, dat het tandvleesch van zijn blanke tanden rozigde. Er straalde uit hem een geur van mannelijkheid en van woud. Zij vond hem mooi, mooi vooral, heel mooi. Hare oogen vestigden zich op zijn oogen, en als hij lachte, op zijn mond; zij kónden zich niet afwenden, zoo lang hij daar stond.

—Waar is u geweest?

—In het bosch. Maar ik weet niet waarheen. Ik dwaal, ik klim zonder doel. Het is zoo mooi daar, verlaten, verlaten, wild. Als ik de groote wegen tref, die gaan naar de dorpjes, wijk ik dadelijk af in het diepst van het woud. En u, wat heeft u gedaan...?

—Niets.

—Hoe gaat het?

Zij glimlachte pijnlijk.

—Ik ben moê.

— Waarvan?
 — Van niets. Van alles.
 — U is wèl ziek, geloof ik...
 — Ja, ik ben ziek.
 — U heeft hier den dokter niet geraadpleegd.
 — Neen.
 — Correspondeert u met professor Lurazzi?
 — Neen, niet meer...
 — U wordt zóo niet gezond.
 — Het komt er zoo weinig op aan.
 — Het gaat niet van daag?
 — Het ging gisteren niet, en morgen zal het ook niet gaan. Ik voel me zoo nerveus, dat ik iets slèchts zou kunnen doen...
 — Wat spreekt u goed Italiaansch. U heeft tot nog toe géén foit gemaakt.

Zij haalde de schouders op.
 — Het is een verdienste, niet alleen van mij. Al mijn landgenooten spreken gauw en goed vreemde talen.
 — Kan het u niet schelen heel goed Italiaansch te spreken?
 — Neen. Neen. Absoluut niet.
 — U moest niet zoo moedeloos zijn.
 — Ik ben ziek. Ik ben slecht. Ik voel me slecht.
 — U moet beter worden en goed. Wil u niet beter worden?
 Zij gebaarde vaag; de handen weifelden.
 — U moest mij als uw dokter beschouwen.
 — U...
 — Ja. Hier is mijn kaartje.

Hij opende zijn jasje en zij zag zijn losse hemd over zijn breed gecambreerde borst. Hij haalde uit zijn portefeuille een kaartje.
 — Aldo Ardo, las zij.
 — Tenente-medico, geweest. Vroeger behandelde ik vooral zieke soldaten. Het is wel een onderscheid... met u. Zou ik een te ruwe dokter zijn?
 — Ik wil geen dokter hebben.
 — U moet een dokter hebben.

— Ik heb professor Lurazzi gehad...
 — Nu moest u MIJ nemen.
 — Wat moet ik dan doen.
 — Niet hier den heelen morgen alleen blijven zitten.
 — Ik voel mij flauw, en toch gloeiend. Ik geloof, dat ik koorts heb... En, o, dat gevoel in mijn voeten... dat lóome gevoel... altijd...

— Laat mij u den pols voelen...

Hij greep een stoel, zette zich naast haar, voelde haar den pols. Het was den eersten keer, dat hij haar mooie weifelhandje aanroerde. Een gloed scheen over zijn wangen en hij zeide:
 — Wat heeft u... béeldige handen.

— Ik...? zeide zij.

Zij zag naar hare handen, verbaasd.

— Ja, u heeft zulke mooie handen.

— Ze zijn klein, zeide zij; maar ik geloof niet, dat de vòrm mooi is.

— Wist u niet, dat u zulke mooie handen had?

— Ze zijn niet mooi...

— Heeft niemand u het voor mij gezegd?

— Neen...

— U is niet coquet, geloof ik.

— Ik geloof het ook niet, zeide zij eenvoudig.

— U heeft géén koorts, zeide hij. Maar u heeft te lang stil gezeten in deze broeiende atmosfeer. Daarom voelen uw voeten zoo loom...

— En toch tintelen ze...

— Het is beter zich wat te bewegen.

— Waarheen...

— Ga wandelen.

— Wandelen... Altijd alleen naar Ponte-a-Serraglio en terug is vervelend...

— Ga het bosch in.

— Het bosch?

— Het woud.

—Dat is te ver.
 —Neen. Het is niet ver. Het is vlak bij. Vlakbij.
 —Vlakbij...?
 —Ja. Het houten bruggetje over achter het Casino, vijf minuten klimmen en u is in het woud.
 —Ik geloof het niet.
 —Ik zweer het u.
 —Ik weet den weg niet.
 —Ik zal met u gaan.
 —Vijf minuten klimmen... dat is mij te veel.
 Hij zag haar aan; zijn schuine glimlach krulde.
 —Poverina! Wil ik u dragen...?
 —Vijf minuten? Een heuvel op?
 —Een uur lang. Een bèrg op.
 —En dan... Waarheen...?
 —Naar... naar het woud. Eenmaal daar...
 —Vind ik wat...?
 —Gezondheid... Lucht... Leven... Vreugde.
 —Het lokt me wel toe...
 —Ik zou het probeeren.
 —Misschien... zou ik wel kunnen... wat loopen...
 —Ik denk het wel... Ik weet het zeker.
 —Signor Aldo Ardo... zeide zij, zijn kaartje in hare hand. Ik heb geen kaartje bij me...
 —Ik las uw naam op de lijst. Maar het is me onmogelijk hem uit te spreken. Ik weet alleen, dat u Emilie heet.
 —Er komt dan ook een G en een SCH in mijn naam.
 —Mag ik u eenvoudig, op zijn Italiaansch, signora Emilia noemen?
 —Ja... Zeg mij, signore Ardo.
 —Wat, signora Emilia?
 —Doe ik goed, door LIE tegen u te zeggen?
 —Zeker, het is héel beleefd mij in de derde persoon toe te spreken.
 —Maar uzélf zegt VOI tegen mij. Wanneer zegt men VOI...?

Men zegt VOI, als men iemand heet, bij voorbeeld tegen God.
 Men zegt VOI als men iets beveelt, tegen een mindere, en als men spreekt in een zekeren graad van intimiteit... een dokter tot zijn patiënt. Ik beveel u niet... maar ik ben uw dokter.
 —Zoo een beetje...
 —Zoo een heel klein beetje. TU mag ik natuurlijk niet zeggen. En LIE kan ik niet uitstaan, hoe beleefd en hoffelijk het ook is. Daarom zeg ik VOI.
 —En ik... wat moet ik zeggen?
 —U mag TU zeggen...
 —Neen, neen, natuurlijk niet.
 —U mag zeggen wat u wil.
 —Uw Italiaansch is heel moeilijk. Er zijn allerlei nuances.
 —Die onderscheiden we zoo gauw van zelve...
 —In het leven... en ook in de taal zijn de nuances alles.
 —Davvero? Ik hou zoo veel van de volle kleuren...
 —U houdt van licht, ik meer van halflicht...
 —Als u zoo mooi begint te praten, weet ik niets meer te zeggen. Hoe laat moet ik u morgen op de wandeling begeleiden? Om zes uur?
 —In den morgen...?!
 —Ja. Dan is de lucht als kristal.
 —Onmogelijk, signor tenente-medico. Om... om negen uur. Is het dan te warm?
 —Neen. Neen. Dus om negen uur...

Waarom wist zij niet, maar in den loop van dien dag sprak zij er met de andere gasten niet over, dat zij den volgenden morgen met hem zou wandelen, en toch was zij er van vervuld, kinderlijk blij, en zag zij naar den volgenden dag uit als naar een feestdag ongekend. Lang voor negen uur was zij klaar, had zij ontbeten, en toen zij de terrasdeur van haar kamer opende, zag zij hem daar ginds in zijn raampost zitten. Hij zag haar dadelijk; zij groetten elkander van verre. Hij vond, dat zij er als een meisje uitzag, fijn en rank en blond, in haren korten, wit linnen rok, witte blouse, witte Panama-hoed, den rand breed opgeslagen van voren en hij

bedacht, dat hij niets van haar wist, zelfs niet of haar man nog leefde... en misschien wel over een paar dagen kon komen...

Zij gingen elkaâr te gemoet en zij bood hem de hand; hare kleine, koele, witte hand voelde in de zijne, warm en stevig, een sympathieke fluïde en het speet haar, dat die handdruk niet langer duurde.

—Dus moet ik nu meê naar het bosch, zeide zij.

—Naar het woud, verbeterde hij.

—Is het dan 'la selva oscura ed aspra'?

—Bijna...

—Ik ben nieuwsgierig.

—U doet heusch goed wat te wandelen, zeide hij met zijn doktersstem.

Zij zag hem van ter zijde aan, vond zijn profiel als van een antiek beeld, met zijn rechte, bijna te groote neus, waarvan de vleugels soms trilden, terwijl de witte vilten hoed, achterover gezet, zijn voorhoofd ontdekte, waarlangs de koolzwarte haren glinsterend krulden. Een klassieke kop, op de kolom van zijn nek, waarom de kraag van zijn flanellen hemd los plooidde. Hij was groot; zij, die niet klein was, reikte even met haar hoofd aan zijn schouder.

Zij vond hem héel mooi; zij vond het daârom een plezier met hem te wandelen. Hij, verliefd, had geen plan; doel had hij nooit veel in zijn leven... maar de wandeling haar in der daad voorgesteld als hygiëne, zoû hem toch naar een vrêugde voeren, voelde hij duidelijk en glimlachte daarom wat schuiner, wat wreeder dan anders, egoïst en blij. Hij vond haar, hoewel niet mooi, bekoorlijk aanbiddelijk als een lief, blond, tenger meisje; haar ziekte, meende hij, was geheel nerveus, was verveling, gaf haar iets om te liefkoozen, te beschermen, te troosten, te kussen: hij verliefde op haar, zóo als hij nooit verlieven zoû op een groote, zware, gezonde vrouw. Die zoû zijn zinnen een oogenblik ontwaken doen, en niet meer; zij, dit meisjesvrouwtje uit het Noorden, wekte in zijn zinnen een immens verlangen... Maar daar tusschen door vervulde hem een bijna medische nieuwsgierigheid naar háar zinnele-

ven, naar haar man, die misschien morgen zoû komen, en terwijl zij achter het Casino om gingen, en over het houten bruggetje, dat wankel de Lima oversloeg, vroeg hij achteloos, achter haar:

—U is getrouwd?

—Geweest. Mijn man is dood...

Zij was weduwe! Zijn blik, achter haar, omvatte geheel haar figuurtje, kleintjes, jeugdigjes, witjes, het bruggetje overtrippen de met voorzichtige passen. Had zij veel van haar man gehouden? Van ânderen gehouden? Had zij kinderen...? Hij was zoo nieuwsgierig, dat hij zich, hoewel zijn onbeleefdheid bewust, niet verhinderen kon vèrder te vragen:

—Al lang...?

—Een jaar...

—Heeft u... kinderen?

—Neen...

Zij antwoordde zóo eenvoudig... zij scheen zijn wat intieme vragen niet al te onbeleefd en indringerig te vinden. Zij had geen kinderen... denkelijk ook niet gehad...

—Wij, in Italië, hebben gróote huisgezinnen. Niet, zoo als in Frankrijk. Wij sterven dan ook niet uit.

—In Holland hebben wij ook soms groote huisgezinnen. Ik ben de jongste van zeven zusters en broêrs...

Zij waren de brug over: een weggetje klom naar den grooten weg, stoffig, zonnig...

—Waar moeten wij heen? vroeg zij weifelend. Toch niet die straat af?

—Neen. Dadelijk naar boven...

Hij wees de groene overkant. Het was éen dichte, heuvelige schaduw...

—Naar boven? Daar heen...? Ik zal nooit kunnen.

—Laat mij uw schoenen eens zien.

—Ik heb de stevigste aan, die ik heb.

—Zij zijn goed. Ook de mijne zijn eenvoudige wandelschoenen, al heb ik in de hakken een paar spijkers laten slaan.

—Ik kan niet die hoogte op. Ik zie ook geen pad.

—Er zijn overal paadjes, die de herders met hun geiten nemen...
—Zonder u zou ik zelfs niet op het idee zijn gekomen hier naar boven... in het woud... te gaan.
—Het is werkelijk niet zoo moeilijk als u denkt. Wil ik u vóór gaan...

—Ja. Wijs mij den weg dan...

Hij klom op. Zij volgde hem.

—Steun op uw parasol. Of liever, geef mij uw parasol: neem mijn stok en steun u zoo.

—Ik kan heusch niet. Ik denk, dat ik maar terug keer naar het hôtél...

—Dat zou jammer zijn. Het woud is zoo mooi...

—Maar het is te hoog...

—Neen, neen...

Hij was bij haar.

—Zet uw voet hier. Nu hier. Dàar... zoo. Volg mij nu...

Zij volgde, een paar passen.

—Ik kan waarlijk niet. Het zal ook zoo warm zijn.

—Het is niet slecht het warm te hebben... Hiër uw voet. Kom...

—Ik kan niet...

—Wil ik u helpen? Neem mijn arm...

Hij trok haar op; zij viel bijna, uitglippende, tegen hem aan.

—Heusch... ik kàn niet, meneer Aldo Ardo, zei zij en schertste, hem noemende bij zijn vollen naam; en een ernstige weemoed klonk door in haar scherts. Ik keer maar terug. Dit is voor mij, die ziek ben, een te hevige sport.

Zijn mond sloot beslist, klein en wreed de lippen. En hij zeide:

—Die moeilijkheid duurt niet langer dan een paar passen. Dan... tot daar...

Hij wees vaag, naar de hoogte.

—Is u eenmaal daar... dan zijn de paden, o zoo gemakkelijk en dan is het zóo mooi. Kom nu meê. Kom nu meê. Laat mij u helpen.

Zijn arm was om haar middel, vóór hij het zelve wist.

—Kijk, zoo. Stèun op mijn stok...

Zij zeide niets. Een kleur gloeide op hare wangen, en enkele droppels parelden op haar voorhoofd. Zij voelde om haar middel zijn arm, en het was haar of zij nooit een mannen-arm had gevoeld. Het was die zelfde fluïde, die haar uit zijn handdruk doorschoten had. Zij werd zich bewust, dat zij meê moest, de groene dichte heuvelige schaduw op...

Zij klom met hem mede, omhoog, hij haar steunende om haar middel. Zij was de eerste, die sprak:

—Zoo gaat het...

—Ja, zoo gaat het...

—Gemakkelijk...

—Niet waar?

—Ik had het niet gedacht. Maar ik maak u meê.

Hij lachte, bepaald vermaakt bij het idee, dat hem dit zou vermoeien.

—Kijk eens om, zeide hij.

Zij keek om.

De vallei viel al voor haar blik wijd uit-een.

Rondom begon het woud te heerschen. Er regende zonnegoud.

—Dáar—hij wees—ligt de Engelsche kerk.

—En dáar achter... ons hôtél...

Zijn arm, terwijl zij stonden, bleef om haar middel.

—Is u meê? vroeg hij.

—Neen.

—Willen wij dan nu hooger gaan?

—Ja...

Hij had haar kunnen voeren, waarheen hij wilde, steile Alpen op, al ware de dood er het eind van geweest. Hij steunde haar nu brutaler, trok haar heftiger op; zij scheen van zelve te klimmen: hare voeten zweefden de helling op, tusschen de groene varens door.

—Mijn God! riep zij eensklaps uit. Wat is het hier mooi!

Al klimmende en kijkende naar den grond, had zij niet opgelet. Plotseling zag zij, dat het woud heerschte, almachtig. Het was

waar, wat hij gezegd had. Een vijf minuten na dat hij gemen, en er heerschte al almachtig het woud. Zij waren in het woud verloren. Villa plekte daarginds tusschen haar tuinen. Hier was de groote, groene, gouden stilte.

Verrast bleef zij stáan, keek om zich rond. Zijn arm drukte haar vaster. Zij kon niet meer zeggen, en dorst niet zich verroeren.

—Ja, zeide hij heel zacht. Het is hier héel mooi.

Zijn stem klonk plechtig, bijna godsdienstig. Zij zwegen, een pooze...

—Wat is het hier geheimzinnig, fluisterde zij, als in een kerk. Geen ander geluid, dan de krekels...

—Alleen de krekels, herhaalde hij.

Maar de krekels dreunden door het woud zoo ontzettend zwaar, dat het een orgel geleck, daverend door een immense stilte.

—Ik zou hier niet zonder u durven zijn, zei zij bang.

—Ik ben bij u, antwoordde hij.

Zijn arm had haar heel vast gedrukt, zoo dat zij zich nu roerde.

—Laat mij los, vroeg zij, bijna zwijmend.

Maar hij hield haar vaster, in hare oogen zijn oogen. Zij voelde zijn mond haar naderen. Zij staarde in die oogen, zij staarde op dien mond. Plots voelde zij zijn zoen, als een schroeiend rood zegel. Zij kreunde zachtjes onder dien brand, in zijn armen.

—Laat mij los, herhaalde zij.

Hij ontgordelde haar den steun van zijn arm; zij viel neêr in de varens, die knakten. Zij bedekte het gezicht in haar handen. Der krekelen orgelzang dreunde heftig den immensen goudgroenen dom door.

—Emilia, zeide hij: de naam klonk haar vreemd en frisch nieuw, met dien zuidelijken eindklank, gezegd door zijn stem, innig teêr en viriel.

Zij zag op; zij zag hem aan, in zijn oogen; zij zag naar zijn mond. Zij zeide:

—Ik moest boos zijn... om wat je gedaan hebt. Ik ben het niet... omdat ik wèl van je hou...

Een verliefde blijheid zwol in hem.

Hou je van mij? vroeg hij, door de varens kroop hij tot haar nader. Zij hield hem zachtjes tegen.

—Ik hou wèl van je, zei zij eenvoudig. Maar je hadt me niet... een zoen moeten geven, want ik ben hier weêrloos, in je macht.

—Wees niet boos...

—Ik ben niet boos... maar doe het niet weêr...

—Niet weêr...? vroeg hij, verliefd, warm, teleurgesteld.

—Neen... aarzelde zij, hare wangen gloeiend, haar voorhoofd bepereld. Doe het niet weêr. Ik ben niet... als je denken moet. Ik ben geen vrouw dadelijk te winnen door den eersten, besten man, dien zij ziet... Van een ander... geloof ik... zou ik niet hebben geduld dat wat je gedaan hebt... zonder boos te zijn geworden.

—Maar op MIJ ben je niet boos...?

—Neen... ik ben niet boos op je... omdat ik wèl van je hou...

—Mijn lieveling... Mijn liefde... Mijn schat... sprak hij, bij haar geknield.

—Kom niet dichter, vroeg zij zacht, de handen weifelend uitgestrekt. Neem mij niet meer in je armen. Ik ben zoo niet... Ik heb veel van mijn man gehouden... Hij was oud, hij was ziek, ik heb hem opgepast... Ik heb nooit...

—Wat wou je zeggen, mijn liefde?

—Ik heb nooit een amant gehad... Ik heb wel lief gehad... een ander... zielsveel... ik heb hem nog lief... maar... maar hij heeft me nooit gezoend... ik meen, nooit zoo...

—Hij had je niet lief?

—Ja, ja, hij had mij lief, maar niet zoo... niet zoo. We hadden elkaâr zoo niet lief...

Hij zag haar sprakeloos aan, in verliefde aanbidding. Hij begreep, dat zij meer maagd was, dan hij had gedacht. Zijn zoen was de eerste zoen voor haar zinnen geweest. Hij zag het aan de ontroering, die trilde in haar stem, die koortste over haar gloeiend gezicht. Zij bedekte het weêr in de handen.

—Wat moet je van me denken...! beefde haar stem.

—Mijn hart, wat zou ik anders denken, dan dat je mijn engel, mijn engel bent!

Hij opende haar zijn armen, zag haar aan. Zij bleef roerloos.

—Kom je niet? drong hij. Kôm je niet?

Zijn opengebreide armen waren een ongekende verlokking. Ze waren haar plotseling als een warm thuis, dat haar wachtte, nauw, en voor hâar alleen. Zij kon niet weêrstaan, bewoog naar hem toe. Hij omvatte haar geheel, zacht en vast.

—Ben je gekomen? Ben je gekomen? zong hij bijna in jubel.

Zijn mond zocht haar mond, maar zijn lippen kusten haar alleen in de palmen van hare handen, die weifelend werden.

—Niet meer! smeekte zij, bang. Niet meer! Zoen mij niet meer! Laat mij zoo stil... stil blijven... Ik zoû kunnen schreien... zoo, in je armen...

—Je moet niet schreien...

—Ik ben ziek, en nerveus. Ik zoû kunnen huilen... Als je me weêr zoent, barst ik in snikken uit... Je doet het zoo heftig. Ik ben bang voor je, maar ik hou wêl van je... Laat me zoo stil blijven... Ik ben zóo goed... Ik ben zoo kalm... zóo tegen je aan. Ik heb dat nooit zoo gevoeld... Ik voel hier je hart... Ik ken je nauwlijks... maar, ik weet niet... ik voel je hart... Het klopt... Wat klopt het gauw... Ik rust zoo uit; ik ben wel moê van dat klimmen... Je hebt me zoo opgetrokken, me gesléept... Ik voel nu, dat ik heel moê ben... Je moet nu lief zijn... me niet meer zoenen...

Hij drukte haar alleen vaster.

—Druk me niet vaster... Wees nu lief... Blijf nu zoo... Ik lig zóo goed... Ik lig zóo heel goed...

—Amor' mio, amor' mio!

—Ik heb nooit zóo gerust, zoo gelegen... Ik wou dien hoed afzetten... Zoo...

—Amor' mio, wat ben je blond!

—En jij bent zoo donker... Je haren... zijn als git... zoo zwart... En wat zijn ze dik, en wat krullen ze...

Haar handen, weifelend, waren niet durvend langs zijn schouders opgegaan en aarzelend huiverden zij nu over zijn hoofd, waarover zij zich plotseling sloten.

—Wat krullen ze, wat krullen ze, herhaalde zij.

—Ik ben bezweet, sprak hij glimlachend. Als ze vochtig zijn, krullen ze meer...

Zij had haar zakdoek in de handen; zij veegde zijn voorhoofd af, bijna voorzichtig.

—Amor' mio! herhaalde hij steeds.

Hare handen legden zich om zijn slapen, en zij zag hem, innig, innig aan. Haar oogen waren vol tranen. Een nevel dreef over haar gedachte heen, die zich verteederde, en zij zocht... vond niet dadelijk... zijn naam.

—Aldo! fluisterde zij. Aldo...

—Wat is er?

—Je heet Aldo?

—Ja, ik heet Aldo, Milia mia.

—Aldo... wat denk je van mij...

—Dat je mijn engel bent...

—Ik heb nooit gedaan wat ik doe... en ik dacht, dat ik zoo verstandig was... en koud... dood in het leven... en nooit meer, nooit meer iets voelen zoû. En ik hou van je, ik hou wêl van je... Neen, geef me geen tweeden zoen... Wees nu lief... Laat me zoo liggen, zoo liggen tegen je aan... en laat me kijken, zoo naar je kijken...

Zij hield steeds hare handen tegen zijn slapen en zij zag hem zóo in zijn oogen. Als hij haar wilde zoenen, wendde zij zich af, zag hem dan weêr aan, en eindelijk zei ze:

—Aldo... weet je, waarom ik van je hou...

—Waarom dan, Milia mia...

—Omdat ik je zoo mooi vind... zóo mooi... zóo mooi...

Hij lachte zacht, drukte haar vaster. Hij meende zich niet mooier dan een ander te zijn, er goed uit te zien als twintig anderen, maar hij was gelukkig, omdat zij zóo verliefd was.

—Jij, mijn hart, jij, mijn schat, jij bent mooi!

—Neen ik ben niet mooi...

—Jij bent mooi! Ik heb nooit zoo iets moois als jij gezien! Je bent zoo wit, zoo blank, zoo blond, zoo blankblond, zoo zilvergoudblond, je bent zoo heerlijk blond, zoo héerlijk blond. Je hebt zoo een lief, klein, rond gezicht, net een engel, net een blonde engel. Je

oogen zijn zoo treurig gelukkig, net van een engel, die treurig gelukkig is, en je kleine mond lacht, lacht, net als een kleine blonde engel lacht. Zoo even heb ik je gezoend, heb ik je aan mijn lippen gedrukt, heb ik aan je lippen gedronken en ik heb dorst, ik heb dorst, mijn engel...

—Neen, neen...

—Ik heb zoo een dorst! Waarom mag ik je niet meer zoenen, mijn Milia, als je wèl van me houdt, en me mooi vindt! Waarom mag ik je niet meer zoenen? Er is geen reden voor! We zijn beiden jong, beiden mooi, we willen beiden leven en gelukkig zijn... en het woud is zoo heerlijk immens om ons heen: laat mij je weêr zoenen, weêr mijn dorst aan je lippen lesschen... laat mij weêr... laat mij weêr...

Hij dwong tusschen zijn lippen haar mond, en zij voelde zijn tanden. Zag zijn oogen diep schitteren. Nu zoende hij haar, keer op keer.

—Zoen mij, zoen mij, mijn schat... Zoen mij, mijn engel... Neem mijn hoofd weêr tusschen je handjes, plak je handjes zoo tegen mijn slapen; kijk me dan aan en zoën me... Neen, niet zoo, niet zoo koud, als of je niet wil... Kàn je niet zoenen...? Kàn je me niet warmer zoenen...? Druk je lippen tegen mijn lippen... Druk ze: zoo, zóo... mijn engel...

Als roode vruchten aten zij elkanders kussen, tot zij doodsbleek, zweetbepareld was aan zijn borst...

—Niet meer... niet meer! smeekte zij. Het is slecht wat ik doe...

—Is het slecht? Maar het is niet slecht... we houden van elkaar, en we vinden elkaar mooi, en we verlangen beiden naar elkaar, ik naar jou, en jij naar mij, en het is niet slecht, het is heelemaal niet slecht...

—Ik denk aan...

—Aan wat denk je? Aan wie? Aan je man? Hij is dood. Je hoeft niet aan hem te denken, niet aan hem te denken...

—Ik denk aan Hugo...

—Aan Hugo? Hij heeft je nooit gezoend! Hij heeft nooit...

—Ik hou van hem...

—En van mij?

—Ik hou van jou... Maar van hem...

—Van hem...

—Anders... Hij is de liefde van mijn ziel, hij begrijpt me, ik ben de troost van zijn leven...

—Maar wat ben ik dan? Van MIJN leven ben je de troost; zonder je kan ik niet leven, word ik ziek, ga ik dood, en ik begrijp je ook, ik begrijp je, en, zeg Milia, ben ik nièt van je ziel de liefde? En wij hebben elkaars kussen gegeten! Je ziel is toch je lichaam, mijn lichaam is mijn ziel: dat is alles één, alles het zelfde, onscheidbaar; het een is er niet zonder het andere, en je houdt van Hugo niet, maar van MIJ!

—Neen stil, stil: ik hou innig van hem!

—Ik wil het niet, ik ben jaloersch, je houdt van mij, alleen van mij. Geef mij je mond: je mond is van mij, je zoen is van mij, je ziel is van mij, je lichaam is van mij, is van mij...

—Neen, neen...

—Is van mij, is van mij, zeg ik je... Ben ik niet je eigen Aldo?

—Ja... ja... mijn Aldo, mijn móoie Aldo! Je bent zóo mooi... zóo mooi! Ik hou van je voorhoofd, zoo smal, en je haren krullen er dadelijk aan, en je slapen, je lieve slapen glijden zoo schuin weg, tusschen mijn handen... En je wenkbrauwen zijn zoo zwaar... zoo een staaf boven je oogen...

Hare wijsvingers streken zijn brauwen.

—Ja, strijk me zoo... Dat vind ik zoo lief van je, als je me zoo strijkt, me zoo strijkt over mijn wenkbrauwen...

—Kijk, ik strijk ze nu heelemaal glad...

—Ja, strijk ze glad, strijk ze glad... Het maakt me kalm... als je me zoo strijkt, want je hebt me bóos gemaakt... door van Hugo te spreken... Strijk me nu, strijk me nu; ja, zóo over mijn oogleden; zoo strijk je mijn boosheid weg...

—Als ik kijk in je oogen, is het of ik zie in de nacht, en er iets zoek... En je mond is, als je lacht, net het begin van den dag, zoo rood...

—Wat praat je mooi, wat praat je lief, o Milia mia, en wat klinkt dat mooi in je Italiaansch...

— En als je fluit, wordt je mond zoo klein, en zoo onbegrijpelijk, bijna slecht, en zoo rood... Het is net of je je lippen verft...

Hij veegde moedwillig zijn lippen tegen haar wang, op haar hand.

— Ik verf ze niet, ik verf ze niet, Milia mia: kijk, ze geven niet af...

— Fluit nog eens.

— Straks, Milia; geef me nu nog één zoen... Nog een... Nog een...

Ik zou kunnen leven van je zoenen, als je me er maar véel gaf... heel veel... altijd door... zonder ophouden...

— Mijn Aldo... ik zou niet meer ademen kunnen... Ik kan niet meer adem halen... Laat me... O, laat me nu... Ik ben zoo moê, en ik heb het warm, en ik zou zoo willen liggen... zoo... stil... tegen je aan, op je hart... en dan moet je stil zijn... niets zeggen, niets doen... me alleen stil en vast zoo houden... dat ik uitrust... want ik ben ziek, ik ben ziek, mijn Aldo...

— Je bent niet ziek... Ja, lig nu zoo, kalm...

— Je hart klopt zoo gauw!

— Lig nu kalm. Je bent niet ziek. Je bent geheel gezond; ik voel, ik weet, ik zie, dat je gezond bent, en niet ziek.

— Ik zou zoo kunnen slapen... Ik ben ziek en nerveus.

— Slaap dan... Ik zal me niet meer verroeren... Ik zal je alleen heel vast houden... Slaap dan, Milia mia... We zijn alleen: er is niemand hier in het woud... en alleen de krekels dreunen... als een orgel. Slaap... slaap nu stil... slaap nu rustig. Je bent niet ziek en nerveus.

Zij sloot de oogen, maar zij sliep niet. Zij lag zoo wel verlamd als gelukzalig en bang. Zij was bang omdat zij zoo hevig zijn hart voelde kloppen, en zij zich voelde in zijn almacht en die van het meêplichtige woud. Het woud was om hen immens en verlaten en wijd, als een kathedraal der natuur, waardoor de daverende orgelzang der krekelen dreunde. Een hooge wind streck door het gebinte der hoogste takken, als met een gewuif van groote engelwieken... Verder was het doodstil...

— Milia, zeide hij plots. Verroer je niet...

Zij schrikte... verroerde niet... zag alleen op.

— Kijk naar mijn schoen...

— Hij heeft, niet verroeren meer, verbaasd...

Zij zag een groen hagedisje...

Het trippelde aan op de voetjes; het trilsidderde met het staartje, en het kopje was opgerekt naar Aldo's schoen.

— Stil, fluisterde hij. Verroer je niet.

Zij verroerde zich niet, genesteld tegen hem aan. Hoewel hij haar hield omklemd, scheen het haar toch, dat hij haar had vergeten... Dat werd haar zoo duidelijk, dat zij er, in haar verbazing, een lichte krenking om voelde, een jalouzie... Want zijn gedachte was niet bij haar, en toch was haar mond nog geschroeid van zijn zoen. Onverwachts hoorde zij zijn lippen fluiten... Hij floot en zocht te gelijker tijd in zijn zak naar zijn fluitje, zijn fluitje van een paar soldi... Voorzichtig bracht hij het aan zijn fluitende lippen, en de zonder instrument begonnen melodie klonk feller en scheller, verlokend... Het beestje, geheel ontroerd, was den schoen opgewipt, glipte er over heen, verdween ergens, onder Aldo's been...

— Het is weg, zeide zij en bewoog zich.

— Neen! zeide hij met een schok, bijna boos. Het was niet weg... Het was dáar... onder mijn knie. Je hadt je niet moeten bewegen...

Toen glimlachte hij breed, zacht haar toe, als vroeg hij ver-schooning voor zijn ongeduld.

— Wat ben je een kind! zei ze zacht, een beetje ontsteld door zijn heftigheid. Wil je heusch hagedisjes tam maken?

— Ik heb er wel eens héél tam gemaakt.

— Door ze te fluiten...?

— Ja... Dan loopen ze tot op mijn hand... Maar als ik mijn hand dan bewoog, wipten ze weg... Ik zou er een héelemaal tam willen maken...

— Ik ben jaloersch, zeide zij en legde haar handen aan zijn slapen, zag hem aan, kuste zijn mond aanbiddend, zoo als zij een reliquie had gekust. Ik ben jaloersch...

Hij lachte.

— Ik, ik ben jaloersch, antwoordde hij in een kus. Ik ben jaloersch, van 'Ugo'.

—Neen...

—Ja, jawel, ik ben jaloersch... O, Milia, als je niet van me houdt, word ik ziek, ga ik dood!

—Ik hou van je...

—Ben je van mij?

—Ja... ja... ik ben van jou...

—Hier? Ben je van mij hier... in het woud?

Zij schrikte op.

—O toe, laat ons gaan! riep zij uit. Het is laat, en...

Zij was vlug opgerezen, in verwarring.

—Je bent bijna als een hagedisje, zei hij; zoo schichtig, zoo bang!

Moeten wij wel terug?

—Ik hoor een klok...

—Dat is twaalf uur. Moeten wij terug... naar ons hôtel? Laat ons hier blijven! Laat ons hier leven!

—Hier... in het woud?

—Waarom moeten wij terug... Laat ons hier blijven... Ik weet hier dicht bij een klein huisje... daar woont een houthakker... daar kunnen wij blijven met elkaar... wonen, slapen...

Zij lachte zacht.

—Kind, dat je bent! Groote jongen! MIJN groote jongen!!

—Nooit, als je wat gevonden hebt, moest je terug gaan... één pas... En wij, domme menschen, gaan altijd terug... en zoo vinden wij het nooit... nooit... heelemaal...

—Wat?

—Het plezier. Het genot. De vreugde. Ik wil nu mijn plezier, mijn genot, mijn vreugde. Jij bent het: jij bent mijn vreugde, mijn genot, mijn plezier! Ik wil je, ik WIL je!!

—Kom... Aldo, MIJN Aldo!

Zij was het, die hem meesleepte.

—Steun mij, Aldo! smeekte zij, aan de helling.

—Neen! zeide hij onwillig.

—Steun mij! herhaalde zij en wierp zich tegen hem aan.

—Als je naar boven wilt, zal ik je steunen...

—Ik moet naar beneden.

—Dan niet...

—Aldo, mijn stoute Aldo, cattivo Aldo mio, steun mij!!

Zij drukte zich vast tegen hem aan. Zijn lippen verslonden haar oogen, haar mond, haar gezicht, en hij kermde, razend. Bezweijmde van zijn verlangen, daalde zij, sneller, naar beneden, naar het hôtel... als vluchtte zij een al te groote, overstelpende weelde... daalde zij, omvat door zijn haar steunenden arm, die haar bijna weêrhielde te dalen... stortte zij zich bijna omlaag...

VI

Dien middag, gedurende de siësta, bleef zij in haar dichtgeschemerde kamer; zij lag op haar bed, tuurde voor zich uit, en zij zag den goudzonnen morgen weêr, het woud, de heuvels en hèm, en zij voelde op hare lippen, geheel haar gezicht, zijn zoenen, zijn zoenen altijd. Des te intenser bleef het vizioen, omdat in het park, omdat rondom hare kamer in het pavillioen, de krekels eindeloos vedelden. Langen tijd bleef zij roerloos, als betooverd door een te groot en te plots geluk, een geluk plots zoo groot en zoo waar, dat zij het eigenlijk, stil in zich, wantrouwde. Zij kon er niet aan gelooven. Zij zag terug: hare peinzensmoede, melancholieke meisjesjaren; haar huwelijk, als een taak, die zij aanvaard had; hare liefde, hare liefde voor Hugo... Daar, in die doos, lagen zijn brieven... Als nieuwsgierig greep zij er naar, las er één, van twee jaren her... De eerste fraze al leek haar vreemd, niet tot een vrouw in het leven gericht, maar tot een heldin, te litterair gesteld, te vreemd mooi verwrongen...

Hij had ze toch geméend, die fraze; o neen, Hugo had nooit komedie gespeeld... Hij was zoo, een beetje litterair; hij schreef zoo, hij sprak zoo, hij dacht zoo... en zij had het altijd mooi gevonden: zijn liefde een mooie, poëtische troost, als de ziekekamer van haar ouden man haar al te veel had benauwd. Het was een hooëge mooie liefde geweest, een liefde van zusterziel en verwantengeest; een liefde, nauwlijks met een enkelen kuischen kus geze-

geld, een liefde, nooit bezoedeld door vulgaire ontrouw aan den grijsaard, dien zij beiden hadden lief gehad.

In de najaarsavonden, in de duisterende kamer, bij het grauwe raam, uitkijkende langs de straat, die in regen droop, hadden elkanders noordelijke zielen elkaâr gevonden, met enkele woorden soms, met veel zwijgen daartusschen of in durender gesprek over dingen van hier en hier-namaals. Een webbe van grauwe weemoedigheden of zacht spiritualistisch glinsterende verwachtingen was tusschen hen beiden in die vaak geheel ongestoorde avonduren gesponnen, en zij had zich er na dikwijls kalm en weemoedig tevreden gevoeld, dikwijls ge-exalteerd, en dikwijls diep ongelukkig: heel goed begreep zij dan niet waarom...

Nu, geschroeid door Aldo Ardo's kussen, wantrouwend het plotse geluk, was zij bijna bang het verleden—die twee, drie verledene jaren—in te blikken, was zij bijna bang in die brieven te blikken... En toch las zij ze, las zij ze door... Klagelijk zongen de zinnen op tusschen het soms razend gevedel der krekels daar buiten, nagalm dier hymne aan de natuur in den goudgroenen dom van het woud... Zwak klaagden de zinnen, mooi afgerond, sierlijk gesteld met de modewoorden der jongste schrijvers—klaagden zij van levensmoêheid, of poogden zij vleugelen uit te slaan naar verre, gouden zielsapotheeze... Zoo wel de klacht als de extaze plotseling leek Emilie, hoewel niet onwaar, tòch niet waar... Wat was er waar in, wat onwaar...? Zij had onmogelijk het kunnen zeggen. De waarheid klonk met de onwaarheid samen: zoo wel het gevoel als de verwachting waren zoo wel gekunsteld als doorvoeld... Bij de brieven lag het portret van Hugo: een lang, mager, bleek, fijn gezicht...

Zij kreeg tranen in hare oogen, tranen van medelijden, medelijden met het arme verleden. Het kon, o het mócht niet zijn, dat één enkele ontmoeting, een enkele morgen, dat enkele kussen, één vaag van hartstocht wegwischte geheel dat arme, lieve verleden, dat zoo een teedere troost was geweest. Zij was geen slechte vrouw! Zij had nooit slechte verlangens gekoesterd! Zij had veel geleden, en zij had lief gehad, en er waren andere waarheden nog,

dan die waarheid van het plotse geluk... dat zij wantrouwde... O, zij had zich laten gaan, was verleid, was betooverd... Nooit had zij dat van zich kunnen voorspellen... Die mooie officier, dien zij twee dagen kende en die haar zoo had gezoend, in het woud... Zij had zich door hem laten zoenen... omdat hij mooi was: zij voelde dat duidelijk... Had zij Hugo lief, omdat hij mooi sprak... en mooi schreef? Had zij lief... met haar schoonheidsgevoel?! Niet met haar ziel, niet met haar wezen geheel! Hare gedachten verwarden zich... maar zij weende om het arme verleden en terwijl de krekelen feller vedelden, scheen het haar of zij Aldo's fluitje er schel tusschen door hoorde pijpen...

Neen... hij floot niet...: het was buiten de rust van de siësta, en alleen de krekelen snerpden... Aan het déjeuner had zij bijna niet kunnen eten, was zij blij geweest, dat de zaal zacht schemerde om de gesloten jalouzieën, was zij bang geweest, dat die schroeiende zoenen zichtbaar op haar gezicht zouden zijn... Zij had met de andere gasten nauwlijks twee, drie woorden kunnen praten; zij voelde, dat zij zich herwinnen moest, kalm moest zijn in haar geluk... Hij, na het maal, had haar gevraagd:

—Milia... wanneer zie ik je weêr...?

—Ik weet het niet... ik weet het niet! had zij ontroerd geantwoord en zij had zich zoo gauw mogelijk in hare kamer teruggetrokken. Hij, hij zoû zijn in de zijne... Door de jalouzie zag zij zijn jalouzie, gesloten. Hij... waar dacht hij aan? Zij, ze dacht aan het arme verleden, aan Hugo; zij las diens brief... Het was of er sluiers voor haar oogen werden weg gerukt... Of er nevelen, gordijnen weken... Of zij klaar zag, de waarheid in fel licht...

ZIJ HAD NOOIT NOG LIEF GEHAD. ZIJ HAD NOOIT NOG GELEED. Zij had nooit nog wáar gevoeld. Geleden, ja, had zij veel... Maar geleden van melancholie, mistroostigheid: geleden om haar grauwe bestaan. Misschien zelfs had zij nóoit nog geleden!! Zoû het alles, zoû het alles komen...? Dezen dag voor het eerst had zij waar gevoeld, had zij geleefd, had zij lief. Het was alles heel eenvoudig geweest, en het was gebeurd voor zij zich was bewust en de betoovering had kunnen beseffen.

Het was zeker gebeurd het allereerste oogenblik, dat zij hem even voor zich had zien opdonkeren, in de van glimvliegjes lichtgolvende hortensia-laan. Het was gebeurd, toen hij dien nacht had gefloten. Bij het eerste woord, dat zij tot hem gesproken had, was het onherroepelijk geweest, een noodlot. Zij had niet anders kunnen doen dan met hem meêgaan, het heuvelende, groengouden woud in, het woud, dat zij zonder hem zelfs niet geweten had zóo dichtbij te zijn. Hij had haar in zijn armen genomen, haar gezocht en zij had hem eenvoudig gezegd, dat zij hem lief had, al had zij hem ook gesmeekt heel lief te zijn en niet hevig meer... Zoo Hugo haar zóo ooit had durven nemen, zij zou in verontwaardiging zijn uitgebarsten... in hevige woorden... in litteraire zinnen misschien...

Zij had geen zinnen... nauwlijks woorden gehad. Misschien, dacht zij naïef en eenvoudig, was het om de taal, die zij toch met moeite slechts sprak... Zij herinnerde zich niet meer wát zij gezegd had, toen hij haar had gezocht... Misschien was het om de taal... Maar misschien ook was alles verleider geweest en betoovenaar: de natuur, het land, het woud, de lucht, de zon, de boomen, de krekels. Het was alles zoo mooi geweest, zoo ongeweten mooi, bijna wild, bijna primitief, zoo almachtig òm haar, klein, heerschend en haar overstelpend, bezwijmelend, haar verdrinkend in heftig leven... Een golf van zonnelicht, van zuidelijke zonneglorie had haar meêgesleept... en in die golf had hij haar de armen geopend en was zij, eenvoudig, toegegaan naar zijn hart, naar zijn borst, naar zijn lippen... en zij had niet anders gekund dan hem eenvoudig zeggen: ik heb je wèl lief... io ti voglio bene...

Ti voglio bene... de zachte woorden waren gezegd geweest... omdat zij verleid was, betooverd. Door hem — door natuur, land, woud, lucht, zon, boomen en krekels — en toen weêr door hem, onherroepelijk door hem. Hij was zóo mooi, als zij nooit mooi geweten had, en hij was zóo mooi, dat hij door haar schoonheidsgevoel, o onweêrstaanbaar, tot haar hart had gesproken. Hij had haar kunnen verleiden, betooveren, alleen omdat hij zóo mooi was... Wat wist zij van hem, van zijn leven, zijn geest, zijn ge-

moed, zijn karakter, zijn ziel... Zij wist niet: zij wist alléén, dat zij hem mooi vond; zóo, dat zij door hare waardeering iets anders in zich had voelen ontwaken, of een faun een slapende nymf had gewekt... Die slapende nymf was haar vrouwelijk verlangen, kuisch teeder en heftig hartstochtelijk... Zij schrikte er van toen zij haar plots, die nymf, allerteederst maar allerheftigst, vóór zich zag rijzen... en gelukkig glimlachen zag, als een gelukkig wachtende bruid...

Onbewegelijk bleef zij liggen dien middag en staarde en zag de nevelen, de gordijnen opengaan, die zoo lang de waarheid hadden donker gehouden. Met het diner verscheen zij niet aan tafel, zeide aan het kamermeisje, dat zij ongesteld was. De avond donkerde; zij hoorde stemmen buiten: de andere gasten, die daar ronddwaalden en lachten. Zij hoorde zijn stem een oogenblik en het was haar vreemd die te hooren... Hij sprak met De Sanctis: wát hij zeide, verstond zij niet, maar zijn stem van conversatie en scherts, dáár in den tuin tegen dien anderen man, deed haar vreemd aan. Langzaam-aan werd het alles stil. Zij was steeds blijven liggen, als neêrgepletterd door te veel licht, te veel waarheid, te veel geluk misschien.

Zij verlangde, verlàngde naar hem... Nooit nog had zij zóo naar iemand verlàngd. Het was een dorst naar hem en een honger, de levensbehoefte hem vlak bij te zijn, in zijn sfeer, hem te zien, hem te beroeren... Zou hij naar haar verlangen? Zij dacht van wèl; zij bedacht het met een zacht geluk... Zij zou niet kunnen slapen. Stil zou dan zij blijven liggen, tot de volgende dag zou zijn aanbroken... en zij hem weêr zou zien, hem weêr zou zien.

Buiten was de nacht drukkend zwoel; scirocco drukte over het land, hing laag in de lucht en zwoelde tusschen de boomen; scirocco woog over het huis, als een stille, stille oppressie, die altijd dreigde en nooit werd tot daad... Scirocco maakte de nacht luchtloos en lichtloos; binnen, in hare kamer, was het bijna onmogelijk te ademen. Zij was opgestaan, om de jalouzieën open te stooten; in het waas van scirocco buiten, als een beweegloozen nevel, waarden maar enkele glimvliegjes rond, als heel kleine dwaal-

geesten: de kleine demonen der elven misschien. Zij zag even naar ZIJN raam, maar onderscheidde in den grijzigen mist niets, niets. En zij viel te bed neêr, drukte haar borst met de handen, voelde hare slapen kloppen, vreesde voor slapeloosheid, vreesde er voor tot het vreemd kristalleklaar werd in hare hersenen en zij wist, dat de nacht zonder slaap zoû zijn.

Haar hart scheen te tikken tot in hare hersenen, haar verhemelte schroeide, hare lippen waren droog van dorst. De handen, die stil langs haar lichaam lagen, trilden, trilden, trilden. Zij staarde voor zich uit in haar verdonkerde kamer, en als zij dacht aan den morgen, glimlachte zij... Maar zij kreunde nu, hijgde, bewoog het hoofd: zij verlangde... Zij verlangde naar hêm... Maar zij verlangde ook naar een donderslag, die die zware scirocco zoû doen barmsten; naar hevigen windvlaag, die die zware scirocco weg vagen zoû, verjagen zoû uit den nacht, uit de lucht, uit de boomen, uit de kamer en uit haar hoofd...

Plots hoorde zij een zacht, lang aangehouden geluid, een teedere toon, die zwol. Zij schrikte, begreep dadelijk nu: H I J f lo o t... De teedere toon zwol heel hoog, tot het scheen of zij breken zoû als een straal van glas. Maar hij boog om, de straal, en viel in den nacht in droppels neêr, met telkens den zelfden droppel... Toen zong de melodie en smeekte: o, kom! Zonder woorden smeekte zij duidelijk: kom...

—Hij slaapt niet, dacht zij; en fluit...

Heller zong de melodie op: het was nu als véle vogels, met tinkelgeluidjes van kristal, vreemd, omdat het nacht en scirocco was. En de vele vogeltjes smeekten: kôm! Tot zij niet smeekten meer, maar heel teeder en zoo luchtig en vroolijk te gelijker tijd verlokten, verleidden, dwars door scirocco heen...

—Hij wil weêr hagedisjes tam maken... dacht zij. Zoû hij de beestjes zien... in dien grauwen nacht... Kind, groot kind, dat hij is! Denkt hij niet aan mij, als ik aan hem denk... Een groot kind is hij, een jongen... met zijn fluitje van een paar sold...

Heller en scheller f lo o t h i j. Kôm, kôm!! scheen zijn lied nu niet meer te smeeken, maar dringender te bevelen, tot de eerst zoo

zachte melodie opraasde van onbevredigden hartstocht, met nooit te verzoenen wellustverlangen... Er kreunde een woeste smart in nu, en daarna smachtte hij, die daar f lo o t, er in na om een wild plezier, gebiedend en smeekend als een meester, die slaaf is...

Zij was opgestaan, voor zij het wist... Zij vond, dat hij mooi f lo o t en was bang te gelijker tijd, bang voor die schelte in den zwoelen scirocco-nacht; bang, dat hij die anderen wekken zoû, verhinderen zoû te slapen... De snerpande hooge tonen sneden haar door haar zenuwen, maar zoo fel, dat zij bang was om de anderen, die die tonen hooren zouden. Het was te duidelijk, te schel, te luid... Zij had hem willen vragen zachter te fluiten... En als onbewust was zij opgestaan, stond zij, betooverd, schimblank in de nachtgrauwte van haar kamer.

—Mijn God! Mijn God!! dacht zij en wist niet meer...

Zij had hem willen doen zwijgen. Hij, f lo o t maar voort. Zij wist niet meer waarom, en hoe, maar zij voelde hare voeten gaan... Zij bewogen, en zij was zelve willoos... Er was niets dan een intuïtie in haar, om een langen, donkeren mantel te grijpen, die hing over een stoel, en om te slaan over hare witte schimgestalte... Zij stiet de jalouzieën iets verder op, trad naar buiten. Scirocco deed haar bijna bezwijmen... Maar ginds, ginds f lo o t h i j, f lo o t h i j, smachtte, smeekte, beval, gebod... Zij kôn niets anders doen, dan hare voeten, die zij gaan voelde, wilden... Zij trad op het terras van het pavillioen, de treden af, was in den tuin...

—Ik ben gek! dacht zij nog een oogenblik, omdat heel helder kristal haar hart in haar tikte, tot in hare hersenen toe, omdat haar verhemelte en hare lippen dor en droog waren van dorst, omdat hare voeten gingen, buiten haar eigen wil om... Maar zij was al genaderd het hoofdgebouw van het hôtél...

—Ik ben gek: ik weet niet wat ik doe! dacht zij.

De fluit hield stil; zij stond. Zij zag hem zitten daar ginds, in zijn raampost, zoo vaag, zóo vaag in den nacht, een grauwe schim, als zijzelve in den tuin. Maar zij zag, dat hij de armen strekte...

—Milia...! hoorde zij zacht.

Het was zijn stem, die haar riep.

— Aldo! Aldo!! antwoordde zij.

Hare armen bewogen vaag uit den mantel, en hij zag haar gestalte wit worden in de plooiën van een schimmekleed. Zij, zag slechts zijn open armen, bewoog naar die toe...

— Milia! Milia!! Ben je gekomen!!

Zij voelde om zich heen zijn armen... Zij hoorde de woorden op haar mond, in zijn woesten zoen. Zij brak tegen hem aan, wèg in zijn omhelzing.

— Ik ben gekomen! Ik ben gekomen!! snikte zij, in haar geluk, de armen woest om hem heen, en de woorden welden haar zóo eenvoudig uit haar hart, dat zij niet anders te zeggen wist, en zich alleen dicht tegen hem borg, schuil in zijn omhelzing...

VII

Haar was de liefde vol betoovering en vol verrassing als het wilde woud zelve was. De liefde was haar het dwalen door het onbekende woud langs de klimmende, klimmende paden, tot in der faunen mysteriën, zacht en hevig gevierd, terwijl het zonnegoud regende, of over de knakkende varens de nymfen reidansten in manelicht. De verrassing steeg met iedere pas-omhoog en de betoovering omstrikte dichtster met elke herhaalde omhelzing. Het was haar een zweven tot aan den hemel toe, terwijl zijn armen haar voerden, voerden. Uit het woud steeg het pad in het licht. Uit den nacht steeg het tot de sterren. Uit den dichten schemer des liefdewouds steeg het liefdepad tot de verblindende zon, overstelpend met een lichtval van glorie. Langs het pad weligden als van een tooverwingerd de dichte trossen der roode zoenen. De vergetelheid van al het andere was als een immense eenzaamheid rondom hen, waarin zij heerschten, heel machtig beiden. Hunne verlangens waren hun trouwe slaven, die vooral hâar bereidden het jubelend feest van haar vreugde, de herhaalde extaze harer nauwlijks ontwaakte zinnen. Want zij bleven kuisch gesluiert als maagden, tot zij als bacchanten de dichte trossen zich drukten ten

mond. En het bleef alles verrassing, betoovering: ieder oogenblik was een frissche bloem, ontsproten uit de verrassing, bekorende met de betoovering. Zoo schakelden de oogenblikken tot dagen, de bloemen zich tot hechter festoen. Zoo scheen het gewone niet te zijn, en was de eens schijnbare uitzondering de vreugde voor iederen dag.

Zoo leefden zij als de efemere wezens leven, die zich goden denken voor de eeuwigheid. Zoo was haar vroeger leven van haar afgevallen als een grauw kleed, en een zware last, en dwaalde zij nu klimmend op in het liefdewoud, slechts lucht omwaasd door haar laatste schuchterheid, wier sluiers opfladderden in heftige bries, in hare armen niets dan vruchten en bloemen. Zij ging en hij was altijd naast haar. Zij ging, en zijn omhelzing was om haar. Verrast ging zij steeds voort, en zijn armen sloegen om haar den strik der betoovering. Incantatie was in zijn stem, die alle geluid van het liefdewoud in zich opnam. Haar eigen wil was niet sterker dan de drang van haar geluk. Zij had zelfs voor haar eeuwige zaligheid zich niet haar geluk kunnen ontfeggen. Het oogenblik was meer dan de eeuwigheid en de ziel was geen andere, dan die haar lichaam geworden was in de macht van zijn liefde. Hare melancholicen stegen, nevelen, op, en langs het liefdepad sloegen als blijde cymbalen te zamen. De treurige liefde week voor de liefde, die lachte, en de ziekelijke verstandelijkheid, eens arm van bloed, was herboren in een gedachteloos geluk van het lichaam, dat, heidensch, liefde gezond maakte en mooi. Het bloed purperde, de fontein van het leven. Het vleesch bloeide, glorie der schepping in het kleine paradijs, dat voor twee slechts is. En het was heel eenvoudig, als of het niet anders had kunnen zijn, zonder strijd er om heen, en verandering, die tegen hield...

Om hunne liefde heen was het gewone-menschen-leven, in het hôtél. Zonder dat zij er over spraken, leefden zij het afzonderlijk mede, voor zoo veel het niet anders kon; zonder afspraak vermeden zij elkaâr aan te zien, als die anderen een oogenblik rondom hen waren. Maar zij zagen elkaâr, zij vonden elkaâr altijd; des morgens bij het wankel bruggetje, om het wondere woud in te

gaan; des middags, om elkaâr nog even in de oogen te lachen in de tooverlaan der hortensia's; des avonds langs de Lima onder de donkere, dichte platanen, terwijl de nu volle maan over de bergen als een klaar weefsel spande van witten dauw, witten glans. De zon, des morgens, als zij het woud opklommen, zij in zijn arm, heerschte koninklijk in volzomersche glorie, rees als een god aan den hemel hooger, goot zijn gouden genade bij stroomen uit, herschiep de heuvelen in treden van licht, waarover hij met gouden voeten omhoog trad, herschiep de bergen in tronen van licht, waarop hij zetelde onder den troonhemel van licht. Het licht regende uit het bevend azuur; het licht droop den erbarmenden god van de flanken af, droop uit zijn opene palmen, droppelde in groote druppelen vloeiend goud door de wilde-kastanjes, die hen, stervelingen, beschermden voor zijn al te goddelijke genade. Maar trots die schaduw was de lichtzeggen toch om hen heen, in den immensen groenen dom, waar de duizende krekelen klaterden en hun orgelzang dreunde alom. Zij had nooit gedacht dit te kunnen doen: met hem op te gaan in die glorie, en zij ging, zij ging, licht van tred. Het was een bedwelming, een bezwijmeling, een extaze: het was of zij in de zon zelve binnentrad, trad in zijn stralen, voor zoo ver het haar, sterfelijk, gegund was aan het uiterste van dien aureool te roeren. Haar lichaam klopte tegen het zijne, en zij werd niet moê. Hij kustte haar het zweet van de slapen, en zei haar hoe mooi zij was, en zij legde om zijn hoofd haar armen en zei hem hoe mooi hij was.

—Sei bella... sei bello! herhaalden altijd hun stemmen, terwijl hun blikken elkander aanbaden, hunne handen elkander zegen- den, hunne zoenen tot elkanders hostie tusschen hun lippen werden. Als zij, voor weêr tot het gewone leven te dalen, rustten in elkanders armen, walmde uit het mosbed de warme glans om hen heen, tot zij de oogen sloot en half bezwijmde. Maar den haar eerst al te hartstochtelijken gloed van die zon liet zij weldra haar verliefde aderen doorstroomen, dankbaar aan den lichtstroom des levens. Vond zij des middags Aldo terug tusschen de roze hortensia's, dan was zij blank kalm en rustig sereen en kon zij zeggen, dat

zij niet moê was. Maar de zon daalde en sleepte zijn koninklijken mantel over de bergen, de heuvelen heen, en het was of hij nader de bange aarde naderde, want zijn licht regende niet meer uit het diepe azuur, maar zijn vuur stak van af de toppen en klingen. Zijn pijlen flitsten door elkaâr, onredelijk en onbarmhartig, schoten onder het loover, dat niet meer beveiligde: zijn eerste genade was een razernij geworden, onbegrijpelijk den sterveling, die hem aanbeden had; onder den rand van zijn mantel schoten zijn vlammen te voorschijn; zijn laatste voetstappen schroeyden en hij liet achter zich over de vallei den drukkenden walm van zijn glorie, den verstikkenden smook van zijn gedooften aureool, den vreemd vochtigen nevel van zijn in den morgen zalig erbarmenden regen van licht. Hij was heen, de god, en waar hij voorbij was gegaan, liet hij de nabenaauwing zijner ge-eindigde heerschappij.

Dan was, tusschen de hortensia's, waar zij elkander in de oogen lachten, de lucht niet meer in te ademen, en zij viel in een rieten stoel, de handen slap, zich afvragende of zij zou zwijmen...

Maar deze flauwte scheen de laatste rest van hare ziekte te zijn, nu de liefde haar mooi en gezond maakte. Zij herwon zich des avonds, hoewel de benauwing over de groene vallei hangen bleef als stoom over een bronzen ketel. Tot de volle maan spande over de heuvelen als een klaar weefsel van witten glans, witten dauw, een groot ijl webbe, een spinrag, zoo fijn of het dadelijk zou scheuren en waarachter het bergwoud veronzichtbaard, wêgdroomde... Nog woei geen koelere wind frischheid aan, maar dat zij gezondheid terugwon, getuigde wel haar vraag, om dóor dat spinrag het woud op te gaan... Hij glimlachte, bedacht zich de opene wegen, die begaanbaar in den nacht zouden zijn... En als de slaap over het stille hôtél was gezonken, vonden zij elkander, geheimzinnig, terug op den weg, in den nacht. Zij was even bang te worden gezien; een hond, die blafte, een voetstap, die vèr klonk, deed haar schrikken... Maar hij klemde haar aan zich vast en zij vergat de wereld, de menschen... Was zij niet vrij? Wie zou haar geluk benadeelen dan hem... den arme, die ver was, en wiens laatste brief zij nog niet beantwoord had, omdat in een andere taal

de nieuwe litanie van de liefde haar tegenwoordig extatiesch welde toe naar de lippen. En zij drukte zich tegen Aldo aan, en hij voerde haar, het bruggetje over... De Lima stroomde schuimblank hier en daar; achter steenblokken schenen witte gestalten te gluren... Er klaterde een lach; er was een onverklaarbaar geplas. Zijn arm voerde haar het donkere woud op; de donkere stammen der boomen verwrongen als de gedraaide zuilen eener magische kathedraal. De maanglansen dansten met blanke voeten er tusschen door, reiden stilzwijgend mysterie; heilig en heidensch te gelijker tijd. In de verte klepte een klok het allereerste morgenuur. Zij ging pas voor pas, geheel in zijn omhelzing geleid. Zijn zonen bloeiden over haar neêr, en hare weifelende handen zochten hem, zijn handen, zijn gelaat, waarin de oogen lachschitterden. Hare voeten voelden geen moêheid; het was of zijn liefde haar droeg. Tot ze beiden struikelden, zij hem meêsleepste, hij haar ophield, opdat zij geen pijn zich zou doen. Zij zaten op een massa hout, die de hakkers hadden gestapeld en zij versmolt in geluk. Zij verzon liefkoozingen, die haarzelve verwonderden. Rondom hen stonden de schijnsels als stil, dansten niet meer, verschoven nauwelijks, lieten doorzichtige sjerpen slapen over het mos, dat zilverde... Mousseline schoof tusschen de stammen door, zóo fijn, of de nymfen tòch kijken wilden, al weefden zij uit de maan een alkove. Soms richtte zij zich op van zijn lippen en luisterde uit, om bang te zijn, naar de stilte en de wijde des wouds, en daarna school zij als een kind weg in zijn open jas, tegen zijn week hemd, waaronder zij zijn hard lichaam voelde. Herhaaldelijk deed zij zoo, om zich heel veilig te voelen, eenvoudig blij omdat hij sterk was en haar voor alles beschermen zou. Bedwelmd van zijn zonen, liet zij hem eindelijk los, zwijmde, zwijmde bijna achterover. Hij liet haar, lachte, plukte bij handen-vol de wilde-kastanje-blâren af, spreidde een spond aan den breeden voet van den eeuwouden boom. Hare handen zochten hem, omdat zij heel bang werd, om dat kraken der takken en bladeren, om dat geruisch in het maanstille, heilige woud, maar hij plukte, hij rukte, hij stapelde de bladeren dikker, en voelde of het bed week werd en mollig,

en in dat licht en die schaduw had hij de bewegingen van een faun. Zijn oogen schitterden zoo, dat haar lippen naar die vonken smachtten, als naar een vuur, dat zij eten wilde. En terwijl hare armen zich oprichtten naar hem toe, om hem te bereiken, zoo groot boven haar, zoo ver van haar verwijderd, boog hij erbarmend lachend over haar heen en beminden zij elkaâr op het bladerenbed, zoo als de woudwezens elkander beminnen, tot plots de bleeke glans, schuivende, het geheim ontdekte van hunne versmoltene lippen, en zij er van opschrikten, en lachten, en lachten daarna...

Het was de wondere weelde, het waren de toovere nachten. Het waren droomen, meende zij, terug in haar kamer in het nog nachtstille hôtél. Zij begreep niet wat zij gedaan had, wat zij had kunnen doen, en alleen haar hevig geluk kon haar zeggen, dat zij zich niet bedroog, dat de vervoering, die zij zich heugde, waar moest zijn. Na die nachten waren het de zacht sleepende morgens, in het park, tusschen de hortensia's, onder de platanen. Zij bewoog niet in haar stoel, terwijl hij bij haar zat, zachte woorden tusschen hen. De Engelsche dames, De Sanctis en zijn vrouw gingen hen voorbij, groetten, spraken staande een oogenblik. In den tuin, hier en daar, installeerden zich de groepjes der gasten, met handwerk, courant en boek. De warmere morgens drukten de energieën in droomerige loomtes. Door het regenende zongoud van de laan-verschieten krakelde schel een courant ginds open... of wuifde een waaier als een groote kapel... Zij bewoog zich niet, achtte niet meer, dat men zéker over hen sprak. De Engelsche dames zagen er niet meer dan flirt in, zeker; De Sanctis knipoogde tegen zijn vrouw... Een oude dame, sedert enkele dagen aangekomen, lachte hen uit haar stoel vriendelijk toe, ziende de liefde en die begrijpende met de sympathieke herinneringen van vroeger... Men noemde haar naam, een marchesa uit Florence, die veel had lief gehad, en zich er niet voor schaamde. Zichtbaar bewonderde zij, met sympathie, het paartje daar ginds in de hortensia-laan, en vond zij Aldo Ardo 'un bello amore' en begreep zij de loomheid van het Hollandsche vrouwtje. Zacht sleep-

ten de morgenuren. Zij, na den nacht in het woud, gingen dien morgen het woud niet in. De gelukkige loomte doordreef hen. Haar handwerk viel op den grond; zijn leêge handen die zoo gaarne naar haar waren uitgegaan, zochten in zijn zak naar het fluitje. Hij floot, en allen luisterden, vonden, dat hij mooi floot, dat het waarlijk muziek was. In het voorbij gaan een enkel woord met die anderen, een compliment van de Engelsche dames aan Aldo Ardo, dat hij floot met talent, op dat fluitje van een straatmuzikant. Hij lachte, verontschuldigde zich, en floot, en zag om naar de hagedisjes. Maar er was te veel afleiding in het park: de hagedisjes verschenen niet, mocht er al één misschien betooverd zitten te gluren diep in het gras. Zij had hem wel willen vragen niet te fluiten, omdat het haar scheen, dat de melodie dien anderen menschen iets vertelde van het geheim hunner liefde, de teedere en hevige idylle der nachten. Maar hij voelde haar te fijn bezwaar niet, floot zacht, zacht, zacht... floot voor haar alleen... Het suisde haar bijna glimlachend in slaap... Het was niets dan echo van verklonkene smeecking. Hare handen vielen slap, zij glimlachte. Hij drukte dan even hare hand, zóo frisch, dat zij een kreun had van pijn.

— Amor' mio, amor' mio, wat ben je blond en zacht en fijn, en wat heb je mooie, mooie handjes...

— Pas op... Aldo...

— Wat heb je mooie, mooie, witte handjes... Zie je handje eens liggen in mijn hand...

Zij trok hare hand terug, maar kon niet weêrstaan die op zijn knie te leggen.

— Ik moet... ik moet je éven voelen...

— Voel me... voel me...

— Ben je bij me...

— Ja...

— Ben je niet ver...

— Neen, ik ben vlak bij je: daar: je hand ligt op mijn knie...

Zij had de oogen gesloten, hare hand rondde zich omme zijn knie, streelde zijn knie, met een durende koozing, ongaarne verbroken...

— Niemand ziet ons, tesoro mio...

— Aldo... bello mio Aldo...

— Bimba mia, mia bella bimba d'oro, cuore mia, tenerezza mia... bewogen zijn lippen: zijn stem klonk zoo diep, zoo diep zacht... Herinner je, herinner je... van nacht?

— Ja... mijn Aldo...

— De blâren op den grond gespreid...

— Ze waren zoo zacht, zoo week, zoo mollig...

— Ik had ze dik gespreid, niet waar...

— En ze geurden zoo, ze geurden zoo heerlijk...

— Jij geurde, profumo mio... je haren geurden, je lippen geurden... Herinner je de maan; die gluurde op eens...?

Zij lachten.

— Ja... De maan glansde zóo wit...

— Jij glansde, splendor' mio... Jij glansde zoo wit, jij glansde...

— En toen je me zoende... toen dacht ik... dat ik in je òpging...

— Of je met me smolt, met me smolt, fiamma mia, ardore mio...

— Stil toch, Aldo... mio bello Aldo...

— Bimba... bella Milia mia...

Zij spraken door, door, in de lachend gefluisterde herinneringen... Dan was het het lunch en zij beiden aan aparte tafeltjes, de ondeugendheid in hun hart... Des middags, tijdens de siësta—de zon blaakte in vlammen van goud naar omneêr—gluurden zij naar elkaâr door de half opene jalouzieën hunner kamers. Hij wierp haar een zoen toe, lang, lang gedrukt op zijn hand. Zij had de beweging van dien zoen op te vangen, te brengen aan hare lippen, te bergen in hare borst. Stappen over het grint, en zij sloten de deuren en hadden in het geheel niet bespeurd, dat uit haar raam de oude marchesa hun spel had bespied, en er om lachte, verteederd goedmoedig, in begrijpenden weemoed van ouderdom, vol herinnering aan het vele, voorbij...

Nooit had Emilie zich zoo jong, zoo gelukkig gevoeld. Zij had zich nooit zóo in den spiegel bekeken. Zij verwonderde zich er om, dat zij mooi was. Er was in hare grijze oogen een kwijning vol tevredenheid, om haar mond een blijvende lach van geluk: de

kwijning gaf haar een nieuwe bekoring van rust en teedere vol-
daanheid; de blijde lach rondde hare wangen jeugdiger, maakte
haar vroegeren, wèl bitteren mond bekoorlijk, met aan de hoeken
twee schalke kuiltjes. Haar voorhoofd effende in de eerste rimpels
zich. Hoe zij hare haren, die zij steeds te kleurloos en bleek had
gevonden, borstelde, borstelde... Zij waren misschien te wit
blond, maar golfd en van zelve, en kroesden zoo fijn als schuim in
haar nek, aan hare slapen. Zij meende, dat hare vormen ook
ronder werden, en in allen gevalle een grootere gratie kregen, dan
zij zich ooit was bewust geworden. In den volzomer der ont-
waakte zinnen rijpte haar vleesch tot hare mooiste openbaring.

Zij vond zich mooier dan vroeger, maar zij vond zich hèn
nooit waardig. Zij had zoo gaarne heerlijk mooi willen zijn,
prachtig mooi, onvergelykelyk mooi. Zij bedacht zich hoe zij had
willen zijn, om hèn waardig te wezen. Want hij, hij was mooi en
zij had hem lief, omdat hij mooi was. Wel lief ook, omdat hij zoo
lief voor haar was, maar lief vooral, omdat hij zoo móoi was. Zij
was verliefd op hem, op hem geheel en al, op geheel zijn lichaam,
op zijn aanbiddelyken kop. Als zij aan hem dacht, maakten hare
weifelende handen de beweging van zijn lichaam na te bootsen.
Vurigheden, voor haarzelve een schrik, doorgloeiden haar, war-
mer dan de zon haar doorgloeide. Teedere onkuischheden troe-
belden haar de verwachting van het geluk, dat dra zijn zou. Het
waren aanbiddingen van wat zij niet had gedacht ooit te aanbid-
den, omdat zij tot nog toe het nooit had ontmoet, zoo als het haar
aanbiddelyk zou zijn. Zij ontdekte dezer dagen zichzelf.

Regendagen volgden en, ondeugend, vonden zij elkander in
elkanders kamers, hoorden in elkanders armen, aan elkanders lip-
pen, uit naar den ratelenden regen. In een regennacht liep hij over
naar hare deur en borg zij hem in hare liefde; hij was doornat; zijn
dunne zomerkleeding kleefde op zijn lichaam. Met zachte woor-
den spraken zij, vroegen zij elkaâr naar hun leven, maar zij had
niet veel te vertellen van haar verleden: haar zieken man... en
Hugo; hij echter maakte haar bang met verhalen uit den oorlog,
en, om haar te plagen, vertelde hij haar de schriklijkste operaties.

Maar meestal slechts herhaalden zij de litanie der innige aanbidding. Na den regen, de dagen opgekoeld, wandelden zij hooger
en verder het bergwoud weêr in, of namen een rijtuig—stilletjes,
om toch niet te veel den gasten hunne liefde te toonen,—en reden
zij naar de dorpjes, arendsnesten hier en daar tegen de helling,
stoer sterk forteresachtig, met de vierkant Toskaansche campanile
der eeuwoude kerkjes. Eens hadden zij, zonder het te willen, heel
ver gewandeld, en zij voelde zich plotseling moê. Zij rustte uit
tegen hem aan, wat bleek, en bekende toen, dat zij niet wist hoe zij
naar beneden zou dalen, door de varens heen, het kastanjewoud
door, omlaag.

—Laten we hier blijven, zei hij, half schertsend, half in ernst.
Waarom moeten wij altijd weêr naar beneden...

—Ik zie zelfs geen houthakkershut, schertste zij terug, al minder
moê tegen zijn borst aan.

—Neen, maar het dorpje is niet verder dan een kwartier van hier.

—Het is al over elven: wij zullen nooit bijtijds terug zijn in het
hôtél...

—Blijf hier, dan haal ik onze collazione in het dorpje, daarginds...

—Groot kind! verweet zij lachend, aan zijn hals. Je zou er in staat
toe zijn... Hoe heet dit dorpje?

—Benabbio.

—Ik zal nooit bij tijds beneden kunnen zijn.

—Dan blijven wij hier.

—Wat zullen zij denken... in het hôtél...

—Dat wij een uitstapje doen... Ze weten zelfs niet, dat wij sámen
zijn...

—O, zij vermoeden het...

—Wat geeft het... Blijf je hier, en haal ik ons déjeuner?

—Neen, neen, ik zou bang zijn, alleen... Het is hier zoo eenzaam
en als ik alleen ben, maken de krekels me bang... Ik ga met je...

—Kan je?

—Jawel... Maar er zal daar ginds niet veel te eten zijn voor jou, die
altijd honger hebt.

—Wie weet... Er wonen toch menschen.

Er kwam een zachte onverschilligheid over haar, nu zij zich niet meer bekommerde om het late uur, en het lunch, dat haar te vergeefs daar in dat hôtel zou wachten. Zij ademde ruimer op, als bevrijd van een zwaar gewicht. Boven haar hoofd zongen vogels en aan hare voeten stroomde ruischend een kleine, heftige stroom tusschen de varens door. Zij voegde zich in den gordel van zijn arm rondom haar leest, en haar hoofd hing naar hem over. Zij gingen langzaam op weg. Het was nog klimmen tusschen de wijnbergen, en er was geen schaduw des wouds meer daar: de zon brandde in glorie neêr. Onder de randen van hunne hoeden droomden beider oogen elkander toe, terwijl zij voortgingen, in den stralenkrans van den oppermachtigen god. Zij liep tegen hem aan, aan zijn lichaam, en het was of die voeling haar steunde. Even moê, glimlachte zij gelukkig.

Een kapelletje, het kerkhof, en de eerste huisjes van het 'paese', het dorp: Benabbio. De laatste kastanjeboomen om het kapelletje, en om het kerkhof de zwarte cypressen, waartusschen door als wazig blauw ijs ginds, verder, de bergtoppen schemerden. Om de eerste huisjes de wijnbergen steeds, nog-onrijpe druiven om een pergola rankend; de tuintjes vol zonbloemen, stokrozen, dahlia's, fel blij boersch opkleurende in de zon. Wat kinderen liepen Aldo en Milia te gemoet, honden blaften, kippen kakelden weg. De heel oude kerk eerwaardigde op het plein, slaande een breede schaduw neêr. Op de drempels der huizen zaten de vrouwen te breien.

De vrouwen glimlachten Aldo en Milia toe, ziende de liefde, die met hun beiden voorbij ging; en dachten hen jonggetrouwen. Om de fontein voor de kerk de blootvoetsche meisjes, die de bronzen waterkannen er vulden, en met deze, door de jongens getorst op haar schouders, lachende gingen, de liefde belovend. Aldo, aan een der vrouwen, de kan op den schouder, een blond kindje aan hare hand, vroeg of zij ergens wat eten konden, of er een trattoria dichtbij was. Neen, wel die fiaschetta daer ginds, waar zij wijn van het land konden drinken, maar niets anders. Maar als de signoria in haar eenvoudig huisje wilden binnenko-

men en van hun maal me  wilden eten...? Haar man was zoo juist van het land gekomen, en de risotto stond klaar...

Aldo keek lachend naar Milia en Milia nam dadelijk aan, omdat het blonde kindje zoo mooi was... bello.

—Hoe heet je? vroeg Milia het kindje.

Het lachte in zijn vuistje verlegen.

—Emilio... zeide de vrouw lief, in plaats van het verlegen kind. Milio...

—En de signora heet Milia! zei Aldo glunder en blij.

De vrouw lachte heel zacht hen beiden toe, omdat zij de liefde zag. Zij dacht hen jonggetrouwen. Zij ging hen vo r naar haar huisje.

—Wat zijn zij mooi! Wat zijn zij beiden mooi! hoorden zij de buurvrouwen op de drempels der huisjes fluisteren.

—Ze vinden je m oi! lachte Milia aan Aldo's oor.

—Jou, jou vinden ze mooi...

—Mij? vroeg zij blozend, verrast, soms vergetende, dat de liefde haar in nieuwe schoonheid bootste en jeugd.

—Quanto   bella...! hoorde zij op haar weg.

—E come   bello...! antwoordde een andere vrouw.

Zij gingen sleepend  p, door de bewondering, als twee menschen van liefde en van vreugde.

—Amedeo! riep de vrouw naar het huisje toe. Kleine Milio, gauw, waarschuw den babbo!

Een jonge, bruine man was verschenen op een terrasje voor een klein, geelwit huisje met geelwitte gordijntjes.

—Cosa, Giannina?

—De signoria hier willen collazione hebben...

Hij kwam de trappen af, hen te gemoet, hoffelijke gastheer.

—Hebben de signoria gewandeld... Het is warm... Benabbio is een aardig plaatsje. Komt u binnen, in mijn arme huisje... Het is weinig, maar het is alles voor u...

—Wat zijn ze aardig... zei Milia.

—Zoo zijn ze altijd... antwoordde hij.

Het was in het huisje een glimlachende welkomst. Het terrasje

gaf toegang tot de woonkamer, en door de opene deur zag Milia in de groote keuken, door wier ramen de zonbloemen van het tuintje nieuwsgierig naar binnen zagen. Aan de wand heilige-plaatjes en ge-illustreerde briefkaarten, en in een hoek bij het raam een naaimachine.

—Houden de signoria van risotto? vroeg de vrouw aarzelend.

Aldo betuigde van ja, en Milia lokte het blonde ventje. O wat was het een mooi kindje, met blonde krulletjes, net een Johannesje, een klein Doopertje. Tegen den man, Amedeo, zei Aldo:

—Een aardig huisje, waar je in woont...

—Boven slapen we, zei de man. Onder—de deur is onder het terrasje—is de bergplaats voor koren en wijn. Ik heb mijn veld en mijn wijnberg... Hier naast zijn nog twee kamers; daar woonde mijn vader, die is gestorven... Giannina, we zullen daàr dekken voor de signoria?

Giannina, in de keuken, was bezig, riep van ja, met heel veel scusi.

—Permesso, signoria... zei de man; hij opende de deur van een gangetje, een andere deur, wees de kamer. Hij verontschuldigde zich, heel hoffelijk, als een gastheer, die niet gereed was zijn gasten te ontvangen. Zijn vrouw riep hem toe de tafel te dekken...

—Wat zijn ze lief... herhaalde Milia.

—Zoo zijn ze altijd... zei Aldo weêr.

Het kleine ventje had zich, verlegen, door Milia laten lokken. Maar Amedeo had de tafel spoedig gedekt en Giannina bracht een stoomende schotel op, noodigend haar gasten tot eten. Zij brachten nog den witten landwijn, de roomkaas, de vijgen, en lieten hun gasten alleen, terwijl Giannina haar zoontje vlug met een grapje meêtrok.

—Ze denken, dat wij jonggetrouwd zijn, zei Aldo.

—Wil ik ze niet vragen meê te eten? aarzelde Milia. Arme menschen...

—Neen! zei hij verliefd, zijn hand op haar hand, zijn oogen gloeizwart in haar oogen.

De kamer van den babbo was groot, de muren gekalkt, de

vloer van groote steenen; aan de wanden hingen een paar bonte, heilige platen, en op tafel stond een bonte boeket van blauwe, roode en gele bloemen, boersch te zamen gebonden, zoo als zij er maken voor de Madonna. Door de open deur zagen uit het tuintje der zonbloemen schitterende oogen nieuwsgierig naar binnen en de dahlia's vlakten er bloedrood, vermillioen en purper. En in den weêrglans dier fellere kleuren, terwijl de vliegen naar binnen zoemden, hadden zij te gelijk—hunne handen op elkaâr, hunne oogen in elkaâr, zij dronken van elkaâr—die zelfde gedachte, door iets ingegeven sterker dan zij: hier te willen blijven, om in eenvoud hun geluk en hun vreugde te hebben, ver van de anderen, ver van het andere. Zich los te maken van hunne eigen beschaving, om misschien, in ontbering van veel, iets te vinden, dat zij nog misten...

Hij nu at hongerig gulzig met smaak; zij, half in zijn arm, zei, dat zij geen honger had, at toen uit zijn bord, van zijn tinnen vork. De vijgen snoepten zij uit elkanders mond, en den wijn, die nauwelijks iets anders dan druifsap was, dronken zij dorstig, uit groote, grove glazen. Nooit was haar een maal, waaraan iedere verfijning ontbrak, zoo een bekoring geweest. Het was het primitieve festijn van het geluk, dat zij nooit had gedacht te zullen kunnen genieten, en dat in haar ziel iets vereenvoudde, glad maakte en heel blij, en heel gelukkig. Tot zij op eens vaster zijn arm om zich voelde en de incantatie van zijn stem aan haar oor:

—Milia... ik zou HIER WILLEN BLIJVEN... met jou... met jou... met jou...

Zij verwonderde zich nauwelijks haar eigen gedachte te hooren. Zij dacht aan haar vroeger leven—haar zieken man, Hugo, en toen... haar reizen... het hôtél—daar beneden—; in één snellen flits en zonder te antwoorden, omvatte zij hem geheel in haar armen, en drukte haar hoofd vast tegen zijn hart. Het was haar of zij iets, dat zij gevonden had, niet meer zou behoeven terug te geven—nooit meer—nu zij dien morgen niet meer naar beneden—niet meer terug was gegaan en nu zij besloten waren hier te blijven... hier te blijven... met elkaâr: nu hij ten minste die gedachte geuit had.

Maar de bedoeling van het leven is den menschen meestal niet langer duidelijk dan de enkele seconde, die verrassend helder een klein en gewoon voorval belicht, en daarna uitdooft in het vele, dat er schemert om heen... Zij moesten dien middag terug wel keeren, en het was niet eerder dan na een week, dat zij weêr in een rijtuigje naar Benabbio ging, waar hij haar was voorgegaan.

Het arendnesthooge dorpje met zijn eeuwe-oud kerkje werd nauwlijks wel eens bezocht door een enkelen wandelaar, die er niet langer bleef dan zijn bezoek aan dat kerkje duurde en daarna het drinken van zijn glas wijn in de fiaschetta vlak bij. Hier woonden van voorjaar tot najaar enkele landbouwers, wijnbouwers, maar des winters bleven de vrouwen en kinderen meestal met de grijsaards, want er viel noch te verdienen, noch te werken meer, en de mannen trokken in de stad, naar het buitenland en bleven lang, lang weg. In het huisje van Amedeo had Aldo Ardo de twee kamers gehuurd, waar de oude vader eertijds had geleefd, en er waren, hoe eenvoudig ook, wel een paar meubelen moeten komen van Lucca. Maar nu was het er frisch en klaar en nu wachtte hij Milia af. In het hôtél hadden zij niets gezegd, was hij vooruit gegaan, hadden zij afscheid van elkaâr genomen als vreemden— en zij had hem in drie dagen niet gezien. Toen had zij een list moeten met haar koffer verzinnen... die eerst laten brengen naar het station... doen of zij naar Lucca, naar Pisa zou reizen... Maar nu toch was het gebeurd: zij ging naar hem toe; zij reed naar Benabbio in het karretje licht, langzaam den heel smal worden-straatweg op; voetstaps ging het brave paardje steeds, met zijn fazantenvêr midden op het hoofdstel en aan de oorkleppen de twee wuivende vliegenkwasten, de wijngaarden midden door, en daâr, bij het kapelletje zag zij Aldo staan, die haar afwachtte. Hij steeg in en achter den rug van den jongen koetsier, die snaaks wel merkte, nam hij haar vast in zijn armen. Zij voelden zich beiden zôo gelukkig in zoo effene zaligheid, dat zij niet spraken. Langs de klimmende straat van het dorp, zaten de vrouwen op de drempels

te breien en knikten hen lachende toe, wetende, dat zij, om gelukkig te zijn ver van onbescheidene oogen, hunne liefde tot in Benabbio opvoerden... De kinderen riepen hun goeden-dag toe, en wierpen hen met bloemeruikertjes, en het was, hoe eenvoudig ook, als een blijde-inkomst. Daâr, bij de kerk, was het huisje, en Giannina wachtte op het terras. Amedeo werkte in het veld, maar kleine Milio bood purperen dahlia's aan. En overal, ter eere der komenden, stonden de bonte madonna-boeketten te pronk. Aldo leidde Milia de kamers binnen; twee vertrekken ruim, frisch gekalkt, blinkend de steenen vloer rood. Aldo had ze ingericht buiten haar weten om; zij geleken niet anders dan twee kamers in een eenvoudig hôtél, zonder eenige weelde, verfijning, maar het frische en het ruime deed lief haar aan, om hier samen met hem te zijn. De bonte boeketten vlakten luide en blij, en aan het achterterrasje rezen de zonbloemen omhoog.

Zij had nog maar geglimlacht, zonder te spreken. Zij waren alleen nu en hij wees haar op een korenblonde madonna aan den wand: een plaat van goud, karmozijn, hemelblauw, fonkelnieuw in geel blikken lijst.

— Een cadeau van Giannina, zeide hij; mooi is het niet, maar lief is het wel, en de madonna is blond, omdat je blond bent.

— Ik ben niet Roomsche, zeide zij, glimlachende.

— Laten wij het hier maar zijn, Katholiek... en getrouwd... In het woud zijn wij heidensch... en vrij. Wij zijn hier aan den rand van het woud, daar waar Giannina's beschaving begint. Giannina gelooft aan de Madonna, maar zij gelooft ook aan den Sater. Zij denkt wel, dat hij de duivel is, maar zij gelooft ook aan de nymfen, zoo goed als zij aan de engelen en heiligen gelooft. Wij zullen alle godsdienst hier hebben. Waarom zou de Sater er wel zijn, de Madonna niet? En waarom de nymfen wel, en geen heiligen... Ik geloof aan ze allen. Of ik geloof aan jou alleen...

— Ik geloof aan jou alleen, herhaalde zij. Je liefde is mijn godsdienst... Er is verder zoo niets meer noodig, mijn Aldo, aan iets anders te gelooven. Al het andere is poëzie... en illusie... heidensch... of Katholiek: onze liefde is alleen de werkelijkheid... waarom we leven...

— Wat zeg je dat aardig...

— Ik weet toch bijna nauwelijks te praten... Ik stamel nog mijn Italiaansch... Er is ook zoo weinig te praten... Er is alleen jou... jou... niets anders...

Zij legde, als zij zoo dikwijls kon doen, hare handen aan zijne slapen, zag hem aan, diep in zijn oogen.

— Milia... we zullen zoo gelukkig hier zijn... Kijk, we zullen hier nu samen leven... Het is jammer, maar leven in het woud kunnen we niet... Wij leven aan den rand van het woud... Het is hier gevonden, niet waar... Het is hier net of we iets gevonden hebben... een vreugde... een blijdschap... Je moet altijd zoeken naar de vreugde... dat is te vinden: je moet niet zoeken naar het geluk...

— Maar naar de vreugde...

— Als je die vindt, is het al héel veel... La gioja, la gioja: meer niet... Jij, jij bent mijn gioja... Hier zullen we nu samen leven... We zijn menschen: hier eten we, slapen we, wonen we, leven we... Hier zullen we elkaâr héel lief hebben... Ik kòn niet meer zonder je... zonder je, één oogenblik van den dag... En dagen zijn wij gescheiden geweest... Ik wil nu altijd bij je zijn, met je zijn... Zie je, dat is het: altijd samen... als je elkaâr gevonden hebt... Altijd, samen...

Zijn lippen hadden hare lippen genomen, en lang stonden zij, in die durende omhelzing. Zij snikte zacht, van geluk, met haar gezicht vast gedrukt op zijn hart: het was haar of zij hem niet los laten kòn... toen Giannina klopte aan de deur, om hun maal binnen te brengen.

IX

In de keuken was tusschen hare bronzen potten en kannen — sierlijk antiek nog van vorm — Giannina bezig, terwijl de signora een oogenblik bij haar stond, de kleine Milio hangende in hare rokken.

— De signor heeft mij zèlf uitgelegd, hoe hij de maccheroni wil

hebben, babbelde Giannina door; en ik hoop ze van middag nu te geven net als ù hem thuis aan den signor geeft.

Emilie bloosde en Giannina ging door:

— Anders is de signor niet moeilijk...

— Hij is heel tevreden met je keuken, Giannina...

— MIJN man niet, die zegt, dat hij 's winters in Duitschland beter eet: worstjes en zuurkool...

— Hoe lang blijft Amedeo 's winters wel weg?

— O, signora, dat duurt wel eens zes maanden! Ach, hier is tòch niets te doen en wat zouden de mannen hier blijven bij hun vrouwen, als er toch niets is te verdienen! Dan giet Amedeo liever zijn beeldjes van gips — madonna's en heiligen en ook mooi naakte vrouwen, zoo als de nymfen zijn in het bosch — het is gemakkelijk de beeldjes te gieten, als hij zijn vormen meê heeft, en dan loopt hij van plaats tot plaats — van Dresden loopt hij dan tot de grootste stad, dat is Berlijn, en dan verdient hij...

— Hoeveel?

— Wel, soms niets, en soms zes à tien lire per dag — ja, de reis moet er af en hij eet toch en slaapt — maar hij komt toch wel thuis met een gróote honderd lire verdienste, en dat is toch wát... en wat zoû hij hier doen; altijd in de herberg maar zitten... Ééns, signora, ben ik meê geweest, en mijn meisje dat gestorven is, werd in Dresden geboren... Maar neen, dat doe ik niet meer: al het geld ging er aan, en we brachten niets thuis, en sedert blijf ik maar hier in mijn huisje... Jawel, het is ons eigen huisje, en we zijn niet arme menschen... Het is beter, dat de mannen 's winters maar weg zijn: anders worden de huisgezinnen te groot voor menschen, die rekenen moeten...

De oude menschen blijven, en de vrouwen, en de kinderen... Maar, o signora, het is wel eens heel eenzaam... Want dan ligt de sneeuw hier voeten dik, en de storm huilt door de bergen, en de koude wind giert om het huisje, en kruipt dáar door, door de reten onder de deur, en dan ben ik hier héel alleen... en werk ik maar, werk ik maar door aan mijn naaigoed... bang, dat kleine Milio wakker zal worden en huilen gaat. Nu is het hier heel lief en

mooi, niet waar, zoo dat u met den signor is komen wonen, maar van den winter... ach, ach, als u wèg zal zijn en warm in uw huis met uw man, en gelukkig samen, daar ginds in de stād... dan is Giannina hier heel alleen, met Milio, en daarom måg hij wel het zusje nog hebben, dat ik dit najaar nog wacht...

—Milia...! hoorde zij Aldo roepen.

Zij was bleek geworden, en waarom wist zij niet, maar zij huiverde plots angstig als ware een smartspellend woord haar gezegd.

—De signor roept... zei zij zacht; ik ga... Arme Giannina... Ik zal van den winter... aan je dènken... als je alleen zal zijn. Denk dan ook aan mij...

—En bid u voor mij, dan bid ik voor u...

—Milia...!

Zij ging, en vond hem op het achterterras. Hij lag op een langen rieten stoel; hij had de couranten gelezen, en rookte nu zijn eeuwige cigarette, terwijl zijn kop, gebruind, en zoo glanszwart van haar en van oogen, afstak tegen de schitterend gele zonnebloemen.

—Waar ben je?

—Ik was in de keuken...

—Wat doe je...

—Ik sprak met Giannina... Ze vertelde me, dat...

—Kom hier...

Zij zette zich aan zijn voeten; hij, teeder, nam in zijn handen haar hoofd. Zij ging door:

—Ze vertelde me, dat Amedeo...

En zij zeide hem, hoe Amedeo's winters in Duitschland reisde, de wegen afiep met zijn gipsen beeldjes, en hoe Giannina dan thuis zat alleen, in den sneeuwstorm, de nacht om het huisje.

—Maar nu is het hier móoi, zeide hij, egoïst.

—Ja, antwoordde zij, nu is het hier mooi...

—En als ik je zoo vast hoû... je hoofd in mijn handen... is het of ik mijn vreugde vast hoû... mijn genot... mijn geluk... Gioja mia... wat ben je blond... wat ben je blònd... Kom hier nu zitten, bij me,

tegen me aan, zoo in mijn armen... Wanneer gaan we wèer in het woud? We worden te lui... voor een groote wandeling. Je kan zoo flink al klimmen... Ik ook... word te lui... Maar het is alles goed en het is alles lief, en het is alles zoo mooi, en zoo heerlijk... gioja mia... gioja mia...

—Ben je tevreden... mijn Aldo, mijn Aldo...?

—Tevreden... ja... ik ben tevreden... Het is alles... alles... goed...

Hij strekte zich zalig uit, haar in zijn arm tegen zich drukkend... Zij zag hem, angstig doordringend, aan in zijn oogen, zijn zwarte glansoogen, waarin haar soms trof, trots zijn woorden, een verre blik, als een vaag verlangen, dat uitging naar een droom... Zij kende hem weinig en zij wilde hem zoo gaarne kennen. Hij had haar genomen, zij had zich gegeven, omdat zij elkander móoi hadden gevonden, maar... of hij haar kende, wist zij niet—en hem kende zij zeker niet. Waar dacht hij aan, als hij zoo keek? Wat was er in zijn leven geweest? Welke vrouwen, welke vreugde, welke smart, welke moeilijkheid...? Zij wist niets van hem af; hij was voor haar gebleven de triomfantelijke liefde, die geen rekschap geeft. Eerst had zij in de omtoovering van hare zinnen dit zoó niet gezien; nu, plots, in kalmer, geregeld geluk, trof het haar, DAT HIJ ZWEEG. En zij dorst niet vragen, bang de omtoovering met een vraag te verbreken. Ook welden de woorden haar niet op den mond, had zij de vraag niet formuleeren kunnen. Waar keek hij zoo heen, naar die verre toppen der Appenijnen...? Hij drukte haar tegen zich aan, hij was tevrèden... maar hij dacht aan iets anders... En hij zweeg: andere woorden dan die der teedere litanie kwamen niet over zijn lippen... Dikwijls had zij een vraag al verwacht, een bespreking, een samen de toekomst nu inzien, maar HIJ SPRAK NIET. En zij had nooit willen beginnen, schuchter, afwachtede, verlàngende, als de jubel van hare zinnen voorbij was en zij ontwaakte uit den rooden roes. Hij lag hier halve dagen, las de couranten, rookte, riep haar dan plotseling, omhelsde haar, zoende haar, en hij was heel teeder, hij was innig teeder, als hij niet vurig was: zijne woorden, liefkoozingen waren zoo teeder als alleen, meende zij, van zuidelijke liefde kon zijn: een

teederheid na een hartstocht, als een dankbaarheid na een warmte, die haar tot weenens toe gelukkig maakte en toch... waarom sprak hij niet over de toekomst? Het was nu volzomer, midzomer; zij was nu omringd van haar volle geluk: wat zou de winter zijn...? Iets onzegers troebelde haar... Zou hij haar dan niet vragen zijn vrouw te worden? Misschien niet; misschien wilde hij niet trouwen, en eigenlijk kon het haar niet schelen, die wettelijke band, maar waarom zeide hij nooit iets: van samen wonen in Rome, in Florence... van waar ook maar... waar ook maar...

Hij lag maar, hij rookte maar, en zijne blikken droomden weg: waar droomde hij heen...? Zij voelde het dezen morgen sterker dan anders, DAT HIJ ZWEEG, en de woorden van Giannina hadden iets in haar geroerd... Zij drukte zich vaster tegen hem aan en hare kleine handen rondden zich verliefd en een beetje angstig en klampend te gelijker tijd rondom zijn schouders... Haar mond naderde zijn wang en zij kustte hem, herhaaldelijk, met de liefkoozing, die zij gewoon was, met den kus, dien zij licht zette hier, daar, overal, op zijn aanbeden, aanbeden gezicht. Hij glimlachte, en heel teeder was de liefkoozing, die de hare beantwoordde. Tot zij de palmen drukte aan zijn slapen, zijn hoofd meer dwong naar zich toe en vroeg:

— Aldo...

— Milia mia...

— Zeg mij...

— Wat...?

— Zeg mij... iets...

— Tesoro mio... amore mio... gioja mia...

— Zeg mij... zeg mij iets anders...

— Iets anders? Goed, ik zal iets anders verzinnen...

Hij zoende haar heviger, op haar mond, op haar oogen en zei:

— Bocca mia, occhi miei... alles, alles van mij...

— Neen, Aldo...

— Wat dan... Nog iets anders?

— Ja... Maar niet dat...

— Wat dan?

— Ik weet het niet...

Zij viel wat droef tegen hem aan, toch gelukkig, omdat hij zoo innig was, niets dan liefde voor haar en liefkoozing.

— Wat heb je, Milia... Verveel je je?

— Neen... Jij?

— Ik? Neen... Als ik je heb, verveel ik me niet. En dan... ik verveel me niet. Het is hier rustig: ik kan hier den heelen tijd liggen...

— Cigaretten rooken.

— Ja... Couranten lezen.

— Zoo maar kijken...

— Ja, zoo maar kijken. Lui zijn... niets doen... Heerlijk niets doen... en dan in eens... naar jou verlangen... en je roepen... en als je dan komt... je zoenen, je zoenen... Er is niets anders... dat is alles... en genoeg...

— En genoeg?

— En genoeg... Wat is er meer noodig te doen...? Liefde... dat is genoeg: amore. Elkaâr te zien, elkaâr te voelen, elkaâr... Meer is er niet noodig. De goden zelfs hebben niet meer...

— Ik dacht...

— Wat?

— Voor jou, die toch een bewogen leven geleid hebt... de oorlog, en...

— Ik verlang niet dan deze rust... deze heerlijkheid... deze zaligheid... Denk je, dat ik diè voor den oorlog zou willen ruilen!?

— Verlang je niet... naar bezigheid...?

— Neen... neen: als ik verlang... verlang ik alleen naar jou...

— Waarom heb je je ontslag genomen...?

De vraag was gedaan, voor zij het zich bewust was, en zonder te weten waarom, schrikte zij even. Hij zag haar aan, en zeide, eenvoudig:

— Ik had er genoeg van.

— Om... geen andere reden...?

— Neen.

— Zèg mij, Aldo, drong zij; zèg mij... ik weet zoo niets van je af: waren er moeilijkheden...?

— Neen, bimba mia, er waren geen moeilijkheden...
 — Was je niet tevreden, verlangde je iets anders...?
 — Neen, ik verlangde niets anders: ik had er genoeg van.
 Zij pakte zijn schouders in eens vast in hare handen.
 — Aldo... Aldo, zeg mij: o, zeg het mij... als je van mij houdt: is er niets? Was er iets? Is het... is het een geheim...?
 Hij glimlachte zacht, verbaasd.
 — Neen, bimba...
 — O, ik voel het, je verbergt me wat!
 — Ik? Neen...
 — Ik ken je niet...
 — Mij? Er is niets te kennen.
 — Je verbergt me...
 — Maar kindje, wat zou ik je verbergen! Er is niets... er is niets...

Er was niets... en er was misschien dat, wat geheel zijn ziel was, maar wat hij niet zeggen zou, niet zeggen wilde, niet zeggen kon... De stemmen, die riepen; de blijheid, die lokte; de eenmaal immense Vreugde, die er zijn zou, en om welke hij vrij vooral moest zijn, zonder banden, los van alles, iedereen, carrière en maatschappij... Het vreemde, magische vizioen, dat hij daarginds, daarginds wel altijd bespeurd had, fata-morgana, droom van verre landen, verre hemelen, verre vrouwen, verre zaligheden, verre, verre Vreugde, zinnelijk en rood, een ver paradijs van roode rozen... iets, dat voor hem was weggelegd, voor de overmenselijkheid, die in hem zou zegevieren... aan het einde... aan het einde... en die vooral zou zijn om zichzelf, maar ook vooral om hemzelven, om ZIJN genot, ZIJN geluk, ZIJN vreugde... Het vluchtte wel altijd, het week wel altijd hooger en verder: het scheen daar nu wel te vluchten, te wijken verder dan de verblauwde toppen der Appenijnen... maar het was er toch... het zou er zijn eenmaal... en éénmaal zou hij het bereiken...

Dat was in een flits van strevend verlangen, al die gedachte, al dat vizioen: dat duurde niet langer dan één seconde, maar die seconde was die zijner ziel, die zijner voor altijd en iedereen geslootene ziel... Het was er misschien dat, wat geheel zijn ziel was, en

wat hij niet zeggen kon, wilde, zou... Er was verder niets...

Er was niets...

— Er is NIETS, Milia mia... en ik verberg je niets... Ik zweer je: ik heb geen geheim... en mijn ontslag heb ik genomen... omdat ik er genoeg van had...

Hij nam haar in zijn armen, trok haar over zich heen, sloot haar als een kind vast aan zijn borst, prongde haar in een langzaam stijgende gamma van hartstocht vaster, vaster, vaster, zijn eene hand om haar kleine hoofd:

— Wat ben je blond... tesoro mio... Wat ben je blond! Wat ben je blond!!

De zwellende litanie wiegde haar; zij voelde alles wegsmelten in die aanbiddende innigheid en de zonnebloemen duizelden als stralende wielen voor hare oogen, het zonnegoud regende uit den hemel: er was niets donker, geen geheim en geen angst: er was niets dan die morgen van innigheid: al het zachte geluk, dat altijd de gloeiende extaze der hevige nachten volgde.

x

Maar somtijds, des morgens vroeg al, dreef hij en drong hij:

— Kom... laten we gaan wandelen... het bosch in... Er zijn overal mooie plekken... Er is het Bosco Sacro: dat hebben we nog niet gezien...

De lucht daarboven om Benabbio was frisscher dan die welke lager hing in de vallei van de Lima: de adem der Appenijntoppen woei soms van verre aan, maar toch heerschte de Augustuszon almachtig en sleepte als een god zijn gouden mantel over de lagere klingen heen, met glanzende voeten voortschrijdende van heuveltop tot heuveltop en zijn aureool uitstralende als een genade, die verzengde.

Zij liepen langzaam, klommen langzaam, zij zich voegende in zijn steunenden arm, haar gezicht beschaduwde onder den breeden rand van haar stroohoed, waaronder hare oogen, haar mond ver-

kindernijkten terwijl het blonde haar langs hare slapen schuimde, fijn en glinsterend zacht. Hiër was niet meer het woud, hiër was het ge-eindigd; hier waren de wijnbergen slechts en lieflijk verspreid her en der de kleine huisjes der wijnbouwers met versletene steenen trapjes en afdruipeude rieten daken, met donkerholle bergplaatsen vol gereedschap en schraal omwingerde pergola's, dat alles van een vriendelijke schilderachtigheid, die zij zich heugde uit haar oude teekenvoorbeelden van school. En ook de figuren, de mooie bruine mannen, en de donkere vrouwen, een oranje of roode doek over het hoofd, en een bronzen waterkan op den schouder, ook de kinderen, de krullekopjes, spelende in het stof voor het huisje, hadden iets vriendelijk liefs en overbekends van veel geziene en dikwijls nagedane aquarellen: iets, van een niet meer modern ideaal van schoonheid, maar verteederend juist om die ouderwetschheid, zoo dat Milia zich glimlachend geroerd gevoelde in Aldo's omhelzing en jong werd als een heel jong vrouwtje, met haar bijna kinderlijk zacht gezicht. Zoo was de hevige hartstocht niet zichtbaar; zoo was het niet meer dan het eendrachtig wandelend opgaan van een jong en mooi kalm liefdepaar: de jong mooie, kalme liefde, die voorbij ging langs de wijnbouwershuisjes, de druifwingerds langs. Het uitzicht werd heél, heél wijd: daar lagen de andere arendnesten van dorpjes, daar staken andere vierkante campaniles Toskaansch typesch omhoog en er blankte nu en dan een klein kerkhof, helwit van kapel en van kruizen tegen heel donker groen van cypres. En ook daar waar plots het kleine Bosco Sacro zichtbaar werd, op een bergtop als een boeket van boomen, omlijstten ter weërszijde cypressen, donker werkelijk tegen onwerkelijk azuren lucht, het boschje zachter groene wilde-kastanjes, met het groote, ijzeren kruis, erbarmend de armen gestrekt.

Zij bereikten de koelte van het heilige bosch, en zij wierpen zich in het hooge gras; zij, haar hoofd op zijn hart, en hunne oogen gingen heél ver uit... De laatste krekkel vedelde nog zacht in de boomen, bijna weemoedig, maar het was de maand van de hagedisjes; langs de rotsblokken glipten en gleden zij nieuwsgie-

rig en schuw, tallooze, tallooze steeds. Aldo en Milia nu hielden zich stil, om ze vol voorzichtigheid gade te slaan... Er was een mannetje, dat riep het vijfje verliefd, met een smakkend geluid van zijn bekje, als met een zoen, dien hij geven wilde, en het hevig ontroerde vijfje draaide en sloeg met het sidderend staartje en bleef plots stil op de fijnvingerige voetjes gestrekt, hijgend de flankjes, en de kraaloogen puilend. Het mannetje naderde en besprong haar hevig en teeder en met zijn bekje wijd open beet hij haar in het nekvel en sloot zoo krachtig zijn zoen, dat zij het kopje oprichten moest en zoo hoog hield, hijgend en zalig.

Toen maakte Aldo een enkele beweging.

De beestjes vluchtten, ieder een anderen kant uit.

—Waarom doe je dat? vroeg Milia.

Zijn mond glimlachte schuin en wreed, en zoo rood of zijn lippen waren geverfd.

—Stil, zeide hij.

Nu roerloos smakte hij zacht geluid als van zachte, zachte kussen.

Een der hagedisjes glipte te voorschijn weër.

Aldo herkende het: dat was het mannetje, mooi gestriemd met fel gele streepjes: hij joeg het weg, en het vluchtte ver, in één schicht.

En zijn fluitje nu aan zijn lippen, floot hij zacht... zacht... en smakte er tusschen de kussen door.

Het andere grauwere hagedisje glipte het rotsblok naar boven en hijgde, hijgde verwonderd, ontroerd als het nooit nog geweest was. Het was de liefde der goden, die het daar hoorde roepen...

Milia bewoog zich niet...

En het hagedisje zocht, zocht den god...

Het vond den god niet.

Het wendde hier, draaide om, sidderend, sidderend verliefd. De flankjes klopten of zij zouden barsten. Nu glipte het over mos, tusschen gras; het wipte over wat daar gestrekt lag...

Den voet van den god; zijn lichaam, groot, vreemd en heel onbekend.

Altijd lokte de helle fluitstem, lokte de kus van den god...
 En het hagedisje plots slipte over de opene hand van den god,
 maar glipte weêr af, te ontroerd, tē ontroerd...
 Lokte de stem, de kus...
 Tot het hagedisje terugkeerde in de godenhand.
 En daar bleef met puilende oogjes...
 Heel langzaam hief zich de warme hand.
 Naar de oogen van den god, zwart als de nacht; naar zijn mond,
 rood als de morgen.
 De godeliefde scheen het hagedisje te naderen.
 Maar het was zoô ontroerd, dat het, voôr het zich die weelde
 bewust was, wegslipte, in één val, in het gras... van den hemel-
 droom neêr op de aarde...
 — ... Je maakt ze heusch tam, zei Milia, bleek.
 Hij glimlachte trotsch.
 — Ze zijn heêl moeilijk tam te maken, antwoordde hij. Maar als je
 eenmaal het kan... kan je het allen... en dadelijk.
 — Kàn je het dan...?
 — Ik leer het... Ik kan het misschien beter omdat dit het Bosco
 Sacro is, schertste hij. Het bosch, waar de Faun in woont.
 — De Faun? Bij dat ijzeren kruis?
 — Ja, bij dat ijzeren kruis. De Faun is goed vriend met Jezus. Hij is
 het altijd geweest...
 Zij greep hem in hare armen.
 — Aldo! riep zij. Aldo! Ik word jaloersch, als je...
 — Als ik wat? Toch niet als ik een hagedisje tam maak?
 — Ja, jawel. Ik word jaloersch... van die griezelige beesten. Ik wil
 niet, dat je ze brengt aan je mond!
 — Milia mia... Malle Milia mia...
 — Je mond is van mij, is van mij!
 — Milia mia... Tesoro mio...
 Zij wist niet waarom: zij had kunnen snikken in zijn armen.

Zij kende hem niet... en zoû zij hem dan nooit kennen?

Wie was hij?

Een Italiaansche officier-van-gezondheid, dien zij bij toeval had
 ontmoet en dien zij nu liefhad, omdat hij haar, hevig en teeder, de
 liefde geleerd had, die zij nog nooit had geweten. En meer wist zij
 niet van hem, ook al sprak hij wel eens over den oorlog, en over
 de hospitalen... Een geheim had hij niet — zeide hij, en zijn ontslag
 had hij genomen, omdat hij er genoeg van had...

Meer wist zij niêr, meer was er niet: er was niets, er was niets, er
 was niets...

In haar zwol die behoefte hem nu eindelijk, na zoo veel liefde
 der zinnen, na zoo veel roode zoenen, te kennen in zijn ziel... Was
 er iets, dat zij hem verborg? Wist Aldo niet van haar zieken man,
 van de treurige jonge-vrouwjaren en van Hugo: wist hij niet van
 Hugo... De brieven volgden nog steeds geregeld en zij lās ze,
 hoewel zij er met Aldo niet over sprak, en ze beantwoordde met
 een enkel kort woord, dat vermeldde, hoe zij in de Appenijnen
 verbleef... en niet meer... en niet meer... Zoo lang Aldo steeds
 zweeg, wilde zij Hugo niet meer melden. Had Aldo eens gespro-
 ken... over huwelijk... of samenwonen... dān zoû zij Hugo alles
 schrijven...: nu was het haar onmogelijk... En Aldo zweeg
 steeds... zij dacht, dat hij zweeg, omdat hij toch wel een geheim
 had... Was hij getrouwd? Was er een vrouw in zijn leven, waren
 er meerdere vrouwen? Het was niet alleen vrouwelijke nieuws-
 gierigheid, die haar zoo peinzen deed tot zelfs aan zijn lippen: het
 was vooral de zwellende behoefte zijn ziêl nu te kennen, zijn ziel...
 Er was toch zijn ziel... Er was toch niet alleen zijn mooie, zijn
 goddelijke lichaam... Hoe kòn hij zijn ziel zoo verbergen aan de
 vrouw, die hij lief had en met wie hij leefde... Bang werd zij bijna
 voor hem, als of hij iets bovenmenselijks uitstraalde, als of hij
 een god was van vreugde en geen menselijke ziel had, die lijden
 kon... Zij moest zich het alledaagsche herinneren: dat hij lui werd,
 gaarne goed at, nooit anders dan één merk van cigarettens rook-

te... tòch altijd de promotie-lijsten nazag in de Tribuna...; zij moest zich herinneren, dat hij een man was, een mensch, officier was geweest, een tenente-medico, die Adua had meêgemaakt, en nu zijn ontslag had genomen... Zij moest zich herinneren, dat hij dokter was, haar had onderzocht trots hare schaamte door hem onderzocht te worden, haar had gerust gesteld wat haar gezondheid aanging... Was dit niet alles gewoon en iederen-daagsch...? En toch... werd zij bang voor hem! In zijn armen overviel haar een vrees soms: zijn hevige liefkoozing overstelpte haar soms met bang gevoel, hoe innig zij eerst naar die liefkoozing smachtte. Zij had hem lief als zij nooit had gedacht lief te kunnen hebben, hevig lief, razend lief, om voor hem te sterven, zich voor hem, door hem te laten vertrappen — als hem dat een moment van vreugde zou geven — maar de zachtere tevredenheid in haar bloed en navoldoening der eerste dagen werd nu getroebed door dien honger om te weten en dien angst... Was er iets slechts in hem, of iets goeds? Iets duivelsch of iets engelachtigs... O, hij was toch zoo innig, zoo teeder, als hij niet hartstochtelijk was: nooit een hard woord, nooit een drift, nooit een kwaad humeur, of hij geen zenuwen had... altijd glimlachend kalm en mannelijk effen zijn mooie gezicht, waarin de schuine, roode mond misschien alleen van onbewuste wreedheid sprak... Boven-, overmenselijke wreedheid... Maar tegen haar toch nooit! Zij herinnerde zich niëts dan zachtheid, innigheid, liefde, teederheid, zoo haar niet hartstocht heugde... O, als die behoefte in haar maar niet zoo zwol! Die behoefte te weten... die dan gevolgd werd door dien angst! Zij mocht niet zoo angstig worden... zoo bang... voor haar Aldo... en zij moest zoo nieuwsgierig niet zijn naar zijn leven: misschien kòn hij niet anders dan iets haar verbergen... Misschien kòn hij niet spreken... moest hij wel zwijgen. Waarom kon zij niet gewoonweg gelukkig zijn, in zijn armen...?

Zij legde zich dien dwang nu aan, en wèl gelukte het... gingen de liefdedagen voorbij, zalig en innig en teeder. Tot het weêr sterker werd dan haarzelve... en zij hem vragen moest **WAAROM HIJ ZWEEG.**

— Waarom spreek je nooit met me, Aldo...

Hij begreep eerst niet.

— Je verbèrgt me iets...

— Maar lieveling, wat denk je toch, dat ik verberg...

Hij lachte zacht, was ook oprecht, had niet veel te vertellen; nu ja, hij bedacht zich en zeide:

— Wil je weten... van vroegere vrouwen?

— Ja! zeide zij gretig.

— Kleine, flauwe, dwaze Milia! spotte hij.

En hij nestelde haar zacht in zijn armen, als een kind tegen zijn hart en hij vertelde... van andere vrouwen...

— En nu...? vroeg zij.

— Ben jij er alleen... jij alleén!

Zij was rustig voor een paar dagen. Het was dan ook niet zoo zeer jalouzie op wat hij in zijn leven gehad zou hebben. Het was meer hare zielsbehoefte zijn ziel te kennen, nu de zinnen elkander zoo vol geluk hadden mogen vinden. Zij werd er weemoedig om, bleek en nerveus.

— Milia, je bent toch niet ziek?

— Ik ben veel beter dan twee maanden geleden, antwoordde zij, met een poging hare stem te doen klinken.

— Je bènt ook niet ziek, hernam hij nadrukkelijk; maar je hebt een nerveus gestel... Het waren niets dan zenuwen, die je zoo neêrslachtig maakten... herinner je in den beginne? Weet je wat: ik zal je inspuitingen geven van bioplastina; ik zal er dadelijk om schrijven aan den apotheker van Villa.

— Neen, Aldo!

— Waarom niet?

— Ik wil niet door jou behandeld worden.

— Waarom niet door mij??

— Ik weet niet: je bent geen dokter voor me... Mijn 'man' is geen dokter voor me...

Hij lachte vroolijk.

— Zoo als je toch allerlei kunt bedenken! Zulke scrupules in eens en fijnheden! Bimba, ik zou je zoo gaarne die inspuitingen geven:

ze zijn goed om je zenuwen te versterken.

- Zij wierp zich heftig om zijn hals.
— Dan ga je minder van me houden!
— Neen, neen...
— Ik wil geen patiënte van je zijn. Ik heb geen zwakke zenuwen. Ik ben niet anemiek.
— Mijn lieveling, mijn lieveling! Maar dan mag je zoo bleek niet zien als van daag. Wat heb je?
— Ik? Niets...
— Je bent den laatsten tijd zoo treurig soms en neêrslachtig... Is er een brief van 'Ugo' gekomen?
— Neen...
— Zeker wel.
— Dat is het niet. Wees niet jaloersch... Arme Hugo!
— Ik ben niet jaloersch... Jij ook niet?
— ... Neen...
— Jij wel.
— Neen, neen...
— Van al die vroegere vrouwen? lachte hij met zijn rooden, schuin wreeden mond. Dus geen insputingen? Maar dan moet je mijn mooie, gezonde Milia zijn.
— Ik ben gezond! Ik ben gezond!
— En niet bleek zien en niet neêrslachtig zijn... Wat is er?
— Er is niets...
Er was zeker... bijna... niets: niet voor hem... noch voor haar... en misschien was er alles... voor hun beider levens.

XII

Terwijl hij op het terras lag, hield zij den open brief in de hand.

Hij lag gestrekt op een langen, rieten stoel; de couranten slieden geopend rondom hem heen, en de blauwe rook zijner cigarette kronkelde in wolkjes op; tegen het fel geel der schitterende zonnebloemen stak zijn gebruinde kop uit, glanzwart zijn haren,

krandend verward, en zijn glansoogen droomden op, en ver, heen naar de ijskleurige toppen der Appenijnen.

Zij had in de zitkamer geruimd, onder boeken dien brief gevonden, open...

'Mio Aldo adorato...'

Zij las de woorden, voor zij zich bewust was, dat zij ze las.

'Mio Aldo adorato...'

Vroegere vrouwen...? Maar dezen brief had hij hier, te Benabio gekregen, en over dezen brief had hij nooit gesproken.

'Mio Aldo adorato...'

De aanhef was als een kreet.

Zij had eerst hem toe willen roepen, waar zij dezen brief bergen moest, maar zij kon niet.

Die aanhef schreeuwde haar toe.

En zij las, achter zijn rug...

Niettegenstaande hare ontroering en fel opstekende jalouzie, vulde haar een innig medelijden...

De brief van een vrouw, eenzaam, verlaten, in een kleine Italiaansche stad, gedagteekend tien dagen geleden... Of zij hem nooit méer terug zou zien... Dat zij zonder hem niet leven kon! Zonder zijn oogen, zonder zijn mond, zonder zijn liefde... Zij sprak van haar man, 'il colonello'...

De vrouw van zijn vroegeren kolonel, in diè garnizoensplaats, waar hij anderhalf jaar was geweest...

Dàt wist zij...

Hij had niet van haar gesproken, toen hij sprak zoo onverschillig over al die andere vrouwen...

Niet van de vrouw van zijn kolonel...

Een angst overviel haar, een huivering, en ook een troebelende jalouzie...

Plotseling, daar ginds, op het terras, klonk aan zijn lippen het fluitje...

Het klonk heel zacht, héel zacht, roepende, lokkende met zijn eentonige melodie van verleiding, twee, drie tonen: o kom toch... o kom toch... kom...

—Aldo! riep zij luid.
—Stt... waarschuwde hij. Wees stil... Het hoort... en het komt dichterbij... Het is het zelfde... altijd het zelfde... Wees stil...

Het was het zelfde hagedisje, dat hij iederen morgen lokte... Er was melk over den grond gesprenkeld, en het hagedisje kwam er van drinken. Het was, hoewel een vrouwtje, mooi bruin en geel gestriemd, met een heel lang staartje en heel fijne voetjes, die het voorzichtig uitgespreid lucht nederzette. Het likte aan de wondermelk gesprenkeld en het hoorde naar de incantatie van den god... Het kwam betooverd uit een spleet van den terrasvloer, achter de zonbloemen te voorschijn en het was niet heel erg schuw meer, glipte nauwlijks weg, als het den god zag bewegen, zijn groote godelichaam zag roeren... Het likte rustig de melk op en kwam nader, nader...

—Ik wou weten... of je dezen brief niet bewaren moet, ging Milia, onverschillig om zijn woorden voort, en zij naderde, den brief in de hand...

Het hagedisje slipte snel weg...

Hij keek verwonderd op.

—Welken brief? vroeg hij, om haar stem verbaasd.

—Deze...

Zij toonde hem, sidderend, bleek, den brief open. Hij schrikte nauwlijks, zag, dat zij gelezen had.

—Je hebt gelezen, Milia? vroeg hij.

Zij hijgde, hare lippen sidderden, en zij zag zoo wit, als hij haar nooit had gezien.

—Ja, zeide zij kort.

—Je moest mijn brieven niet lezen, verweet hij zacht. Ik lees de brieven van Hugo ook niet.

—Omdat je er geen belang in stelt. Ik stelde wel belang in dezen brief.

—Dat is nog geen reden, ging hij zacht door. Nu heb je dien brief gelezen, en heb je verdriet... ben je ten minste nerveus geworden... Geef mij dien brief...

Hij nam uit haar trillende hand den brief en verscheurde dien in

kleine stukjes. Het trot naar, hoe schuin wreed zijn mond vroed rood was onder zijn jongenssnor, en hoe te gelijker tijd zonder één trilling van boosheid zacht en diep en teeder viriel zijn stem had geklonken met nauwlijks verwijt.

—Waarom heb je... mij nooit... over die vrouw gesproken...?

Hare stem hokte.

—De vrouw van je kolonel...

Hij haalde de schouders op.

—Omdat ik er niet aan gedacht heb...

—Dat is onmogelijk!

—Het is de zuivere waarheid. Waarom zou ik anders niet over haar gesproken hebben. Ik heb geen geheimen voor je.

—Dat zeg je.

—En dat is zoo.

—Hou je van die vrouw...?

—Neen.

—Hèb je van haar gehouden?

—Ik heb zes... zeven maanden geleden een liaison met haar gehad.

—Maar hiëld je niet van haar...?

—Ik... weet het niet: ik geloof van niet...

—Weet je ook niet... of je van mij houdt...?

—Maar Milia, Milia mia... zèker weet ik, dat ik van je hou...

—En zal je dat nog weten... over zes maanden...

Hij opende zijn armen.

—Bimba mia... wat ben je nerveus... Kom hier... geef me een zoen...

—Neen...

Nu wilde zij niet zijn zoen—zij was geen kind—; nu wilde zij met hem spreken; zij wilde hem kennen; zijn ziel kennen, zijn leven en zijn geheim... Waarom had hij nooit over die vrouw gesproken... nooit over dien brief... Hād hij dien brief al beantwoord...?

—Kom, Milia, herhaalde hij zacht. Kom hier... en geef me een zoen.

De verleiding zich in de teederheid van zijn liefde te laten wiegen, te laten wiegen als steeds...

Maar dan nooit te weten, want als hij haar kustte, zweeg hij weêr... zweeg hij weêr over wat zij wêten wilde.

—Neen, herhaalde zij hard.

Het was haar een marteling, dat zij niet wist. Wát was er... wat zweeg hij... waar droomde hij over... Voelde hij niets voor die vrouw... of voelde hij meer voor die vrouw dan voor haar...??

Zij had kunnen snikken en zij voelde zich plots diep ongelukkig, zoo als zij zich voelen kon, als zij haar zenuwen plots niet meer meester was. Nu had zij, zoo zwak, berouw zich maar niet aan zijn hart te hebben gestort. Nu had zij behoefte hem aan te voelen, hem in hare handen te voelen, in hare omvattende, ombootsende handen... zijn wangen, zijn hals, zijn schouders, en hem te zoenen, te zoenen, te zoenen, en hem te zeggen, dat zij hem aanbåd... maar dat hij spreken moest, en haar liêver maar alles moest zeggen...

Maar zij deed het niet, strak opgetroost in onwillige, haar overheerschende zenuwen, die trilden, trilden in haar.

Zij wendde zich om, keerde in de kamer, zette zich in een stoel, in een hoek, zag somber, haar meisjesgezicht verwrongen, meer en meer zich niet meester meer, in een opziedende drift, om iets te doen, iets verschrikkelijks, iets slechts, iets onherroepelijks...

Hij had zich kalm weêr uitgestrekt op den langen stoel, bleef stil zoo liggen, dacht wel, dat zij nu komen zou... dat hij hare handjes aan zijn slapen zou voelen... Zij kwam niet...? Zij boudeerde...? Hij wilde haar niet meer roepen. Als hij riep, zou zij tòch niet komen... Zij moest nu komen uit zichzelf... Hij was niêt boos; het speet hem, dat zij zoo nerveus soms was, maar zij was lief... en heel mooi... zoo blond... en hij was nog altijd wel innig verliefd op haar... immèns verliefd... met een verlangen altijd, altijd... Neen, hij zou haar niet meer roepen... Je moest een vrouw niet dwingen, als hare zenuwen haar de baas waren... kalm laten: straks zou zij van zelve... lief en zacht... hem een zoen komen geven... Hij... hij was niet boos: hij begreep dàt wel: hij had dien

brief ook niet moeten laten slingeren. Hij had dien brief dadelijk moeten verscheuren, vooral omdat hij hem toch niet beantwoorden zou... Neen—het was dôm van hem—hij had den brief glad vergeten... Het was voorbij dat alles; het waren de vroegere banden ontknoopt, zoo als hij alle banden ontknoopte... om vrij te zijn in het leven, dat den vrijen mensch zoo veel nog kon geven... zoo véle vreugde... daar ginds... daar ginds... genot voor ziel en zinnen... bovenmatig genot voor wie sterk was...

Op dit oogenblik zag Aldo over den steenen terrasvloer iets flikkeren, bewegen... Het was het hagedisje, dat, teruggekomen, aan de albasten droppeltjes wondermelk weêr nipte. Hij greep zijn fluitje en floot. Het hagedisje, sedert dagen al, kende de incantatie van den god, liet zich er door betooveren, lokken, kwam nader, kwam nader, behaagziek met het trilstaartje wendende links en weêr rechts.

—Lucertola... lucertola mia... Mooi smaragdgroene beestje, met je prachtige streepjes... kom... kom... Kom dan hier op mijn hand, dat ik je til aan mijn mond... Bellezza, bellezza mia... Ppp... ppp...

Hij floot tusschen de zoete woordjes door, strekte de hand uit en bleef roerloos, zonder één trilling... Milia, nerveus, was opgestaan, in haar drift nieuwsgierig trots zichzelf... Zij naderde, zonder dat hij, geheel aandacht voor het beestje, haar hoorde... Zij voelde zich diep ongelukkig, te kort gedaan en verwaarloosd, en des te meer, des te meer, omdat hij zoo koel scheen, zoo onverschillig voor haar, zoo juist op dit oogenblik van smart voor haar aan niets anders denkende dan aan dat reptiel, dat hij tam had gemaakt, dat hem kende... Kijk, hij was één gespannen aandacht en wil, en zijn hand, zonder trilling, bleef uitgestrekt breed. Het beestje, nippende aan de droppelen melk, was zijn schoen genaderd en wipte de schuine helling op van zijn been, sierlijk heuvelklimmende over de plooien van zijn broekspijp. Tot het bij zijn knie de brug van zijn hand ontmoette en er óp wipte, met kloppende flankjes en droomende oogjes, betooverd van wondermelk en wondermuziek. In de warmte der hand draaide het beestje behaagziek, zwiepte het staartje, bleef stil en werd zich zeker ge-

waar, dat de hand van den god hoog opging naar den hemel: naar den rooden mond, naar de zwarte oogen des gods...

Hóóg opging... naar zijn rooden mond. Het hagedisje zag naar den godemonst, van waar de verlokking zoo heel zacht had getrild en het staárde naar den kus, dien het wachtte... Tot het héel dicht den rooden mond was genaderd in de hand van den god, vlak bij die purperen bron der toovermuziek... zoo vlak bij, dat het beestje die bron met zijn opene bekje nu aanroerde als of het zoû drinken... zoû drinken gaan... zoû zwelgen en kus en betovering...

De warmte van die hand, de adem van die liefde der goden... ze maakten het hagedisje gelukkig... maar zoo loom... o zoo loom...: het kòn zich niet meer bewegen... Het kòn zich niet meer bewegen... Het kón zich niet meer bewegen toen de godehand het na het groote geluk weêr neêr had gezet op den grond, en het weêr lokken wilde, òp, òp naar boven...

Het bleef stil, stil met opgerekt kopje, met knippende oogjes.

Milia was vlak genaderd, zich niet meester.

— Het is genoeg! krijschte zij plots, jaloersch. Het is genoeg, het is genoeg: daâr!!

En vóór zij zich, wat zij deed, was bewust, trapte haar voet over het hagedisje.

Er was als een heel klein kreetje geslaakt, een verwonderd doodsnikje, hoorbaar slechts voor wie het beestje kende en het hagedisje lag nu, plat vermorzeld zijn lijfje en staart... en uit dat verpletterd lichaampje stak hooger het kopje op met uitgepuilde doode kraaloogen, nóg vol van verwondering waaróm...

Aldo was in één beweging opgestaan en zij meende, zij had hem nooit nog gezien. Het was de eerste keer, dat zij hem zag. Zij wist niet, dat hij zoo groot was. Zij werd, in één flits, doodsbang, bang voor haar leven; zij dacht, dat hij haar vermoorden zoû. Zijn oogen flikkerden, zijn mond was verwrongen, zij voelde zijn vuist als een schroef om haar arm.

— Waarom doe je dat??

— Ik heb er genoeg van! antwoordde zij doodsbang, krijtuit, maar nog hard.

Hij zag naar aan... zijn tanden geknarst op elkaar in den vreeslijken grijns van zijn gezicht... liet haar toen los. Zij wachtte op wat hij zoû zeggen nu... Zij wachtte op vloeken... op schelden... op een scène, waarnaar hare zenuwen snakten. Hij zei niets... Hij vloekte niet, schold niet... Hij stond alleen, zoo groot, zoo groot als zij niet wist, dat hij was... Zij had hem willen ompakken, uithuilen, uitschreeuwen aan zijn borst... maar zij dorst niet.

Hij zeide niets, stond daar... zag nu naar den grond... Een radeeloos berouw doorgolfde haar: zij was een flauwte nabij... Zij trilde door geheel haar lichaam... Hij had zich gebukt en zij zag, dat zijne tanden nog altijd knarsten, knarsten... Toen zij zag, dat zijne oogen vochtig werden, barstte zij in snikken uit, schreeuwde op, en wierp zich schokkend over den vloer...

Hij liet haar.

Opgerezen uit zijn bukkende houding, plukte hij een paar groote bladeren van wilde-wingerd... Schoksnikkende, handwringende over den vloer zag zij toé, wat hij deed... Hij lichtte met twee takjes het verpletterde lijfje op een wilde-wingerd-blad... Hij dekte het toé met het andere blad... En hij ging er meê langzaam de terrastrap af, verdween achter de zonnebloemen, ging door den tuin den weg op, naar het woud...

Hij had, hoe zij snikte, schreeuwde bijna, niet naar haar omgezien.

Zij was eindelijk opgestaan van den vloer, zij huilde niet meer.

Hij bleef lang weg, uren lang.

Op het terras lag wat gesprenkeld melk en wat bleek, kleurloos bloed, dat verdroogde in de zon.

Zij staarde er naar.

Zij wachtte tot hij komen zoû voor het tweede-ontbijt en staarde steeds naar het bloed en de melk: het wemelde daar van de mieren.

Hij kwam niet. Ook zij at niet.

Eindelijk — bij zonsondergang — kwam hij terug: zij zag

hem... rijzen tusschen de zonnabloemen...

Zij wachtte tot hij zou spreken.

Maar hij zweeg. Zij dorst niets zeggen.

XIII

De avond was bergfrisch: de starren flonkerden over den hemel...

— Aldo...

Hij lag op den rieten stoel op het terras. Hij had niet gesproken en hij had niet gegeten. Zij was hem eindelijk durven naderen, was in een gezonken bij zijn stoel, op den grond. Zacht begon zij handen te wringen weêr, zacht snikte zij weêr op...

— Aldo... Aldo... Vergeef me...

Hij zweeg, en in de schaduw was zijn gezicht als een masker zoo strak, uitdrukkingloos.

— Aldo... o Aldo... vergeef me!!

Zij snikte luide op, radeloos. In hare radeloosheid dorst zij zijn hand nu grijpen, kustte die, kustte die weêr... Hij trok die hand niet terug.

— O mijn Aldo... o mijn Aldo... vergéef me...!!

Zij kronkelde naar hem op, en in haar wanhoop drukte zij in eens haar gezicht aan zijn hart. Hij liet haar.

— Zeg mij één woord... Aldo... Zèg me, dat je me vergeeft! Ik heb zoo een berouw... ik heb zoo een berouw...

Zij voelde zijn arm om haar.

— Zèg me... smeekte zij.

— ... Ik vergeef je... zei hij eindelijk, dof.

— Geef me een zoen!

Hij kustte haar.

— Aldo... ik heb zoo een verdriet!! snikte zij.

— ... Hoe kòn je dat doen... poogde hij, moeilijk en heesch, uit te spreken.

Het waren sedert uren zijn eerste woorden.

— Ik weet het niet, Aldo! Het was slècht van me! Maar ik was zoo

ongelukkig... om dien brief... omdat je nooit spreekt... omdat ik dacht, dat je me wat verbergt... en omdat je zoo koel was, en float en niet naar me omzag... en wèl naar dat beestje... Zie je, als je maar sprak, als je maar sprak... Ik sprak met Hugo altijd, ik leefde met hem meê. We spraken over alles, we wisselden onze opinies en ik kende hem en hij kende mij, en jou ken ik niet en mij, denk ik, ken je ook niet, hoeveel we ook van elkander houden... Je bent zoo lief, Aldo, zoo lief, je bent nooit boos, nooit driftig—Hugo was dikwijls in slecht humeur—jij nooit; je zegt nooit iets anders dan lieve dingen, en in je armen, o mijn Aldo, ben ik zoo innig gelukkig, maar daarna komt het altijd weêr bij me op: hij spreekt niet... hij spreekt niet met me... Hij verbergt me dingen... Hij heeft een geheim... Er is in zijn leven iets... waarom hij zijn ontslag heeft genomen... iets... iets van een vrouw... en dan ben ik jaloesch... Zoo als ik ook van dat beestje was... Spreek nu, spreek nu, Aldo... Zie je, als Hugo in een slecht humeur was geweest, dan spraken we daar over... of we schreven elkander lange, lange brieven, en...

— Ik kan niet schrijven, zeide hij.

Zij schrikte, maar drukte zich tegen zijn hart, pakte hem in hare armen.

— Spreek dan... o spreek dan: zèg me, dat je me vergéeft!

— Ik vergeef je, zeide hij.

Zij bleef roerloos nu tegen hem, de oogen altijd vol nieuwe tranen, ontzet om zijn koele stem.

— Ben je zoo boos... Aldo... om wat ik gedaan heb...

— Neen, zeide hij. Ik ben niet boos. Ik BEGRIJP alleen niet, hòe je het hebt kunnen doen. Jij, een zachte vrouw...

— Ik was me niet meer meester: je weet zelf, Aldo, als ik zoo nerveus ben, kan ik dingen doen...

— Ja, dingen... maar geen MOORD.

— Een moord...

— Een moord.

Zij kromp heel klein aan zijn hart.

— Een moord, herhaalde hij zacht maar beslist. Dat beestje was

klein en vertrouwend: het kwam, omdat het vertrouwen had, naar mij toe... het was altijd nog een beetje huiverig...

— Ik ben anders toch niet wreed! snikte zij.

— ... Het was altijd nog een beetje huiverig... omdat ik iets ontzettends was in zijn kleine oogjes... maar het kreeg toch al meer en meer vertrouwen. En op het oogenblik, dat het geheel vertrouwen was... zoo, dat het zelfs er niet meer aan dacht te vluchten... heb je het vertrappt, doelloos, doelloos. Dat is een moord. Dat is net zoo goed een moord, een misdaad, als dat een groote god jou met één voetdruk... verplèttert.

Zijn stem was zoo hard, dat zij opzag. Zij zag zijn glansoogen vochtig. Iets kwam in opstand in haar om zijn erbarmingsloosheid.

— Ik ben anders niet wreed! herhaalde zij. Ik was nerveus en wist niet wat ik deed. Je hebt verdriet om dat beestje... maar je hebt geen medelijden... met MIJ... evenmin als je medelijden hebt gehad... met die andere vrouw...

Hij keek haar strak aan.

— Om jou heb ik verdriet, zeide hij. Omdat je brieven schrijft vol gevoel... vol mooie zinnen... en omdat je dat hebt kunnen doen... — Je bent heel hard! snikte zij.

— Misschien, sprak hij. Ik ben als ik ben, zoo als jij bent als je bent. — Zal je me dan nooit vergeven! Nooit!! Je hebt me verteld van den oorlog, van Abyssinië, van de verschrikkelijkste dingen... wegen en velden met lijken bezaaid... van operaties op soldaten, op officieren, vrienden van je, die stierven in het afschuwelijkst lijden... en je hebt me dat verteld zonder één traan... zonder EEN traan... en je hebt tranen in je oogen om dat beestje!

— Omdat het vertrouwde, zeide hij zacht, voelende, dat zij hem nooit zou begrijpen, en dat hij nooit zich in woorden verklaren kon. Maar ik heb je vergeven: ik vergeef je.

— Zoen me... neem me...

Hij kustte haar inniger.

— Ik vergeef je, Milia, zeide hij teêrder. Ik ben niet boos. Je hebt gelijk. Ik ben hard. Het was maar een hagedisje...

— Mien je niet...

— Ja, bimba, ik méén het. Je was wat driftig en je moet voortaan je beter beheerschen. Maar het was niets. Het was maar een hagedisje. Het heeft niet eens geleden. Kom, wees nu rustig, zoo, aan mijn hart. Ik hou van je... ik hou van je heel veel. Ik heb nog nooit van een vrouw zoo veel gehouden. Maar spréken, dat kan ik niet. Dat moet je niet van me vergen. Geheimen heb ik niet. Wat er geweest is... dat weet je: ik zweer het je. Te verbergen heb ik niets. — Zeg me alleen... Aldo... zeg me alléén: waarom heb je je ontslag genomen...

— Omdat ik er genoeg van had.

— Om niets anders...?

— Om niets anders.

— Ik geloof je... Ik heb zoo een behoefte om je te gelooven...

— Wees dan nu rustig, kalm... En spreek niet meer... Blijf zoo.

Zij slaakte een groote zucht uit hare slinkende wanhoop op, en sliep in op zijn hart. Hij hield haar, omdat de avond frisch was, warm in zijn armen, maar zijne oogen wilden niet op haar zien en zagen op naar de sterren, waaronder de bergtoppen in nevelglans dreven, als zoo dadelijk te bereiken droomlanden... Zijne oogen wilden niet op haar zien, want als zij op haar zagen, zagen zij het opene bekje van het vertrapte beestje en de verwondering zijner doode kraaloogen...

XIV

Alleen nu dezen morgen het woud in te gaan, met den frisschen bries van de bergen om zijn slapen. Op de hoogste toppen had het gesneeuwd en de Appenijnen schakelden daar diademen blank tegen heel blauwe tintellucht. De allereerste adem van herfst voer door het woud, dat op de regens wachtte en zijn verdorde zomerbladeren uitdwarrelde. De varens waren wel door de zon geschroeid, en de weemoed van een einde ging om.

De eenzaamheid deed Aldo Ardo weldadig aan, en het was of

hij ruimer adem haalde dan hij in dagen gedaan had, nu hij de vrijheid van dat oogenblik ademde. Het was niet voor hem, banden, hoe los ook gestrikt, om zich te voelen, en hij was eigenlijk nooit veranderd; hij was eigenlijk altijd zoo geweest, wanneer de sleur van het leven en de gewoonte hem niet voor een oogenblik als met polypenarmen hadden omslingerd. Vrij moest hij zijn, die de vreugde wilde verwinnen, de Vreugde, die ginds zoo ver wenkte; de Vreugde, die naderen zoû, die hij naderen zoû, eenmaal, als hij slechts sterk was en vrij. Sterk voor aandoeningen, van banden vrij. Er was niet zoo heel veel over te denken en nog minder over te praten: het was hem maar even, bijna in droomende wachting, die waarheid aanroeren en dan zeker weten. Verder bleef hij toch wel een praktisch man, en was hij noch denker, noch dichter, was hij zelfs een materialistisch, zinnelijk man, wien zijn verre droom ginds wenkte als een Vreugde voor zijn gezonde zinnen, die zouden dienen zijn verlangende ziel.

Maar sterk moest hij zijn voor aandoeningen, of het noodlot zoû zijne zwakte weten en hem bestrijden om de Vreugde te winnen, of hem verpletteren als hij de Vreugde gevonden had. Sterk moest hij zijn voor aandoeningen, hij, die in Abyssinië sterk was geweest, tusschen zijn verminkte soldaten en stervende kameraden, in de gruwelarbeid der operaties. Sterk moest hij zijn, en nooit meer het weeke gevoel zijn ziel en zinnen laten verteederen. Het was te gek... het was te gek... maar hij kòn er nog niets aan doen: hij zag het voor zich... altijd door... als hij haar maar in de oogen zag...

Het was te gek: hij zoû zich beheerschen... En terwijl hij zich neêrgooide in het gras, om lang-uit te rusten en zich weg te droomen naar die blanke bergdiademen daar ginds, meende hij, dat hij zich al beheerschte... en dat hij voortaan héel sterk zoû zijn... zich door geen week gevoel meer vermeesteren laten... door geen medelijden zich meer zoû laten binden... Vrij, vrij moest hij zijn, die de Vreugde zoû winnen...

Riep de Vreugde hem niet, riep zij hem niet met een betoovering, met een incantatie...? Kom, dat alles was droom... Niet zoo

ver droomen en langs den weg liever nemen wat zich al bood, praktisch-weg en egoïst. Geen vrouw zoû zijn leven omkluisteren, geen vrouw had macht over hem, geen vrouw was waard om de goddelijke vrijheid te offeren. Geen vrouw had in zijn leven geteld en geen vrouw zoû in zijn leven tellen; voor geen vrouw had hij liefde gevoeld... Misschien, misschien éven voor haar, Milia, maar was die liefde iets anders dan inniger verliefdheid geweest...? Hare noordelijke, blonde onwetendheid had tot zijne zinnen gesproken, en daarna had hij zich blijde verwonderd over het stille vuur, dat smeulde in die ziel en uitlaaide, uitlaaide nu, en hij had zijne zege gevierd in het blijde feest hunner zinnen, omdat de hare door hem over haar ziekelijke ziel gezond hadden getriomfeerd. Had die ziel Hugo ook kunnen vergeten, die gewekte zinnen zouden hem, Aldo Ardo, moeilijker vergeten kunnen... O, hij had innig veel gehouden van dat blonde ontwaakte vrouwtje, maar was die innige verliefdheid wel liefde geweest...??

Neen... neen... Hij was vrij; hij voelde zich vrij. Hier in de natuur, in de eenzaamheid, voelde hij het onwederlegbaar, dat hij vrij was en bereid voor de Vreugde... Er was alleen in hem, zoo vreemd, een droesem van bitterheid: iets, dat hij zich vroeger nooit, nooit bewust was geweest... Een weemoed, bijna een treurigheid...

Zoo moest eertijds, in antieke tijden, een sater zich hebben gevoeld, als de eerste herfstadem loswarrelde de gelende bladeren. En zoo als de sater toen zeker had gedaan, greep Aldo Ardo naar zijn fluitje...

Waar was het... Hier, in zijn zak... Een fluitje van een paar soldi... Straatmuzikanten bespelen het schel langs de huizen... Hooge tonen ontrilde het als water zoo zuiver, en Milia had gevonden, dat hij er moói op floot... Voor zij hem kende, was zij er al, op een nacht, door ontroerd...

Zonder muziek te kennen, floot hij er op smeekend en dwingend melodieën, die hij van zelve vond... Hij maakte er de beestjes meê tam... Hij had er het hagedisje meê tam gemaakt, zoo tam: het was het allereerste geweest, dat er om zoo tam was gewor-

den... Het kwam sedert drie vier dagen iederen morgen uit de spleet van den vloer te voorschijn, nipte de gesprengelde melk... vluchtte dan... tot het niet vluchtte meer... Het was nu wel heel dwaas zich dat te bekennen, maar hij had dat beestje lief gehad, die drie, vier dagen, omdat het zoo vol vertrouwen kwam, in zijn warme hand, waarin het loom van gelukzaligheid werd, naar zijn mond toe...

Het was natuurlijk te gek, maar hij kon er niets aan doen: als hij dacht aan het beestje, als hij het zag, verpletterd en met opgerekt bekje en verwonderde doode kraalogen, begreep hij, dat hij Milia haar moord nooit vergeven kon... Nooit vergeven kon?? Waarom zou hij haar ook vergeven, diep, diep in zich, niet met zijn mond, maar met wat daar weemoedig en bitter was, diep, diep in hem... eigenlijk een gevoel, waar hij bang om werd... Waarom zou hij haar ook vergeven...? Had hij haar lief? Neen... Wie was zij? Een vrouw ontmoet bij toeval, bij toeval door hem bekoord, toen hij alleen was en zij alleen... een ontmoeting als vele ontmoetingen... een mooie, blonde, bekoorlijke vrouw... een bloem geplukt aan den weg... Was zij meer? Neen, zij was niet meer... Zij was de kleine vreugde geweest, ontmoet op den grooten weg, geplukt aan den weg naar de groote Vreugde... Zij was de kleine vreugde geweest... en een kleinere vreugde had zij verpletteren kunnen als een dom noodlot, gevoelloos en trots... Waarom zou hij haar vergeven...? Hoe zou hij haar lief kunnen hebben...? Zij hadden elkaars kussen gedronken: dat was alles geweest: korte lachen gedurende de reize...

Zelfs was hij verzaad van die laafnis... Het was beter oprecht met zichzelf te zijn en niet meer te zeggen, dat het gek zou zijn zich de waarheid te bekennen... Sedert Milia die kleinere vreugde hem vertrappt had, was hij verzaad van haar kussen... Voelde hij koud haar lichaam het zijne beroeren... was hij zich bewust, dat hij haar—niet haatte, want daar was zij te klein hem voor,—maar nooit vergeven zou: daar was hij te klein voor...

En, verzaad van haar kussen, zou het hem spoedig een ergernis worden, dat zij vorschte naar zijn geheim... naar dat wat hij niet

zeggen kon, het immense vreugdeverlangen zijner voor iedereen geslotene ziel...

Om daar over te spreken was hij te groot...

Hij keek naar het fluitje in zijn hand... Waarom bracht hij het zich niet aan de lippen...? Waarom vermaakte hij zich niet met te fluiten...? Zie, daar glipten de hagedisjes... Maar die diep-in bittere weemoed, waar hij bang toch voor was, wêrhiel hem...

Plots slingerde hij het fluitje van zich... Neen, hij zou er niet meer op fluiten... Hij kon er niet meer op fluiten, nadat zij die kleine vreugde vertrappt had... Het was misschien gek, maar het was zoo... Het was sterker dan hemzelve... Hij wilde er niet meer op fluiten... Maar het beteekende niets: het was een kleine vreugde in zijn leven minder, een heel kleine vreugde...: er zou een groótere komen!

Nu had hij medelijden met hem en met haar, met hen beiden... Zij hadden elkaâr toch wel heel lief gevonden, bij toeval, aan den grooten weg... Hunne liefde had wel innig met een zomer van roode liefkoozingen rondom hen gebloeid. Zij hadden elkander geluk en vreugde gegeven, en zij was wel een zachte, blonde vreugde geweest, met hare eerst sluimerende, toen ontwaakte zinnen, met het vuur, dat in haar ontlaaid was...

Maar zij was toch ziek, ziek vooral van die noordelijke ziekte om te peinzen, om peinzend te vorschen, uit te vorschen, te rafelen aan het gevoel—zoo als zij dat met haar Hugo gedaan had... Te pluizen, te zoeken, in psychiesch ziekelijke nieuwsgierigheden naar dingen, die zij even raadde, vermoedde, die zij weten wilde en zoo onheiligen... Zij kon niet zich overgeven aan den droom, zonder doel; aan de vreugde, zonder achterdocht; zij moest achterdenken en doel uitvorschen en reden ook en oorzaak, en terwijl zij er naar vorschte, vluchtte de vreugde...

Zij was wel ziek, en de vreugde vluchtte...

Het was een vreugde geweest elkaâr lief te hebben, eenvoudig weg, met het eenvoudige hevige en teedere verlangen van primitieve woudwezens... Als de liefde eenvoudig is en gezond, is zij niet gauw verzaad, en blijft zij jeugdig, verjeugdigt zij iederen

dag... Maar als zij zien mochten en hoorden en voelden... dachte, die zoo veel weten wil en ontleden, wordt zij moê, en verlamt hare eenvoudige energie... Is haar kus zonder vuur, en tusschen haar nauwe omhelzing dringt zich het klamme spook, dat kil vraagt: waarom...

Nu had hij medelijden met haar, want zij had haar noodlot niet kunnen ontgaan, het noodlot harer noordelijke ziel, en wêl was zij hem lief geweest... Maar hij had misschien meer medelijden met zich, want zij had hem een vreugde verdorven en hij kòn niet meer fluiten en was daar bitter en weemoedig om...

Hij kon niet meer naar Benabbio gaan; hij wilde haar niet meer zien. Neen, hij had haar niet meer lief, hij was verzaad van haar kussen; hare omhelzing beklemdde hem.

Hij wilde haar niet meer zien. En hij bedacht zich, dat hij heel vrij was en sterk, al voelde hij, diep-in, dien bitteren weemoed om zijn arme, kleine vreugde. Zij zou nooit weten hoe diep hij die voelde: hij was te trotsch het haar te doen merken... maar daarom moest hij ook gaan—voor goed.

Hij daalde—en voelde zich wel verlucht. Dalende langs de hellingen van het woud, langs de wilde-kastanjes, sloeg hij wreed de gelende varens met zijn ruwen stok en schuin zag hij naar de hagedisjes, die vluchtten...

De groote weg van de Vreugde had vele ter zij slingerende paden op en neêr: deze roode liefde-bloeiende zomer was een halte geweest, meer niet...

Hij voelde zich, al was hij misschien diep-in gewond, tòch vrij en sterk.

En hij wilde zijn weemoed heelen...

xv

Hij was nu wel niet boos meer—dat wist zij nu wel zeker—hij had haar vergeven en hij was altijd lief tegen haar als altijd, maar er was toch iets vaags en verwijderds in zijne manieren tegenover

haar gekomen, en zij had zien en wel moeten beseffen. Zijn laatste kussen waren vluchtig geweest, en als zij tegen hem wilde nestelen, dicht, dicht tegen hem aan, op haar plekje, als zij zeide, beweerde hij, dat hij hoofdpijn had. Het was misschien waar geweest en geen voorwendsel, want hij was toch altijd lief gebleven, zoo als hij altijd was, zonder een drift, zonder een boosheid...

Zij had liever boosheid en drift ondervonden, tegen haar nerveuze bui in, want nu voelde zij altijd een wroeging...

Hoe had zij ook kunnen doen, als zij gedaan had!

Zij begreep het zelve niet; het was in haar jaloersche drift gebeurd, en zij had toen niet bevroed, dat zij hem er meê zoo veel leêd zou doen... dat zij er daarna zoo veel smart om zou hebben...

Om een hagedisje... een hagedisje...

Maar het was immers niets, had hij later gezegd, en hij had het gemeend: het was niets. Natuurlijk, zij had het niet moeten doen, maar het beteekende toch niets, zoo weinig. Het was, nu zij er berouw over had gehad en hij er niet meer aan dacht, een kleinigheid, niets—en er waren veel ernstiger dingen... Had zij bij voorbeeld geen smârt, dat hij haar niet vroeg zijn vrouw te worden, dat hij niet sprak over hun winter, hun toekomst? Had zij bij voorbeeld geen smart daarvan...? Zij geloofde nu wel, dat hij haar niets verborg, maar was het, trots al zijn liefde, begrijpelijk en aardig in hem, dat hij niets zeide, niets voorstelde, van dag maar leefde op dag met haar, terwijl de allereerste adem van den herfst al omging? Zij konden toch niet altijd hier blijven, in dit arends-nest op de bergen! De zomer was heel lief geweest, maar als hij zoo vreemd was en vaag, bijna koel, dan had zij verstrooiing wel nodig en verlangde zij naar de stad. Of het Florence was of Rome, of waar ook, Nice, of Parijs, het was haar om het even, en zelfs was het haar onverschillig of zij trouwen zouden, maar er moest toch over gesproken worden. En zij kòn er niet over beginnen. Een kieschheid weêrhield haar. Zij wilde het alles hebben van hem. O, zij had hem wel heel, heel lief en, zeker, zij zou voortaan zorgen, dat zij zichzelf en hare zenuwen meester bleef, en dat zij haar geluk niet meer zoo roerde als zij gedaan had.

Van morgen was hij zonder haar gaan wandelen; hij had haar wel meê kunnen vragen... Maar hij wist toch ook, dat zij wat vermoed was van daag... en dat zij niet meê zou gegaan zijn.

Maar hij had toch wel kunnen vragen.

Zij zou het lief hebben gevonden en hij was wel een vreemde man, aan den eenen kant zoo bijna week in sommige gevoelens, aan den anderen kant, ongevoelig, ontoerekenbaar wreed...

En zij dacht, dat het altijd moeilijk was voor twee zielen samen te gaan... samen te gaan...

Als zij zoo met hem sprak, antwoordde hij: niet denken... niet rafelen aan die dingen...

Maar haar geest was juist gestemd om aan die dingen te rafelen.

En met Hugo had zij wel samen, als hard-op, gedacht...

Dat miste zij zoo in Aldo: het leven was toch niet één omhelzing, ook al was zij zich wel bewust, dat hare zinnen waren ontwaakt door ZIJN kus...

Zij lag op den rieten stoel, terwijl Giannina de tafel kwam dekken.

Het was toch een lief huisje en zij hield veel van die twee kamers, met dat terras, waaraan de zonnebloemen rezen omhoog...

Twee maanden nu leefden zij hier... en zij was er heel gelukkig geweest...

Ach, als Aldo maar sprak...

Als hij maar sprak over hen beiden... zoo hij niet spreken wilde over henzelfen, over zijn vroeger leven...

Je kon toch maar niet altijd op je fluitje spelen... en de gewichtigste dingen vergeten, vergeten haar voor te stellen... wat zij weldra zouden doen.

Zij kon er om schreien... en zij moest er om lachen: er was zoo iets naïefs in... van een grooten jongen... iets ontoerekenbaars bijna...

Dagen waren er zoo voorbij gegaan: hij lag maar te fluiten... en sprak niet met haar...

Was het niet begrijpelijk, dat zij eindelijk was driftig geworden!

Maar misschien moest zij, nu zij hem beter leerde kennen, ook anders met hem omgaan... met meer vrouwelijken tact dien grooten jongen van haar zien te leiden.

Dat zelve niet vragen willen kreeg, diep in haar, iets van boudeeren en zij wilde niet boudeeren, zij wilde niet...

Als hij nu terug kwam... en zij hadden gegeten... en als hij koffie hier dronk, op het terras en zijn cigarette rookte... zou zij hem vragen...

Zou zij hem voorstellen... Florence of Rome... Nice of Parijs...

Zij moest spreken, als hij niet sprak... Zij moest hem leiden, als hij een groot kind was.

Zij had het liever anders gewenscht... zij had hem gaarne meer praktisch gezien en hij al die dingen regelend... maar als het nu zoo moest zijn; ach, dan was het toch ook eigenlijk maar een kleinigheid...

— De signore komt laat thuis, zei Giannina bedrukt.

— Hij zal wel dadelijk komen, zei Milia. Arme Giannina... Kom hier...

Zij reikte de vrouw hare hand met een lief gebaar... en Giannina begon te snikken.

— Arme Giannina... je houdt kleine Milio toch bij je... troostte Milia zacht, maar zij kreeg tranen in hare oogen.

Den vorigen dag was Amedeo vertrokken, met zijn kist vol 'vormen', naar Venetië. Zijn koren was gemaaid en voor zijn druiven zou Giannina zorgen met een paar bloedverwanten. Hoe eerder Amedeo de reis begon, hoe voordeliger die zou zijn. Over Venetië ging hij naar München, dan naar Dresden en Berlijn. Maanden lang zou hij wegblijven om zijn gipsen beeldjes te verkoopen.

— Hij had dezen winter niet behoeven te gaan, snikte Giannina zacht. Hij had niet behoeven te gaan, omdat de signor en de signora ons deze kamers hebben gehuurd en ze zoo ruim hebben betaald. We verhuren die kamers nooit... er wonen hier nooit vreemdelingen... er is hier niets op het plaatsje te zien, al is het kerkje oud... Alleen voor menschen, die innig veel van elkaar

houden als u en de signore... daar is het een lief plekje wel voor... Ik ben hier ook met Amedeo gelukkig en ik ken de stad toch ook... Neen, hij had niet behoeven te gaan: wij zijn geen broodarme menschen: wij hebben ons veld, onze druiven, ik naai, en we hebben nu nog rijke verdienste van u! En zoo vroeg weg te gaan: nog voór de druiven geplukt zijn! Maar weet u, signora, als de mannen hier dat eenmaal hebben, die zucht om te gaan... te gaan... ver... ver weg te gaan... te dwalen... te zoeken ik weet niet wat... dan *zijn* ze niet vast te houden... Dan gaan ze, dan gaan ze: zoo zijn ze... 'Waarom ga je?' heb ik Amedeo gevraagd. 'We hebben genoeg, blijf den winter hier...' Maar hij wilde niet: hij moest gaan... 'Wat zal ik hier den heelen winter zitten, bij jou...' antwoordde hij en toch houdt hij van mij en Milio... Maar hij moest gaan, ver gaan... daar heen... in Duitschland... dwalen langs de wegen, van dorp tot dorp, van stad tot stad, als een vagebond, die hij is... Zijn beeldjes verkoopen voor kleine verdienste, maar dwalen, dwalen vooral... Als ze dat eens beet hebben, dan blijven ze niet, al hebben ze veld en wijngaard... Dan willen ze gaan... en dwalen... en steden zien... en menschen ontmoeten... en avonturen beleven... Dan zoeken ze iets... dan zoeken ze iets, dat ze zelve niet weten... Zijn geluk is toch hier bij mij, en bij Milio, en bij zijn bezittinkje... En wie weet, wanneer ik hem terug zie... en hoe... en welke vrouwen hij daar ginder... daar ginder... ontmoet...

Zij balde in het vage de vuisten, en snikte...

—Arme Giannina... troostte Milia; we lijden allemaal, allemaal... om de mannen, die we zoo heel erg lief hebben... Het is ons leven... en ons noodlot...

—Ja signora... ons leven... en ons noodlot... Uw signore is zóo mooi en zóo lief, en ik zie u toch ook wel eens schreien... Maar waar blijft hij: het wordt heel laat en de maccheroni bederft zoo...

Zij ging naar haar keuken terug; Milia stond op, het was al over éénen... Waar bleef Aldo? Maar beiden waren zij ook dikwijls te laat van hun wandeling thuis gekomen, tot wanhoop van Giannina, en zij maakte zich niet ongerust.

Na tien minuten kwam Giannina terug.

—Er is een brief gebracht van Ponte-a-Serraglio, door een man, die hier heen moest, zeide zij. Een brief van den signore... de man heeft den brief van den signore gekregen... voor u...

Verwonderd scheurde Milia den brief open, doorlas hem... Omdat Giannina wachtte en haar aanzag, zeide zij:

—De signore komt niet thuis eten, Giannina... Hij heeft een vriend ontmoet... in Ponte...

—Dan breng ik maar op, voor u...

—Goed.

Giannina bracht dadelijk op. Om haar blik te ontwijken, was Milia op het terras gegaan, zag naar buiten, zag naar de bergen ver, onverschillig... Maar zij sidderde, omdat zij heel boos was...

Zij wilde het niet aan Giannina toonen... en zij zou zich dwingen te eten, hoewel zij als een prop in de keel had. Zij bedwong hare tranen terug. Zij at... zij at, en zij herlas zijn brief. Een korte brief: hij had gewandeld tot Ponte-a-Serraglio, en in het café had hij een goeden vriend ontmoet, uit Livorno, en zou met hem naar Lucca gaan, in zijn automobiël... Of zij zich dus niet ongerust zou maken: uit Lucca zou hij haar schrijven...

Haastig geschreven, op papier van het café, natuurlijk, onverschillig weg. Maar zij vond het geen manier van doen zoo sange te handelen, niet alleen voor den geheelen dag niet thuis te komen, maar onverwachts weg te blijven, te overnachten te Lucca... Wat had hij toch vreemde manieren, en dat zoo rustig weg, als of het heel natuurlijk was... Nauwlijks een woord van verontschuldiging... Zij was gekrenkt, zij was boos, maar zij wilde het niet toonen: niet aan Giannina... en niet, als hij terug kwam aan Aldo... Maar zij... zij zou ook eens zoo wegblijven... onverwachts... en een briefje schrijven... dat zij iemand ontmoet had... en verhinderd was...

Zij schelde...

—Je kan afnemen, Nina...

—De signora eet dadelijk minder, als de signore er niet is...

—Ik heb goed gegeten... Nina, de signore blijft van nacht in Lucca slapen...

—Maar hij heeft niets bij zich
—O... hij zal zich behelpen...

Zoo... het was gezegd... Zij was alleen... Nu kon zij alleen verdrietig zijn na boos, na gekrenkt te zijn geweest... Het was toch ook geen manier van doen... zoo te handelen... zoo onverschillig weg... zoo zonder égard... O, hij was wel een vreemde man, niet als anderen... maar misschien was zij wel daarom zoo veel van hem gaan houden... Nu sleepten de uren zich voort... Wat was de dag eindeloos, eindeloos lang... Hoe eenzaam voelde ze zich hier in dit huisje... Zij was dien middag naar bed gegaan, om te slapen, om lang te slapen... maar na een uur was zij wakker geworden en zij wist niet wat te doen... Hoe vulde hij alles met zijne beweging, zijn liefkoozing, de klank van zijn stem... Wat was alles leëg en groot en wijd... Nooit had zij opgelet, dat de blank gekalkte kamers zóo groot, zoo wijd, zoo hoog waren... En zoo kaal, met die paar meubels... De oude nònò, de grootvader, de vader van Amedeo... was hier gestorven! Zij huiverde er eigenlijk van... Het was alleen omdat Aldo er niet was: met hem samen, had zij nooit aan den nònò gedacht... Maar van nacht zou zij alleen hier slapen... En de schemering maakte haar treurig...

O neen, zij zou niet boudeeren... Als hij morgen terug kwam, zou zij hem lief zeggen, aan zijn hart genesteld, dat hij het niet meer doen moest: haar onverwachts alleen laten... voor zoo lang... voor zoo lang... want dat zij heusch heel treurig geweest was... Neen, niet boudeeren: hij was niet iemand om tegen te boudeeren—dat had zij wel geleerd: altijd zou zij de eerste moeten zijn om te vereffen wat kleine stoornis er zijn zou... Hij was nu eenmaal zoo ontoerekenbaar onbewust somtijds: dat wist zij, had zij geleerd dien fatalen dag, toen zij het hagedisje vertrappt had... omdat hij rustig kon fluiten, terwijl zij verdriet had, omdat hij niet sprak... Anders moest zij met hem omgaan: hem nu zeggen, als hij kwam, dat hij het niet meer moest doen, nooit, haar zoo verwaarloozen... en hem dan zoenen, in beide haar armen nemen, en hem dadelijk vergeven...

En hij zou lachen... en zeggen, dat hij het niet zoo gemeend

had... niet gedacht had... natuurlijk... en dan zou ze ook verder spreken, over hun toekomst, over hun winter: Nice, Parijs, Florence of Rome...

—Giannina...!!

—Signora...

—Ik kan niet langer alleen zijn...

—U zit ook zoo lang in den donker... Ik dorst de lamp niet brengen, omdat u van schemeren houdt... Maar dat is met den signore; alleen wordt je treurig... zoo in den donker te zitten...

—Wat worden de dagen al kort...

—En al korter en korter... Wil u nu wat eten... dan breng ik de lamp ook...

—Goed... maar eet dan met me: ik kan niet langer alleen zijn...

Zij aten samen, bij de lamp. Milio sliep al, en het huisje leek groot en verlaten.

—Dat lijkt zoo, als de mannen weg zijn, zei Giannina. U heeft uw man morgen terug, maar ik... ik...: wie weet, hoe lang Amedeo blijft zwerven...

—Hoor hoe het waaien gaat...

—Dat zijn de eerste winden... En zoo waait het van het najaar den heelen winter door, en al kouder en kouder...

—Het is de eerste keer, dat ik het zóo hoor waaien!...

—Omdat u samen met den signore was... Het waait al een week lang zoo, 's avonds... Dat is de bergwind... Ze zeggen wel eens, dat het een booze geest is, die de campanile om wil blazen, maar sedert eeuwen heeft hij geblazen en de campanile staat nog altijd overeind...

—Een booze geest...

—Uit de bosschen... Een booze, heidensche geest, die vijandig is aan onze Heere Jezus Christus, gebenedijd zij Zijn naam... Het bosch is vol heidensche geesten, maar ze zijn niet allen boos... Bij de kapel van San Marcello dansen de nymfen 's nachts vroolijk in den maneschijn, en San Marcello laat ze dansen... en moet zelfs wel eens meê doen: poverino!

—En bij het ijzeren kruis in het Bosco Sacro woont een sater...

—Misschien... wie weet... er zijn allerlei vreemde dingen, die we niet weten, signora... Zoo woont hier in het dorp een oude vrouw... u heeft haar zeker wel eens gezien... ze ziet er uit als een heks... en die kan, als ze een brief of een portret van iemand heeft, hem uit de verte zóo betooveren... dat hij terug keert, ook al had hij jaren nog willen wegblijven... Eens heb ik Amedeo zoo door haar willen laten betooveren... Maar ik heb het niet gedaan... ik was bang: je weet nooit... En hij is zonder dat toch weêr bij me terug gekomen.

—Zonder dat, toch ook weêr... niet waar...? Giannina, blijf je hier slapen... ik kàn niet, ik kàn niet alleen zijn...

—Dan zal ik mijn matras hier brengen, signora, en met Milio hier slapen...

—Laat de deuren open... Waait het iederen nacht zoo...

—Iederen nacht, signora...

—Ik heb het nooit... ik heb het nooit gehoord...

—Omdat u met den signore was... O, hij is wèl mooi, de signore en u moet wel gelukkig zijn, met zoo een man, zoo een mooien man: un marito tanto bello... Maar Amedeo is óók mooi...

—Heel knap... is Amedeo...

—En ze zijn héel jaloersch van me in het dorp... Maar als de signore Aldo... zóo... zóó...

—Wat, Giannina...

—Zóo mooi hebben ze nóoit een man gezien, en ze zeggen, de vrouwen...

—Wat zeggen ze dan, Giannina...

—Dat het bijna niet goêd is... zoo een mooien man te hebben... un marito tanto bello... Maar dat is jalouzie, jalouzie... signora... Op mij zijn ze ook jaloersch... omdat ze allemaal gaarne un marito bello hebben...

Het was goed, dat Giannina sprak, maar doorbabbelde, doorbabbelde altijd... De nacht ging voorbij, met den wind om het huisje en Milia, zonder te slapen, luisterde er naar, luisterde er naar altijd... Met den eersten dageraad schokte zij uit een nachtmerrie wakker: zij had gedroomd in den wind te klimmen het bergbosch

op, om Aldo te zoeken, dien zij verloren had, te klimmen hooger en hooger, en zij voelde zich in hare leden geslagen, als of zij waarlijk zoo geklommen had, tegen de macht in van een orkaan.

Nu zoû hij weldra terug komen, meende zij, en zij wilde, hoe moê en nerveus zij ook was, zóo doen als zij zich had voorgesteld. Hem liefjes, behaagziek verwijten; hem zèggen dat zij dien nacht bang was geweest, en Giannina in de zitkamer had laten slapen... maar hem dan ook dadelijk vergeven... niet boudeeren... vooral niet boudeeren... vooral niet boudeeren... en vooral niet driftige woorden zeggen... of driftige dingen doen... En dan rusten in zijn armen... samen, op den langen stoel, zij genesteld op haar plekje... en zoo slapen... slapen... nauwlijks even door zijn telkens herhaalden zoen gestoord...

Zij glimlachte om dat aanstaand geluk, hoe gebroken en loom zij zich gevoelde ook... na dien slapeloozen nacht van wind... na dien droomzwaren dageraad...

Zij lag op den rieten stoel, toen Giannina de post binnen-bracht...

Het waren Aldo's couranten... en het was een brief...

Een brief... van hem...

Wat schreef hij...

Dat hij vóór het déjeuner terug zoû zijn...??

Zoodra Giannina weg was, scheurde zij in één ruk den brief open...

Hij schreef... hij schreef...: het duizelde haar...

Over zijn vriend... over Lucca... Livorno... Dat hij haar op de hoogte zoû houden...

...‘Laat Nina mijn koffer maar pakken... vermoei je er niet meê—en zend hem: Palace-Hôtel, Livorno...’

Zij las dien zin wel tienmaal over, zonder te begrijpen: ‘vermoei je er niet meê... en zend hem: Pàlâce-Hôtel, Livórno...’

‘Ik hou je op de hoogte van mijn reis... Je weet, ik verlangde altijd naar Indië... Ik zal je altijd schrijven... Wij zullen groote jachten doen: tijgers... Vergeef me, dat het zoo onverwachts is opgekomen... en dat ik niet terug kom om afscheid van je te

nemen... maar afscheid nemen is mij altijd iets vreeslijks om te doen... Over een paar maanden, Milia, zien we elkaâr terug...'

Plotseling scheurde het voor haar open, in licht, fel en wreed.

Hij was gegaan...

Hij kwam niet terug...

En dit was zijn afscheid...

Het was zoo vreeslijk, dat zij niet uitbarstte in snikken en dat zij zelfs niet schreide. Zij lag met groote open oogen voor zich uit te staren, in de zonnebloemen, die zoo onverschillig dom terug staarden en het duizelde voor haar aanhoudend: de zonnebloemen begonnen als wielen te draaien en zij had van haar langen, rieten stoel niet kunnen opstaan. Een trilling ging aanhoudend over hare leden heen, en niettegenstaande het wreedfelle licht was uitgestroomd, scheen het haar toe, dat zij niet begreep... Dat zij niet begreep... Dat zij over moest lezen... Jawel, jawel, zij begreep nu: met zijn vriend, toevallig ontmoet, naar Livorno... Palace-Hôtel... zijn koffer door Giannina laten pakken en die dâar heen zenden: Palace-Hôtel... En dan zoû hij—voor een paar maanden, voor een paar maanden slechts—met dien vriend op reis gaan... naar Indië... voor tijgerjachten... waarnaar hij zoo lang al verlangd had...

Zij werd koud van radeloosheid, machteloze stille wanhoop, die maar niet uitbarstte... en tevens, koel-weg, verwonderde zij zich...

Hoe kòn hij zoo doen...

Gaan zonder afscheid, na al hun geluk...

Maar hij wilde haar zeker sparen... hij wilde haar sparen...

Zij zouden elkaâr immers na maanden terug zien...

Het was heel natuurlijk, dat hij ging... voor een paar maanden, met een vriend... naar Indië... voor tijgerjachten...

Er was niets... er was niets verwonderlijks in...

Je moest hem nemen, zoo als hij was...

'Ik zal je op de hoogte houden... Over een paar maanden, Milia, zien wij elkaâr terug...'

Hij was gegaan...

Zij begreep, dat hij gegaan was... niet voor drie maanden... voor altijd...

Zij rilde van kou... en het duizelde om haar: een leêgte...

Zoo leêg... zoo leêg...

Zij wilde hem zien, spreken... zij wilde hem voêlen, vasthouden, omhelzen...

Zij zoû naar Livorno gaan... zij wist zijn adres...

Zij zoû hem smeeken... o, zij zoû hem lief smeeken...

Neen... neen...: zij voelde zich machteloos...

Het was voorbij... zij begreep, dat het voorbij was...

Dat hij niet meer... van haar hield...

'Io ti voglio bene...' hadden zij elkaâr gezegd met die zoete, zoete woorden...

Hij was er niet meer... zij: ze wist, dat zij hèm voor altijd...

DIT was de wanhoop, wêrkelijk...

Dit was het werkelijke: de smart, die zij voor het eerst... voor het eerst haar voelde omwringen, omklampen, verstikken...

Al het andere... Hugo... de mooie brieven... dat was het niet... dat was het NIET geweest...

Het was DIT...

Wat was het vreeslijk... en wat deed het een pijn... een pijn...

Zoo een pijn... omdat zij niet hilde... niet snikte... omdat zij zich zoo machteloos voelde, zoo radeloos, zoo geslagen, gebroken, ellendig...

Het waren drie... drie maanden geweest...

Van geluk... van zaligheid... van hartstocht: van vreugde... HIJ noemde dat vreugde: zij, ze was zijn vreugde...

Maar niet gebleven... niet gebleven...

Het was alles voorbij... en hij was gegaan...

—Signora... komt de signore van morgen niet thuis...?

—Neen, Nina...

—Van avond dan? Het is voor het maal... het avondmaal...

- Hij komt niet...
 —Hij komt niët...
 —Hij is verhinderd. Hij is naar Livorno... plotseling... moeten gaan... voor zaken...
 —Voor zaken...?
 —Je moet zijn koffer... pakken... en we moeten dien naar Livorno zenden...
 —... Komt de signore niet meer hier?
 —Neen, Nina...
 —En u, signora?
 —Ik...
 —Gaat u ook gauw naar Livorno...?
 —Neen...
 —U niët...?
 —Ik... blijf... hier...
 —U blijft hier...?
 —Ja...

De vrouw begreep; er was iets gebeurd. De signora lag daar, krijtwit, met groote, holle oogen.

- Breng ik dan maar voor ù op?
 —Ik wil niët eten... ik voel me niët wel...
 —Wil u niëts...?
 —Neen... niëts...
 —Wil ik bij u blijven... als ik mijn keuken geruimd heb...? Ik zal Milio zeggen, dat hij zoo niët door den tuin loopt...
 —Hij hindert me niët... Laät hem... loopen. Laät hem...
 —Hij maakt altijd zoo een leven...
 —Laät hem...

 Het kind speelde tusschen de dahlia's, de zonnebloemen door; het zong, en het stoeide met zichzelf. Het blonde kopje schoot telkens tusschen de stengelen door en zijn lokjes fladderden vroolijk. Milia's blik volgde hem overal, overal, zoo als zij een kapel had gevolgd. Haar strakke oogen volgden het kind, en haar mond bleef klein, gesloten...

... was Hij nog boos op haar... Om... om wat hij noemde een moord...?

Neen... neen... hij had gezegd van niët: het was maar een kleinigheid geweest... en hij had haar vergeven... vergeven...

Hij hield niët meer van haar...

Dat moest het alleen zijn... dat alleén...

Zoo eindigt de liefde, die vreügde is: het feest van de blijde zinnen...

Zoo verwelken de roode zoenen... altijd...: zóo gaat hun zomer altijd voorbij...

Hoe was het nog zóo geweest... Hoe was zij nog zoo jong, mooi, gezond geworden, als een maagd, die het leven begint... Wat was zij niët ziek geweest, toen haar ouden man was gestorven, zij afscheid van Hugo genomen had, en zij op aanraden der doktoren naar het Zuiden was gegaan... De winter in Cannes, zoo lang, zoo vervelend... Haar hoest was er geheel verdwenen... Maar zij bleef wel nerveus... anemiëk... —Florence en professor Lurazzi... en die had haar de Bagni di Lucca aangeraden, om de frissche zomerlucht... Toen had zij Aldo ontmoet... en in één flits zag zij al het lieve en wonderlijk teedere...: de glimvliegjes en de hortensia-laan... en het wilde-kastanje-woud... en zij hoorde zijn fluitje pijpen, pijpen... zoo zoet... zóo mooi... zóó mooi...

Mooi... het was alles mooi geweest...: de zomer... het Zuiden... die zoo eenvoudige muziek... en hijzelve...

Het had haar alles bekoord... HIJ had haar betooverd... omdat het zoo mooi was... omdat hij zoo mooi was...

Over drie, vier maanden...?

O... zoû zij nooit... zoû zij nooit... hem weér zien... en haar palmen leggen aan zijn slapen en den vorm van zijn oogen met de vingers nastrijken en hem zien, hem zien in die oogen en zich geven aan zijn mond, aan hem geheel en al...

Over drie, vier maanden...?

Neen... nooit... nooit méér: zij wist het zeker...

Zij voelde het zeker: zij was ook ziek.

— Signora... waarom blijft u zoo liggen...? U heeft niets gegeven...

— Ik heb geen honger...

— Maar u moet opstaan... Wil u mij helpen... met den koffer... of zal ik het alleen doen...?

— Doe jij het... doe jij het...

— U moet opstaan...

— Ik ben moê... ik ben niet wel...

— Ik zal een boodschap zenden... naar den dokter, signora... den dokter van beneden... van de Bagni...

— Neen, neen... zoo ziek ben ik niet...

— U moet opstaan... Kom, signora, zoo een verdriet moet u toch niet hebben... U ziet den signore immers gauw terug...

— Ja... ja... heel gauw.

— Over een week...?

— O ja... over een week... Ik heb ook niet zoo een verdriet...

— Dan moet u opstaan... Kijk, ik heb uw koffie gebracht en het lekkere, bruine brood, waar de signore zoo veel van houdt... U wordt flauw, als u niets gebruikt...

Nu wilde zij wel opstaan, om arme Giannina plezier te doen.

— Maar ik kàn niet, Giannina... zeide zij dadelijk zacht.

— Wat heeft u dan?

— Ik weet het niet...

— Kom, laat mij u helpen...

In den rieten stoel rees Milia wat hooger, maar een zwaar gevoel was aan haar beenen.

— Ik kan niet... zeide zij, smartelijk.

— Neem mijn arm...

— Ik kan niet... ik kàn niet...

— Kan u niet opstaan?

— Neen...

— Wat heeft u...

— Mijn voeten voelen zoo zwaar aan, en ook voelt het zwaar hier...

Zij legde de hand op haar knieën.

— Ik zend dadelijk om den dokter.

— Ja... doe dat...

Zij kon niet opstaan: zij kon het niet. Het was een verluchting nu Nina weg was, om den jongen van de buurvrouw naar Villa te zenden, om den dokter van de Bagni te halen en Milia legde zich rustig neêr. Zij voelde wel, zij was ziek. Maar het zou niet ernstig zijn; het waren zeker haar zenuwen, die waren geschokt, en zij moest zich niet dwingen... Straks zou zij opstaan... zou het van zelve wel gaan... En wat zou dan de dag zijn...? Wat zou zij doen, wat zou zij verder doen de dagen van haar leven...? Het was voorbij: er zou nooit meer iets zijn... Nooit meer de vreugde... nooit meer zijn kus... Waarom snikte zij dan niet; waar waren hare tranen...? O, het was beter zoo, dat zij niet huilde... Wat hoefde zij te huilen en haar smart te openbaren... Maar het was wel vreemd, dat zij geen tranen had... Zie, hare vingers sidderden ook niet meer en alles voelde in hare leden zoo vreemd stil en zoo zwaar, met een zware, zware rust. En over die rust zweefde de leêgte, de immense leêgte van haar ziel, als iets wijds en zwarts en nameloos treurigs. HIJ WAS WEG...

— Signora... signora... kan u nòg niet opstaan?

Zij schudde heel zacht van neen.

— Maar straks... straks zal ik opstaan, antwoordde zij zacht.

Want Giannina, ginds, was met den koffer bezig.

— Signora... signora... moet ik alles inpakken... wat ik van den signor vind...??

Uit de slaapkamer riep Nina het naar Milia, die lag op het terras. En door de ruimte der twee kamers heen, ontmoetten Nina's oogen de oogen van de signora, vast en star en vreemd glazerig droog.

— Alles... riep de signora.

Hare stem sloeg over, vreemd en heesch, als dwars door een angstigen, inwendigen snik heen. En plotseling begreep de vrouw... Zij vroeg niet meer, ontzette; zij pakte in, haastig, haastig, als waren die kleêren dingen van den booze...

Haar Amedeo zou terug komen... na maanden, na maanden...
Maar de signore kwam NIET terug...
Er was een mysterie... er was misschien iets vreeslijks...
De vrouwen van het dorp hadden gelijk...
Het WAS niet goed zoo een móoien man te hebben: un' marito tanto bello...

XVI

O, de wind, de wind altijd om het huisje; de wind, die al eeuwen tegen de campanile blies; de demonische wind, die kwam uit het dolle, bladeren verstuvende, herfstelijke woud; de wind, die de vijand van San Marcello was, San Marcello zoo goed, die wél met de nymfen in den maneschijn danste, maar zijn klokketoren toch tegen het heidensch geweld beschermde... o, de wind, o de wind, altijd! Zij hoorde den wind altijd, en hoewel zij heel bang was voor den wind, was haar het angstig luisteren naar den wind uit het woud een afleiding in de smart, die haar langzaam opat, die aan haar knaagde, die haar opvrat, verteerde. Zij legden haar van haar bed op den langen stoel in kussens en zij legden haar van den stoel op bed, haar kleine, ijzeren bed naast het andere leêge bed, dat zij niet wilde laten wegnemen en waarop zij haar oók wel eens legden... op zijn bed, op zijn leêge bed. Giannina verlegde haar zoo, en een paar buurvrouwen hielpen Giannina en zij, ze hield wel van die donkere gezichten met groote, zwarte kraaloogen...: de stemmen waren zoo hard als van pauwen, en maakten wel eens in de kamer te schel geluid, maar er was gevoel in de kraaloogen, de pauwstemmen en zij, ze hield zoo van die oranje en roode doeken om de schouders, en van die lange, gouden ringen, aan de ooren... Als zij haar dan hadden verlegd, mocht Milio binnenkomen en was heel zoet en speelde, met de blokkedoozen en tinnen soldaatjes en een mooi, wollen schaapje, met allemaal heel mooi speelgoed, waarmee anders alleen de rijke kindertjes spelen, maar dat hij kreeg van de zieke signora, en waarvoor hij altijd van zijn

niet, en mocht, als de wind koud was, of als het regende, altijd in de kamer van de signora spelen en de signora lag naar hem te kijken en dan glimlachte zij, dàn alléén...

De dokter van de Bagni kwam iederen dag. Zij had hem dien zomer in het hôtél wel eens gezien; hij was een vriendelijke, aardige dokter, met een stem veel zachter dan die van de vrouwen, en met kleine oogen, die tintelden. Hij kwam soms op zijn ezel en soms met zijn karretje, en aan hem vroeg ze het speelgoed voor Milio te koopen. Hij gaf haar iederen dag goede hoop, dat zij weldra zou kunnen opstaan, waar zij wél naar verlangde, om Nina niet tot zoo groote last te zijn. Soms bracht de postbode een brief, van Hugo, dien zij las en overlas, omdat hij zoo heel mooi schreef, als met de zinnen van een boek, maar hij wist niet, dat zij ziek was, en zij had hem nooit over Aldo geschreven. Hij dacht, dat zij nu weldra naar Florence, naar Rome zou gaan, en hij schreef, dat hij haar dacht te ontmoeten aldaar, dat hij voor een paar weken naar Italië kon komen. Maar de postbode bracht ook bijna iederen dag, voor Giannina, een geïllustreerde briefkaart van Amedeo, uit Duitschland, eens zelfs met zijn portret er op, zoo als hij liep, met zijn mand vol beeldjes aan den arm. Dan toonde Nina, blij, de geïllustreerde briefkaart aan de buurvrouwen, en zij vroegen:

—Schrijft de signore nooit...?

—Nooit, antwoordde altijd Giannina. Hij schrijft nooit... En zij spreekt nooit over hem...

—De oude Marianna zou hem terug kunnen doen komen... als er een brief van hem was, of een portret...

—Er is geen brief van hem... en ook geen portret, antwoordde dan Giannina; en het zou niet goed zijn als hij terug kwam... want de signore—dat zegt Marianna ook...—de signore, dat is geen gewoon man geweest: hij was te mooi...: hij was GEEN MENSCH...

De vrouwen fluisterden lang, geheimzinnig en huiverig...

En zoo lag zij altijd en altijd en zij zag naar Milio of zij luisterde

naar den wind, die kwam uit het woud, het eens dierbare woud, het woud, dat zij kende met de zon, met de maan, met àl de liefde en met àl het licht. Om iets van het woud te zien, moest Giannina haar iederen dag de laatste, nu purperende, blâren der wilde-kastanjes brengen en ze òm haar leggen, op bed, om den langen stoel, en zij speelde dan met de blâren zachtjes, tot kleine Milio ze wegnam, en er meê speelde, en Giannina weêr frissche bracht. Dat waren de herfstblâren en zij hadden kleuren als de doeken van de buurvrouwen.

—U is van daag heel goed, mevrouw, zei de dokter eens; en ik ben overtuigd, dat u gauw zal opstaan...

—Het zijn de zenuwen, niet waar dokter...?

—Het zijn de zenuwen...

—Het is geen verlamming, die jaren zoû kunnen duren, niet waar? Want ik zoû niet gaarne jaren lang zoo veel last willen geven.

—Het is geen verlamming, en ik ben overtuigd, dat u vóor het winter is, zal zijn opgestaan en zal kunnen loopen. Dan wordt het ook tijd voor u om weg te gaan. De winter is hier geen plezier. Nu zelfs zoû ik u best kunnen vervoeren, naar de Bagni, of zelfs naar de stad...

—Neen, dank u, dokter; ik blijf liever hier, en zoo als u zegt, lang zal het niet duren, misschien. Ik zal gauw weêr kunnen opstaan... en loopen. Maar toch, dokter, zoû ik u willen spreken over wat gedaan moet worden... mocht ik hier sterven...

—Maar u zal hier niet sterven, mevrouw...

—Neen... neen... maar toch... toch wil ik u spreken... Mòcht ik hier sterven, dan zoû ik hier willen begraven worden, op het kleine kerkhof, aan den ingang van het dorpje... Er is onder de cypressen links... heelemaal achter, een plekje vrij, ten minste toen... vroeger... toen ik er wel eens gewandeld heb... Daar zoû ik een steen willen hebben en alleen mijn naam er op... Milia... geen datum... Stil; nu moet u nog even verder hooren... Dan moet u schrijven aan dit adres, naar Holland... Dat is de eenige relatie, die ik heb; ten minste, de eenige, die mij dierbaar is... En dan wilde ik

u over geld spreken... Mijn testament is in Holland, maar ik zoû hier willen geven... zie, hier is de beschikking, door mij geteekend... tien duizend lire aan kleinen Milio... en tien duizend aan het kindje, dat gaat geboren worden...

—Mòcht het noodig zijn, lieve mevrouw, dan zal ik zéker... Zegt u maar ALLES, wat ik verder nog doen kan...

—Verder... zal er NIETS zijn te doen, dokter... verder... NIETS...

Toen was het gekomen, een nacht van wind, van woedenden, demonischen wind. Dat zware gewicht, dat àltijd was blijven drukken op hare arme voeten, dat zwaar zat op hare beenen als een nachtmerrie en dat toen geklommen was, hooger, haar schoot op, en als de grijnzende boschgeest zelve langzaam, langzaam zwaar was neêrgehurkt op haar hart, zoo dat zij met wijd puilende angstige oogen uit wijd openen mond had haar adem geslaakt...

Zoo hadden haar Giannina en de vrouwen gevonden, des morgens na den nacht van demonischen wind. En zij gingen, de luid snikkende vrouwen, den priester halen, en zij staken vier kaarsen op, die flikkerden in den grauwen morgen van zwaren neêrstralenden regenvloed. Er waren om haar lichaam geen bloemen, want het tuintje was uitgebloeid, zonder dahlia's en zonder zonnebloemen, maar er waren om haar de laatste bladeren, omdat zij de bladeren altijd gevraagd had. Er was om haar het allerlaatste van het woud aan den weg van de vreugde...

De vreugde, die vèrder gelokt had... altijd verder... wèg van haar... daarginds... daarginds...

Bagni di Lucca, Zomer—1906